

Suomalaisten asennoituminen perusturvaetuuksien leikkauksiin

Jaana Vestanäs, Y30217845

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Lapin yliopisto

2024

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Suomalaisten asennoituminen perusturvaetuuksien leikkauksiin

Tekijä: Jaana Vestanäs

Koulutusohjelma/oppiaine: Sosiaalityö

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisteritutkielma

Sivumäärä: 107, 24 liitettä

Vuosi: 2024

Tiivistelmä:

Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian mukaan perusinstituutioiden tulisi tarjota kaikille yhteiskunnan jäsenille elämän perusedellytykset oikeudenmukaiseksi koetulla tavalla. Petteri Orpon hallituksen (2023–) perusturvaetuuksiin kohdistuneet leikkaukset vaikuttavat tuhansien ihmisten arkielämään ja toimeentuloon. Leikkausten arvioidaan kasvattavan pienituloisten ja toimeentulotuen saajien määrää, minkä lisäksi niiden kerrannaisvaikutusten ja kokonaisvaikutusten määrä on vielä kokonaan arvioimatta. Tutkimus selvitti Petteri Orpon hallituksen tekemien sosiaalietujen leikkausten suhdetta siihen, mitä kansalaiset pitivät oikeudenmukaisena, miten suomalaiset asennoituvat hyvinvointivaltioon ja sosiaalietuuksien leikkauksiin, sekä millaisia mielipide-eroja esiintyi eri sosiodemografisissa ryhmissä.

Tutkimuksen aineisto (N=2034) perustui Elinkeinoelämän valtuuskunnan syksyn 2022 kyselyn kahteen väitteeseen: valtionvelan hoitamiseen etuja ja hyvinvointia leikkaamalla sekä hyvinvointivaltion näkemiseen hintansa arvoisena. Lisäksi tutkittiin vastaajien näkemystä liittyen leikkauksien kohdentamiseen kolmeen tiettyyn etuuteen: kuinka paljon voitaisiin leikata työttömyyskorvauksista, kuinka paljon asumistuesta ja kuinka paljon toimeentulotuesta. Selittävinä muuttujina käytettiin sukupuolta, ammattikoulutusta, ammattiasemaa, puoluekannatusta, talouden tulotasoa ja ikää. Aineisto analysoitiin käyttäen R-ohjelmointikieltä ja R-studio ohjelmaa. Analyysimenetelmänä käytettiin yksisuuntaista varianssianalyysia: Kruskal-Wallis-testiä ja post-hoc testinä Dunnin parivertailua. Tuloksia tarkasteltiin Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian pohjalta.

Kysymykseen valtion velan hoitamisesta leikkauksilla 43% vastanneista oli samaa mieltä ja 39% eri mieltä. Hyvinvointivaltion näki hintansa arvoiseksi 75% vastaajista. Vastaajista 62% vastusti työttömyyskorvauksien leikkauksia, 63% asumistuen leikkauksia ja 67% toimeentulotuen leikkauksia. Leikkaushalukkuutta perusturvaetuuksista oli enemmän miehillä, johtavassa asemassa olevilla ja yrittäjillä, puoluekartalla oikeistoon sijoittuvia puolueita kannattavilla, talouden vuosituloiltaan yli 80000€ ansaitsevilla sekä 61–79-vuotiailla. Näiden ryhmien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) muiden ryhmien mielipiteistä. Tulosten perusteella hallituksen päätökset eivät ole nähtävissä oikeudenmukaisina, koska enemmistö vastaajista ei kannattanut leikkauksia.

Avainsanat: sosiaaliturvapolitiikka, oikeudenmukaisuusteoria, asenteet.

20 kuvioita, 36 taulukkoa

Sisällysluettelo

Kuvio- ja taulukkoluettelo.....	2
1 Johdanto.....	3
2 Hyvinvointipolitiikka ja oikeudenmukaisuuskäsitys.....	6
2.1 Yhteiskuntapolitiikan arvojen muutos.....	6
2.2 Sosiaalielätykset ja perusturvan riittävyys.....	10
2.3 Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria.....	13
2.4 Petteri Orpon hallitusohjelman perusturvaa koskevat leikkaukset.....	17
3 Mielipidetutkimukset ja poliittinen päätöksenteko.....	19
3.1 Poliittisen päätöksenteon legitimiys.....	19
3.2 Ihannekansalainen ja ansaitsemisheuristiikka.....	21
3.3 Aiemmat tutkimukset.....	24
4 Tutkimuksen toteutus ja metodologiset lähtökohdat.....	31
4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	31
4.2 Aineiston kuvaus.....	32
4.2.1 Selitettävät muuttujat.....	33
4.2.2 Selittävät muuttujat.....	34
4.3 Aineiston analyysimenetelmä.....	39
5 Tulokset.....	41
5.1 Valtion velka kuriin.....	41
5.2 Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen.....	52
5.3 Leikkauskohteena työttömyyskorvaukset.....	62
5.4 Leikkauskohteena asumistuki.....	72
5.5 Leikkauskohteena toimeentulotuki.....	81
6 Pohdinta.....	91
6.1 Perusturvaetuuksien leikkauksia vastusti enemmistö.....	91
6.2 Sosiaaliturva ja Rawlsin oikeudenmukaisuusperiaatteet.....	96
6.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	101
7 Lähdeluettelo.....	102
8 Liitteet.....	108

Kuvio- ja taulukkoluetelo

- Kuvio 1. Valtion velka kuriin – vastausten jakautuminen
- Kuvio 2. Valtion velka – ammattiasema
- Kuvio 3. Valtion velka – puoluekannatus
- Kuvio 4. Valtion velka – talouden vuositulot
- Kuvio 5. Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen vastausten jakautuminen
- Kuvio 6. Hyvinvointivaltio – ammattiasema
- Kuvio 7. Hyvinvointivaltio – puoluekannatus
- Kuvio 8. Hyvinvointivaltio – talouden vuositulot
- Kuvio 9. Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata - vastausten jakautuminen
- Kuvio 10. Työttömyyskorvaukset –ammattiasema
- Kuvio 11. Työttömyyskorvaukset – puoluekannatus
- Kuvio 12. Työttömyyskorvaukset – talouden vuositulot
- Kuvio 13. Asumistuesta voitaisiin leikata - vastausten jakautuminen
- Kuvio 14. Asumistuki – ammattiasema
- Kuvio 15. Asumistuki – puoluekannatus
- Kuvio 16. Asumistuki – talouden vuositulot
- Kuvio 17. Toimeentulotuesta voitaisiin leikata - vastausten jakautuminen
- Kuvio 18. Toimeentulotuki – ammattiasema
- Kuvio 19. Toimeentulotuki – puoluekannatus
- Kuvio 20. Toimeentulotuki – talouden vuositulot
- Taulukko 1. Taustamuuttujana sukupuoli
- Taulukko 2. Taustamuuttujana ammattikoulutus
- Taulukko 3. Taustamuuttujana ammattiasema
- Taulukko 4. Taustamuuttujana puoluekannatus
- Taulukko 5. Taustamuuttujana talouden vuositulot
- Taulukko 6. Taustamuuttujana ikäluokka
- Taulukko 7. Valtion velka – sukupuoli
- Taulukko 8. Valtion velka – ammatillinen koulutus
- Taulukko 9. Valtion velka – ammattiasema
- Taulukko 10. Valtion velka – puoluekannatus
- Taulukko 11. Valtion velka – talouden vuositulot
- Taulukko 12. Valtion velka – ikäluokat
- Taulukko 13. Hyvinvointivaltio –sukupuoli
- Taulukko 14. Hyvinvointivaltio – ammatillinen koulutus
- Taulukko 15. Hyvinvointivaltio – ammattiasema
- Taulukko 16. Hyvinvointivaltio – puoluekannatus
- Taulukko 17. Hyvinvointivaltio – taloudenvuositulojen mukaan
- Taulukko 18. Hyvinvointivaltio – ikäluokat
- Taulukko 19. Työttömyyskorvaus –sukupuoli
- Taulukko 20. Työttömyyskorvaus –ammatillinen koulutus
- Taulukko 21. Työttömyyskorvaus –ammattiasema
- Taulukko 22. Työttömyyskorvaus – puoluekannatus
- Taulukko 23. Työttömyyskorvaus – talouden vuositulot
- Taulukko 24. Työttömyyskorvaus – ikäluokat
- Taulukko 25. Asumistuki –sukupuoli
- Taulukko 26. Asumistuki –ammatillinen koulutus
- Taulukko 27. Asumistuki –ammattiasema
- Taulukko 28. Asumistuki – puoluekannatus
- Taulukko 29. Asumistuki – talouden vuositulot
- Taulukko 30. Asumistuki – ikäluokat
- Taulukko 31. Toimeentulotuki – sukupuoli
- Taulukko 32. Toimeentulotuki – ammatillinen koulutus
- Taulukko 33. Toimeentulotuki – ammattiasema
- Taulukko 34. Toimeentulotuki – puoluekannatus
- Taulukko 35. Toimeentulotuki – talouden bruttotulot
- Taulukko 36. Toimeentulotuki – ikäluokat

1 Johdanto

Julkisista menoista hyvinvointipolitiikan menot ovat suuret, siksi kansalaisten asennoituminen hyvinvointivaltioon ja julkisiin menoihin kiinnostavat sekä tutkijoita että päättäjiä. Hyvinvointipolitiikka on yksinkertaisesti määriteltynä sosiaalietuuksien siirtämistä apua tarvitseville yksilöille, koska yhteiskunnassa yksilön hyvä ja huono-osaisuus määritellään hänen käytettävissään olevien tulojen perusteella. Antti Kujalan ja Mirkka Danielsbackan (2015) määritelmän mukaan hyvinvointivaltiolla on jonkinlainen sosiaalinen vastuu kansalaisistaan, joka näkyy siinä, että valtio takaa kansalaisilleen ihmis- ja poliittiset oikeudet sekä sosiaaliset oikeudet. Gelissen (2002) tiivistää hyvinvointivaltion organisoiduksi solidaarisuudeksi, joka toteuttaa jakavaa oikeudenmukaisuutta, kun Forma (1999) muotoilee hyvinvointivaltion ylläpitämisen kollektiiviseksi solidaarisuudeksi, joka näkyy haluna maksaa veroja ja rahoittaa sosiaaliturvaa. Sosiaalipolitiikka perustuu Raija Julkusen (2006, 280–281) mukaan yhdenvertaisuuteen ja ihmisarvon kunnioittamiseen sekä hyvinvointiliberalismiin, kun sen tavoite on tukea haavoittuvassa asemassa olevia sekä tasoittaa ihmisten erilaisista lähtökohdista ja mahdollisuuksista syntynyttä eriarvoisuutta. (Van Hoogtem ym. 2021.)

Sosiaalipolitiikkaa koskeva julkinen keskustelu on ollut vilkasta Petteri Orpon hallituksen (2023–) päättäessä sosiaalietuihin kohdistuvista leikkauksista säästöjen saamiseksi. Hallitusohjelmassa ”Vahva ja välittävä Suomi” uudistetaan sosiaaliturvaa leikkaamalla sosiaalietuuksia, jäädyttämällä etuuksien indeksikorotukset sekä poistamalla etuuksien suojaosat ja lapsikorotukset. Uudistusten tavoitteena on kannustaa etuuksilla olevia hakeutumaan työhön ja rohkaista etuuksia saavia selviytymään itsenäisesti. Työttömyyskorvauksien leikkausten tavoitteena on tehdä työnteosta kannattavaa, lisätä työllisyyttä sekä helpottaa työvoimapulaa kannustamalla työttömiä matalapalkkatöihin. Hallituksen kehysriihen (2024) päätöksillä rajataan sosiaalihuollon palveluja 100 miljoonan lisäsäästön saamiseksi, leikataan valtionavustuksia ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa työtä tekeviltä sote-järjestöiltä sekä korotetaan yleistä arvonlisäprosenttia. Näillä toimenpiteillä hallitus pyrkii estämään talouden hallitsemattoman luisun. Sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkauksen lisäksi hallitus keventää joitakin veroja, kuten tekemällä indeksitarkastuksen ansiotuloveroon korottamalla kaikkien muiden paitsi kahden ylimmän tulotasojen progressiivista tuloveroasteikkoa. (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58; Valtiovarainministerin tiedote 9.10.2023.)

Suomen perustuslaki turvaa vähimmäistoimeentulon subjektiivisena oikeutena ja muut sosiaaliset oikeudet ovat julkista valtaa velvoittavia. Hallituksen toimenpiteet ovat muuttaneet käsitystä Suomesta pohjoismaisena hyvinvointivaltiona, kun talouden tasapainottamistoimet kohdistuvat pienituloisiin ja lisäävät eriarvoisuutta eri väestöryhmien välillä. Vuonna 2022 sekä pienituloisuusmittarin että minimibudjettiköyhyysmittarin mukaan Suomen perusturvan taso jäi köyhyysrajojen alapuolelle (Mukkila ym. 2022). Kun hallituksen tekemät leikkaukset ja muutokset sosiaaliturvaan ovat poikkeuksellisen suuret, ne lisäävät pienituloisuutta ja lisäävät köyhyysriskiä merkittävästi, toteavat Hiilamo ym. (2023) arvioidessaan THL:n tutkimuksessa hallituksen lainsäätötoimien vaikutuksia. Myös Kela (2023) arvioi sosiaaliturvan leikkaukset kohdistuvan eniten alimpiin tulokymmenyksiin, 18–24-vuotiaisiin, opiskelijoihin ja työttömiin. Sosiaaliturvaleikkaukset puuttuvat kansalaisten perusoikeuksiin. Perustuslaki-valiokunta toteaa, että leikkaukset eivät ole perustuslain 19 §:n mukaisia, sillä ne kohdistuvat valmiiksi pienituloisiin henkilöihin ja ohjaavat henkilön hakemaan viimesijaiseksi tarkoitettua toimeentulotukea. Sosiaaliturvaa koskevissa uudistuksissa tulisi Kotkas ym. (2023, 19–26) mukaan huomioida, että vähimmäistoimeentulon tarkoitus ei ole antaa vähin mahdollinen toimeentulo, vaan sen tulee turvata ihmisarvoisen elämän edellytykset.

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF 11.3.2024) arvioi vuosittain Suomen talouden tilaa. Tammikuussa 2024 julkaistussa raportissa todetaan hallituksen sopeuttamistoimien olevan IMF:n suositusten mukaiset, mutta tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vielä lisätoimia, koska väestön ikääntyminen vaikuttaa julkisen talouden kestävyYTEEN. Tämän vuoksi valtion tulee lisätä tuloja sekä parantaa työllisyyttä työelämäuudistuksilla. Kokonaisuudessa IMF odottaa talouden kasvun vahvistuvan kuitenkin vuonna 2025 kun korot laskevat ja inflaatio heikkenee. Paineita sosiaaliturvauudistukseen ja julkisen talouden kestävyysvajeeseen ovat lisänneet myös OECD, Euroopan komissio, Maailmanpankki ja IMF esittäessään, että etuuk-
sia tulisi kohdentaa valikoivammin todellisessa tarpeessa oleville, sillä sosiaaliturva ja julkisen talouden rahoituskestävyys ovat yhteydessä toisiinsa, kuten myös sosiaaliturvakomitea välimietinnössä (2023, 49) todetaan. Ristiriitaa toteutettujen sopeuttamistoimien ja sosiaalisten oikeuksien välillä lisää Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean suositus, jossa sosiaaliturvan leikkauksia ei tulisi tehdä taloudellisesti vaikeina aikoina, koska tällöin ihmisillä on suurin tarve sosiaaliturvalle. (Kujala & Danielsbacka 2015, 122–139; Krugman 2012; Van Oorschot ym. 2017, 3–4.)

Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteet sekä keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat muuttaneet käsitystä sosiaalipolitiikan tavoitteista ja tehtävistä sekä herättäneet kysymyksen siitä, millainen sosiaalipolitiikka on oikeudenmukaista. Hyvinvointivaltion instituutiot ja poliittinen päätöksenteko nähdään legitiimiksi vain, jos kansalaiset pitävät järjestelmää ja yhteiskunnan toimintatapoja reiluna. Samalla väestön ikääntyminen, talouden lama, valtion velka ja globalisaation vaikutukset ovat nostaneet keskusteluun ansaitsevuuden kriteerit eli kysymyksen siitä, kuka ansaitsee sosiaalietuuksia ja millä perusteella tukea tulisi saada. Tämä tutkielma selvittää suomalaisten asennoitumista sosiaaliturvauudistuksiin ja millaisia eroja asenteissa on nähtävissä eri sosiodemografisissa ryhmissä. Tutkimus perustuu Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) tekemään syksyn 2022 kyselytutkimuksen aineistoon, josta on valittu kysymykset liittyen halukkuuteen leikata kolmesta perusturvaan kuuluvista sosiaalietuudesta, mielipiteestä valtion velan kuriin saamiseen hyvinvointia leikkaamalla sekä kysymys siitä, onko kallis hyvinvointivaltio hintansa arvoinen. Orpon hallitusohjelman tavoitteita ja keinoja, sekä EVA:n kyselyn vastauksia tulkitaan suhteessa John Bordly Rawlsin (1921–2002) oikeudenmukaisuusteoriaan. Teoriassaan Rawls on kuvannut järjestyneen ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan toimintaperiaatteet ja perusrakenteen sekä määritellyt, millainen on oikeudenmukainen poliittinen vallan käyttö ja millaisissa tilanteissa ihmisten välillä voi olla sosiaalisia ja taloudellisia eroja. (Blomberg & Kroll 2017, 128–129; Van Oorschot ym. 2017; Herne 2013.)

Sosiaalipoliittinen institutionaalinen rakenne määrittelee miten sosiaaliturva ja -etuudet rahoitetaan ja miten ne kohdentuvat eri väestöryhmille. Sosiaalipolitiikka on yhteiskunnallisen säätelyn järjestelmä, jolla pyritään vähentämään sosiaalisia riskejä. Samalla harjoitettava sosiaalipolitiikka ja lainsäädäntö ohjaavat sitä, miten sosiaalityötä on mahdollista tehdä. Sosiaalipolitiikalla ja sosiaalityöllä tulee olla yhteinen tavoite, sillä yksilön tuen tarve ei johdu ainoastaan hänen omasta toiminnastaan, vaan ongelmia aiheuttavat myös järjestelmän viat ja yhteiskunnan rakenteet. Tätä suhdekehää täydentää ajatus, jonka mukaan demokratiassa on olennaista kansalaisten mielipiteen kuunteleminen ja sen huomioiminen päätöksenteossa. Hyvinvointiasenteiden tutkiminen, ja kuinka oikeudenmukaisina ja legitiimeinä kansalaiset kokevat sosiaalietuksien leikkaukset, on juuri nyt erityisen tärkeää, kun Suomessa sekä kansan että poliittisen kentän mielipiteissä on nähtävissä äärimmäisyyksiä korostavaa polarisaatioita. (Muuri ym. 2019; Kallio & Niemelä 2017; Saari 2005; Kananoja 2009.)

2 Hyvinvointipolitiikka ja oikeudenmukaisuuskäsitys

2.1 Yhteiskuntapolitiikan arvojen muutos

1990-luvun lama muutti Suomessa yhteiskunnan toimintakulttuuria ja politiikkaa sekä siitä käytyä julkista keskustelua. Harjoitettavaa politiikkaa muovasi markkinataloutta ja valtion mahdollisimman vähäistä puuttumista yksilön elämään kannattava libertarismi, vaikkakin se poliittisena filosofiana muokkautui suomalaisiin perinteisiin ja kulttuuriin sopivaksi. Suomessa libertarismin ideologiat sekoittuivat uusliberalismiin ja ajattelutavan muutokset johtivat talousuudistuksiin, joita perusteltiin mukautumisella muuttuneeseen maailmantilanteeseen. Käräylä ym. (2023, 406) toteavat Suomessa libertarismin ideologian levittämisessä olleen keskeisiä elinkeinoelämän järjestöt ja poliittiset puolueet, varsinkin Elinkeinoelämän valtuuskunta (EVA) sekä myöhemmin poliittisista puolueista Kansallinen Kokoomus. Yhteiskunnan uusliberalisointi johti hyvinvointivaltion supistamiseen, tiukkaan talouskuriin, valtion omaisuuden vähentämiseen ja julkisten menojen leikkauksiin. Se muutti ajattelua ja korosti yksilön omaa vastuuta elämästään ja elämäntilanteestaan. Saari (2023, 80–90) kirjoittaa, kuinka suhtautuminen hyvinvointivaltion huolenpitoon vaihtelee poliittisella vasemmisto-oikeisto akselilla, mitä enemmän mennään oikealle, sitä enemmän mielipiteissä on nähtävissä ajatus, jossa hyvinvointivaltio on taloudellinen taakka ja se tekee ihmisistä laiskoja. Muutoksien myötä aikaisemmat kansalaisuuteen perustuneet sosiaaliset oikeudet ovat vaihtuneet palveluiksi, joissa jaetaan etuuksia, korostetaan työn merkitystä ja yksilön omaa aktiivisuutta. Tämä sosiaalipolitiikassa tapahtunut muutos siirsi Suomen Ulrich Beckin kuvailemaan riskiyhteiskunnan ja jälkiteollisen modernin aikakauteen, jossa yhteiskunta ei enää ohjaa ja anna turvaa elämässä. Riskiyhteiskunnassa sen moniulotteisia sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia riskejä tai vaaroja ei voida enää poistaa tai pitää järjestyksessä. Beckin riskiyhteiskunnasta käyttämät termit ”refleksiivinen” ja ”yksilöllistyminen” tarkoittavat Julkusen (2005, 234–235) mukaan modernin yhteiskunnan ristiriitaisten seurauksien kohtaamista, köyhyyden ja sosiaalisen eriarvoisuuden yksilöllistymistä sekä saman aikaisesti suurempaa riippuvaisuutta globalisoituneesta maailmasta. (Käräylä ym. 2023, 406–407; Julkunen 2006, 275.)

Politiikassa tapahtuneiden muutoksen myötä Keynesiläinen ajattelutapa, jossa tulonsiirtojen ja resurssien jakopolitiikan nähtiin lisäävän talouskasvua, on vaihtunut utilitaristiseen koko-

naishyötyajatteluun. Tilalle on tullut tihkumisteoria, jossa kokonaistaloudessa tapahtuvan kasvun ajatellaan hyödyntävän jossain vaiheessa myös pienituloisia. Eriarvoisuustutkimuksissa on kuitenkin todettu suurten tuloerojen huonontavan köyhien asemaa. Poliitikassa tapahtuneet muutokset ovat kasvattaneet suomalaisten tuloeroja, köyhdyttäneet lapsiperheitä ja jääneet tehottomiksi työvoimapolitiikassa sekä synnyttäneet työtätekevien köyhien ryhmän. Vaikka Suomessa bruttokansantuotto on jatkuvasti kasvanut, hyöty kasvusta on kerääntynyt pienelle joukolle ihmisiä. Pertti Koistinen (2007, 159–164) nimittää poliittisia päätöksentekijöitä ”valtaeliitiksi”, koska heidän sosiaalipolitiikassa tekemänsä ratkaisut vaikuttavat suoraan yksilön arjen sujumiseen. Saari (2013, 280) väittää, että varakkaassa ja etuoikeutetussa asemassa olevat henkilöt eivät enää kiinnitä huomioita yhteiskunnan taloudelliseen eriarvoisuuteen. (Kangas 2004, 84–85; Käräylä ym. 2023.)

Kansantaloustieteilijä ja Nobel taloustieteen muistopalkittu Paul Krugman (2012) kuvailee yksinkertaisesti laman syntymisen: koska talous on riippuvainen kysynnästä, kysynnän heikkeneminen johtaa liialliseen säästäväisyyteen, joka supistaa taloutta ja edelleen vähentää tuloja. Krugman toteaa ratkaisun talouskasvuun olevan yksinkertainen: jonkun on kulutettava enemmän ja lainattava rahaa. Tilanteessa, jossa kansalaisten kulutus ei pyöritä taloutta, on lisättävä julkista kulutusta. Säästötoimet vaikuttavat järkevältä ratkaisulta taloudellisessa lamassa, mutta ongelmia näissä säästötoimissa aiheuttaa Krugmanin mukaan se, että velan vähentämiseksi tehty menojen leikkaus saattaa vähentää myös tulevaisuuden tuloja ja vaikutukset voivatkin olla tavoitteiden vastaiset. Myös Suomen historiasta on esimerkkejä kuinka laman aikana rahan arvoa vakauttamiseen tähdänneet säästötoimet pitkittivät lamaa (Saari 2020, 182). Krugman (2012, 163) toteaa, että julkisen talouden leikkauksista saadut hyödyt ovat aikaisempien kokemusten perusteella todettu olevan pienet, kun taas leikkausten aiheuttamat kustannukset ja niiden seuraukset kansalaisille ovat osoittautuneet suuriksi. IMF:n tutkijat Ball ym. (2013) arvioivat 17 OECD maassa vuosina 1978–2009 tehtyjen talouden vakauttamiseksi tehtyjä säästötoimien vaikutuksia ja sitä, onko alijäämän vähentäminen johtanut talouden kasvuun ja työpaikkojen syntymiseen. Tutkimuksen perusteella vakauttamisjaksot kasvattivat eriarvoisuutta ja laskivat palkkatuloja sekä johtivat entistä heikompaan taloustilanteeseen ja suurempaan työttömyyteen. Tämän vuoksi Ball ym. (2013) suosittelevat, että julkisen talouden vakauttamisessa tehdään pitkän aikajänteen suunnitelmia, valtiolla on oltava kykyä joustaa säästötavoitteissa, mikäli talouden kasvu on ennakoitua heikompa. Tästä huolimatta Euroopan talouspolitiikassa vahvat eurovaltiot, kansainvälisistä valuuttarahasto ja

EKP vaativat alijäämämailta tehokkuutta menoleikkauksiin sekä vaatimuksia talouden tehokkuudesta ja talouskurista. (Julkunen 2017.)

Politiikan retoriikassa on korostunut pitkään puheet kriisistä, laman seurauksista ja julkisen talouden kestävyysvajeesta. Tällainen retoriikan on havaittu voivan vaikuttaa kansalaisten asenteisiin ja yleisten arvojen kovenemiseen. Kriisipuhe on ymmärrettävissä myös vallankäyttönä, sillä kriisillä tai kriisin uhalla voidaan perustella uudistuksia ja muutoksia. Juho Saari (2020, 164) kirjoittaa kuinka sosiaali- ja terveystalouteen liittyvässä keskusteluissa hyvinvointivaltio on ollut kriisissä vuodesta 1957 lähtien. Muutoksesta kertoo, että hyvinvointivaltion sijaan hallitusohjelmissa käytetään käsitettä hyvinvointiyhteiskunta. Hyvinvointivaltio käsite sisältää siihen liittyvät normatiiviset odotukset ja tavoitteet, kun hyvinvointiyhteiskunta termi siirtää vastuun valtiolta kaikille ja silloin päätöksenteosta ei tarvitse kenenkään ottaa vastuuta. Arvomaailman muutosta ei ole aiheuttanut muuttunut taloustilanne, sillä poliittisessa päätöksenteossa ja ministeriöiden strategioissa hyvinvointivaltio -käsite vaihtui Juho Saaren (2005, 35–38) mukaan jo ennen lamavuosia hyvinvointiyhteiskunnaksi. Samalla tavalla hallitusohjelmissa arvojen muuttuminen näkyy Saarinen ym. (2014, 615) mukaan hyvinvoinnin määrittelyssä, kun ennen 1990-lukua talouskasvun nähtiin kohentavan kansalaisten hyvinvointia, nykyisin kilpailukyvyyn ja talouskasvun tavoitteena on valtion hyvinvoinnin kohentamista. Pertti Koistinen (2007, 159–164) kuvailee kuinka 1990-luvun laman jälkeinen politiikan paradigman muutos lisäsi samalla poliittisen eliitin vaikutusvaltaa määrittellä itsenäisesti työ-, sosiaaliturva- ja hyvinvointipolitiikkaa ja niiden tavoitteita. Tällaiseksi poliittiseksi ja byrokraattiseksi eliitiksi Koistinen määrittelee organisaatioiden ja instituutioiden johtavat henkilöt, joilla on sekä valtaa ja resursseja että auktoriteettia vaikuttaa muiden ihmisten asemaan ja elämään. Muutosten myötä on nähtävissä kuinka samalla kun poliittiset päätöksentekijät etääntyvät kansalaisten arjesta, he kuitenkin pyrkivät retoriikkaan huomioimaan kansan, sillä nimellisesti poliittinen eliitti saa edelleen valtansa kansalta.

Sosiaalietuuksien myöntämisessä tapahtunut muutos sekä aktivointipolitiikka on vaikuttanut kansalaisten saamiin tukiin, joita on rajattu, muutettu vastikkeellisiksi, ja leikattu, ja samalla lisätty sosiaalietuuksiin liittyvää kontrollia. Muutoksen myötä on nähtävissä kuinka tulkinta perustuslain huolenpidosta, välttämättömästä toimeentulosta ja työllisyyden edistämisestä, ovat vaihtunut toiseksi. Hyvinvointi-, sosiaali- ja työvoimapolitiikan aikaisemmat tavoitteet, jotka tähtäsivät köyhyyden, työttömyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen ovat muuttuneet.

Tällainen arvojen muutos näkyy siinä, kuinka rakennemuutosten seuraukset katsotaan yksilön ongelmiksi, kuinka markkinakurin ja kilpailun merkitys korostuu ja kuinka liian anteliaat sosiaalietuudet nähdään yhteiskunnan ongelmien syyksi. Köyhyyttä, työttömyyttä ja eriarvoisuutta kokevat on mahdollista jättää syrjään, koska edelleen valtaosa suomalaisista pärjää ja voi hyvin. Samalla kun menestyneille annetaan tukea ja verohelpotuksia, on perustoimeentulon saamisen edellytykset vaihtuneet velvollisuudeksi osallistua aktivointitoimenpiteisiin ja valtion oikeudeksi pakottaa ihminen velvoitetyöhön. Koistinen (2007) toteaa, että tällainen muutos on tulkittavissa uudeksi yhteiskuntasopimukseksi valtion ja kansalaisten välillä. Saarinen ym. (2014) kuvaavat tutkimuksessaan, kuinka hallitusohjelmissa vuosina 1979–2014 tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet valtion ja kansalaisten väliseen suhteeseen, ja muuttaneet näkemyksiä kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista. Samaa ajatusta myötäilevät myös Van Hoetegem ym. (2021) todetessaan, että sosiaaliturvauudistukset määrittelevän uudelleen kansalaisten ja valtion välisen yhteiskuntasopimuksen, sillä ne ovat periaatteiltaan poliittisesti kiistanalaisia, heikosti institutionalisoituja ja näkökulmiltaan monitulkinnallisia.

Kun ottaa huomioon sosiaalimenojen nopean kasvun vuodesta 2008 lähtien, Covid-19 pandemia valtion taloudelle aiheuttamat lisäkustannukset ja korkotason nousun vaikutukset velanhoitokuluihin, on selkeää, että taloudellisesta tilanteesta on tullut Suomessa haastava. Samalla pohjoismaisen hyvinvointivaltioperiaatteiden sovittaminen uusliberalismin markkinavetoisten tavoitteiden kanssa on tullut yhä vaikeammiksi. Tästä ristiriidasta huolimatta sosiaaliturvakomitean välimietinnössä (2023) kuvaillaan edelleen sosiaaliturvajärjestelmän perusperiaatteiden olevan yhdenvertaisuus, syyperusteisuus, verorahoitteisuus ja solidaarisuus.

2.2 Sosiaalielätyudet ja perusturvan riittävyys

Sosiaalielätyudet voidaan jakaa universaaleihin, syy- tai tarveharkintaan perustuviin, aktivointitoimiin osallistumisen perusteella myönnettäviin sekä perustuloon pohjautuviin etuuksiin. Pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa sosiaalielätyudet ovat useimmiten universaaleja, jolloin ne kattavat koko väestön. Tällaisilla universaaleilla tulonsiirroilla on suuri vaikutus eriarvoisuuteen, sillä universaali järjestelmä jakaa resursseja tehokkaasti. Tarveharkintaan perustuvien etuuksien tavoitteena on helpottaa köyhyyttä pienituloisille tehtävillä tulonsiirroilla, niiden ajatellaan kuitenkin vähentävän köyhien motivaatioita ja estävän sosiaalisen osallistumisen sekä lisäävän byrokraatia-, informaatio- ja kannustinloukkuja. Tällaiset harkintaan perustuvat elätyudet eroavat moraalilogiikaltaan universaaleista etuuksista, sillä niissä määritellään, millainen ihminen on ja arvioidaan, millainen tarve on ”ansaittu” ja millainen on ”ansaitsematon”. Rothstein (2008, 370–374) sanoo, että tarveharkinta selvityksineen sekä etuuksiin liittyvät jälkikäteiset tarkistustoimet loukkaavat kansalaisen koskemattomuutta. Tarveharkintaan perustuvia etuuksia on vaikea perustella julkisesti hyväksyttävällä tavalla ja normatiivisesti oikeudenmukaisina varsinkin, kun etuuksia haettaessa erotellaan ”kunnialliset” kansalaiset sosiaalisesti alempiarvoisista ”kunniattomista” kansalaisista. Aktivointitoimien katsotaan vähentävän ihmisten riippuvuutta etuuksista, lisäävän etuuksien saajien taloudellista itsenäisyyttä ja työmarkkinoille osallistumista. Aktivointitoimet voivat olla kannustavia tai toimenpiteitä, joilla rajoitetaan saatujen etuuksien kestoja tai tasoa, ja sanktioita etuuksia leikkaamalla henkilöitä, jotka eivät ole noudattaneet määrättyjä toimenpiteitä. Van Oorschot ym. (2017, 11) toteavat, että sosiaalielätyuksien perustuminen tarveharkintaan ja asiakkaiden seuloon on byrokraattinen ja hallintokustannuksiltaan korkea sekä tuottaa lopputulokseltaan heikomman sosiaaliturvan tason. Tästä huolimatta sosiaaliturvan kustannusten kasvu on lisännyt painetta siirtyä yhä enemmän tarveharkintaan perustuviin sosiaalielätyuksiin. (Kangas 2004, 77–90; Van Hooghe ym. 2021; Saari 2023, 90.)

Sosiaalisiin riskeihin varaudutaan Suomessa pääosin lakisääteisillä vakuutuksilla, näitä lakisääteisiä vakuutuksia täydentävät verorahoitteiset kustannusten korvaukset. Sosiaaliturvakomitean (2023, 25–61) välimietinnössä todetaan Suomen sosiaaliturvajärjestelmän perustuvan ansio-, perus- ja vähimmäisturvaan. Määrittelyt eivät ole kuitenkaan vakiintuneet: asumistuen katsotaan olevan kustannusten korvausta ja toimeentulotuki määritellään vähimmäistueksi. Perusturvan käsitettä määrittää kuitenkin syyt, joiden perusteella henkilö voi saada

sosiaaliturvaa. Toimeentuloturva voi täydentää työttömyysturvaa ja asumistukea, kuten Sanna Blomberg, Paula Saikkonen ja Amanda Tuomola (2022, 271) toteavat, viimesijainen toimeentulotuki kohdistuu hakijoille, joille ensisijaisten etuuksien myöntämisen ehdot eivät täyty tai perusturvaan kuuluvat etuudet ovat riittämättömät. Sosiaaliturvan käsitteiden kirjaavuuden vuoksi tässä tutkielmassa käytetään työttömyyskorvauksesta, asumistuesta ja toimeentulotuesta yhteistä nimitystä perusturva, sillä kaikkien niiden myöntämisessä henkilön on täytettävä tietyt lakisääteiset myöntämisedellytykset.

Perusturvan riittävyyden tarkastelussa ja köyhyyden arvioinnissa on mahdollista käyttää useita erilaisia mittareita. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea käyttää arvioinneissaan pienituloisuusmittaria ja perustulon tasoa suhteuttaen sen valtion keskituloon. Komitea toteaa, että Suomen matala perusturvan taso ei täytä uudistetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa asetettuja vaatimuksia. Koska köyhyyden määrittelyssä erilaiset mittarit antavat erilaisia tuloksia, Mukkila ym. (2022) pohtivat tutkimuksessaan mikä on paras tapa mitata ja arvioida köyhyyden tilaa Suomessa. Tutkimus yhdistää minimibudjettimittarin pienituloisuusmittariin, suhteuttaen kotitalouden rakenteen ja tulot viitebudjettiin. Sekä pienituloisuuden mittarin että minimibudjettiköyhyysmittarin mukaan köyhyyttä on eniten työelämän ulkopuolisilla henkilöillä, kuten opiskelijoilla ja työttömillä, sekä yhden huoltajan kotitalouksilla. Samalla on nähtävissä kuinka hintojen nousu vaikuttaa erityisesti minimibudjettiköyhyyteen kun tulosiirtojen vaikutus näkyy sekä pienituloisuusmittarissa että minimibudjettiköyhyysmittarissa. Mukkila ym. (2022) toteavat, että mittarista riippumatta Suomen perusturvan taso jää köyhyysrajojen alapuolelle. Sakari Kainulainen (2019) tutki millaisten tulojen tulisi olla, että henkilö kokisi talouden olevan tasapainossa, mielialan hyväksi ja elämän tavoitteet saavutettavissa oleviksi. Kainulaisen tutkimuksessa mitattiin hyvinvointia kysymyksillä elämänlaadusta ja tosiasiallisesta tulojen riittävyydestä. Pienituloisuuden raja jakoi kokemusta huonosta elämän laadusta, ja tällöin ongelmia oli erityisesti yksinhuoltajilla, alimpaan tuloviidennekseen kuuluvilla, työttömillä sekä yksinasuvilla. Työttömillä ja yrittäjillä korostuivat palkkatyössä olevia useammin taloudelliset vaikeudet, kielteiset tunteet ja vaikeus saavuttaa elämässä toivottavia asioita. Kaikissa väestöryhmissä taloudelliset vaikeudet vähensivät onnellisuuden kokemusta.

Suomessa on tehty vuodesta 2011 lähtien kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) mukaisia kokonaisarvioita perusturvan riittävyydestä. Arviossa käytetään useita eri mittareita,

joiden avulla voidaan verrata perusturvan riittävyyttä viitebudjettiin sekä suhteessa hintoihin, ansiotasoon ja muihin maihin, mutta myös kansalaisten käsityksiin perusturvan riittävästä tasosta. Tällainen perusturvan riittävyyden kokonaisarviointi antaa tietoa poliittisen päätöksenteon tueksi ja antaa mahdollisuuden arvioida ihmis- ja perusoikeuksien toteutumista. Vuoden 2023 arviointiraportissa todetaan, että tilanne ei ole muuttunut vuonna 2019 julkistetusta selvityksestä, jossa tarkasteltiin tilannetta vuosilta 2015–2019. Näin siitä huolimatta, että tukiin on tehty lakisääteiset indeksikorotukset sekä vuonna 2020 korotettiin perusturvaetuuksien määrää. Sekä vuoden 2019 että vuoden 2023 arviointiraporteissa todetaan, että perusturvaetuudet eivät asumistuen kanssakaan kata viitebudjettien mukaista kulutusta. Työttömyys, työkyvyttömyys ja toimeentuloasiakkuus lisäävät työikäisten riskiä resurssien puutteen aiheuttamaan heikkoon elämänlaatuun. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on vuonna 2022 todennut indeksijäädytysten vaativan seurantaa, sillä kokemus köyhyys ja sen aiheuttama syrjäytyminen on ihmisarvon vastaista. Euroopan neuvoston alaisena toimiva ministerikomitea on suositellut, että kansaneläkeindeksistä annetun lain mukaista riittävän elintason kokonaisarvioita ja tiedonkeruuta tulisi kehittää sekä ottaa mukaan tiedon keruuseen koko palvelujärjestelmä. Samalla tavalla YK:n TSS-komitea näkee, että sosiaaliturvan heikennykset ovat hyväksyttäviä vain, jos ne perustuvat riittäviin vaihtoehtoihin ja riippumattomiin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin toimenpiteiden syrjivyydestä ja kohtuullisuudesta. Toimenpiteiden kohteeksi joutuneita ryhmillä tulee olla oikeus tulla kuulluksi vaihtoehtoista ja mahdollisuus vaikuttaa toteutettaviin toimenpiteisiin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019, 8; Hiilamo ym. 2023, 19 81–82; Makkila ym. 2022, 205; TSS-komitea, E/C.12/GC/19, kohta 42.)

2.3 Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria

Yhteiskuntafilosofina ja poliittisen filosofian klassikkona tunnettu John Bordly Rawlsin (1921-2002) oikeudenmukaisuusteoria lähti kehittymään artikkelissa ”*Justice as Fairness*” (1958), jossa hän määritteli oikeudenmukaisuuden yhteiskunnassa reiluudeksi ja kohtuudeksi. Vuonna 1971 julkaistussa pääteoksessa *A Theory of Justice*, Rawls kuvaa järjestäytyneen yhteiskunnan perusrakenteen ja kuinka oikeudenmukaisuus, vapaus ja tasa-arvo on mahdollista sovittaa yhteen. Teoriassaan hän kritisoi yhteiskunnassa vallalla olevaa utilitaristista eli yleisen hyvinvoinnin laskennalliseen maksimoitiin perustuvaa yhteiskuntakäsitystä siitä, että se ei ota huomioon, millaiset tuloerot yhteiskunnassa on tai sitä, miten perushyödykkeet tai hyvinvointi jakautuvat ihmisten välillä. Rawlsin teoria sai ilmestyessään paljon kritiikkiä. Kirjoissa *Political Liberalism* (1993) ja *The Law of Peoples* (1999) Rawls vastasi saamaansa kritiikkiin, täydensi ja uudelleenmuotoili oikeudenmukaisuusteoriaansa sekä pohti poliittisen vallan käyttöä demokratiassa sekä miten on mahdollista säilyttää kansalaisten yhtenäisyys ja yhteiskunnan vakaus, kun yksilöiden mielipiteet ovat limittäiset ja maailmankatsomukset moninaistuvat yhteiskunnissa. (Mäkinen & Saxen 2013, 7–17; Herne 2013, 30–35.)

Oikeudenmukaisuusteoria kuvaa, millainen olisi järjestynyt ja oikeudenmukainen yhteiskunta, jos vapaat ja tasavertaiset ihmiset voisivat päättää sen toimintaperiaatteista. Rawlsin ajattelu on lähellä *Human capabilities* -suuntauksen edustajaa Amartya Seniä, jonka mukaan yhteiskunnan tulisi taata jokaiselle ihmiselle perusvälttämättömyydet ja kuinka köyhyyden vähentämisessä tärkeintä on keskittyä ihmisten toimintakyvyn lisäämiseen. *Human capabilities* -teoria kritisoi perinteisiä talousteorioita, siltä pohjalta, että ilman toimintakykyä tai vapautta käyttää toimintakykyään ihmisillä ei ole itsellään keinoja parantaa hyvinvointiaan. Rawls näkee oikeudenmukaisen yhteiskunnan mahdolliseksi, kun se rakennetaan poliittisen päätöksenteon keinoilla ja yhteisesti sovituilla pelisäännöillä, sekä käymällä päätettävistä asioista julkista keskustelua. Ajatus myötäilee deliberatiivista demokratia -suuntausta edustavaa Jürgen Habermasia, jonka mukaan demokratian on legitiimi vasta kun kaikki ne väestöryhmät, joihin päätökset kohdistuvat voivat osallistua julkiseen keskusteluun ja vaikuttaa heitä koskevaan päätöksentekoon. Rawlsin kuvaa oikeudenmukaisuuden periaatteita sellaisiksi, jotka kaikki voisivat hyväksyä, ja sellaisesta asemasta, joka on reilu. Rawlsin reiluus on lähellä kansainvälisten ihmisoikeussopimusten oikeuksia: jokaisella on yhtäläinen ihmisarvo ja yhteiskunta järjestyy tasapuoliseksi siten, että ketään ei suosita toisten kustannuksella. (Kangas

2004, 76; Päivänsalo & Mäkinen 2009; Wenar 2012; Herne 2012, 138–139; Herne 2013, 24; Mäkinen & Saxen 2013, 13–15.)

Andrius Galisankan (2017, 300–302) ajatukset peliteorian vaikutuksesta Rawlsin ajatteluun auttavat ymmärtämään oikeudenmukaisuusteoriaa. Peliteoriassa yhteiskunta nähdään strategisena pelinä, jossa taloudellisilla toimijoilla on tieto omista sekä muiden pelaajien mieltymyksistä. Peliä pelaava yksilö pyrkii löytämään strategian, jolla hän pääsee tavoitteeseensa tai tilanteeseen, jossa suurin osa hänen preferenssitoiminnoistaan täyttyvät. Rawls näki peliteorian pohjalta yhteiskunnan pelinä tai useina peleinä. Yhteiskunnallisen toiminnan ja pelien samankaltaisuus sai Rawlsin keskittymään siihen, millainen peli koetaan reiluna. Kun ihmiset toimivat yhteiskunnassa, jonka instituutioita heillä ei ole mahdollista jättää, ymmärretään yhteiskunnan pelisääntöjen reiluus yhteiskunnan toiminnan oikeudenmukaisuutena. Rawls oli kiinnostunut pelistä metaforana, kuinka pelin avulla oli mahdollisuus kuvailla yhteiskunnan ja ihmisten toiminnan samankaltaisuutta. Häntä ei kiinnostanut millainen olisi rationaalisen yksilön strategia ”pelissä” tai mihin nämä strategiat johtaisivat yhteiskunnassa.

Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria perustuu alkutilanteeseen, jossa yhteiskuntasopimus ja päätökset tehdään ”tietämättömyyden verhon” takana. Tällä verholla Rawls kuvaa hypoteettista tilannetta, jossa yhteiskunnan asioista päättäjät tai yhteiskunnan järjestyksestä sopijat eivät tiedä mitkä heidän intressinsä, asemansa tai millaiset heidän riskiasenteensa tulevat olemaan yhteiskunnassa.

“A picture of how to make a rational egoist design a just society: let him design it and give his worst enemy the option of assigning him his place in it.” (Galisanka 2017, 307).

Alkutilanne korostaa puolueettomuutta ja sopijaosapuolten tasa-arvoisuutta päättää siitä, miten perushyödykkeet jaetaan yhteiskunnassa. Rawls pyrkii teoriallaan kuvailemaan menetelmän, jolla oikeudenmukainen yhteiskunta on mahdollista saavuttaa. Hän ei ehdota yhteiskuntaan tasaista tulojakoa tai alkuperäisten jakoperiaatteiden muuttumattomuutta vaan harkintatasapainoa ja laajasti hyväksyttäviä oikeudenmukaisuuden periaatteita. Harkintatasapaino (*reflective equilibrium*) tarkoittaa mahdollisuutta muuttaa ja tehdä tarkastuksia oikeudenmukaisuuden periaatteisiin. Muutokset ovat oikeutettuja, mikäli ne harkintaan perustuen tulevat laajasti hyväksytyksi oikeudenmukaisina. (Herne 2013.)

Alkutilanne on käsite, jonka avulla on mahdollista tutkia, ovatko yhteiskunnassa tarkastelun kohteena olevat asiat sellaisia, että samanlaiseen tilanteeseen olisi päädytty, jolleivät asioista päättäjät tietäisi yhteiskunnallista asemaansa. Rawls katsoo perushyödykkeiksi perustulotason ja perushyvinvoinnin lisäksi myös perusvapaudet, joihin sisältyy myös perusinstituutioiden järjestäminen. Tämän hän perustelee sillä, että perusinstituutioiden toiminta ratkaisee, tarjoaako yhteiskunta kaikille jäsenilleen elämän perusedellytykset oikeudenmukaiseksi koettulla tavalla. Yhteiskunnan perusrakenne vaikuttaa elämän perusedellytyksien lisäksi ihmisten tavoitteisiin, asenteisiin, ihmissuhteisiin ja luonteenpiirteisiinsä. Oikeudenmukaisen yhteiskuntasopimuksen neuvottelemisen edellyttää siten reiluuden lisäksi ymmärrystä ja näkemystä siitä, mikä on käytännön elämässä kohtuullista. (Herne 2013; Herne 2012, 95–104.)

Pitääkseen oikeudenmukaisuusteorian mahdollisimman yksinkertaisena Rawls määritteli heikoinnassa asemassa olevat ryhmät ainoastaan taloudellisilla ja sosiaalisilla perusteilla. Vaikka teoriassa keskeisintä on tulojen jakautuminen, Rawls ei vaadi kaikille samaa varallisuutta tai tulotasoa. Koska ihmiset eivät voi valita, syntyvätkö rikkaaseen tai köyhään perheeseen, eivätkä valita rotuaan, sukupuoltaan tai lahjakkuuttaan, eivät yhteiskunnallinen asema tai edut, jotka perustuvat sattumaan, ole moraalisesti perusteltuja. Rawls näki erityisen vastenmielisenä syntymään perustuvan poliittisen ja taloudellisen statuksen, paremmassa asemassa olevien ylimielisyyden sekä tavan leimata ja käyttää valtaa yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevia kohtaan. Hänelle tasa-arvon edistäminen tarkoitti pohjimmiltaan sitä, että kompensoidaan ihmisten välillä olevia ja heidän lähtötilanteeseensa vaikuttavia epäoikeudenmukaisuuksia. (Wenar 2012; Herne 2013, 27–30; Saari 2013, 276.)

Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriassa on kaksi periaatetta, vapausperiaate ja eroperiaate. Periaatteilla on tärkeysjärjestys: vasta ensimmäisen eli vapausperiaatteen toteuduttua voidaan soveltaa toista eli eroperiaatetta. Vapausperiaatteen mukaan jokaisella ihmisellä tulee olla yhtäläiset perusoikeudet ja -vapaudet. Nämä perusoikeudet kattavat suurelta osin Suomen perustuslain toisen luvun mukaiset perusoikeudet ja -velvollisuudet. Eroperiaate puolestaan määrittelee millaisessa tilanteessa ihmisten välillä voi olla sosiaalisia ja taloudellisia eroja. Erot ovat hyväksyttäviä vain mikäli ne liittyvät asemaan tai virkaan, johon kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä ja jos tällaiset erot parantavat heikommassa asemassa olevien ryhmien etuja. Näiden yhtäläisten mahdollisuuksien tulisi olla todellisia mahdollisuuksina

tehdä valintoja ja kouluttautua paremman tulotason ammatteihin. Leif Wenar (2012) antaa artikkelissaan esimerkin eroperiaatteen soveltamisesta, se mukailee suomalaista progressiivista verotusta ja sosiaalietuuksien avulla tehtyä tuloerojen tasoitusta. Rawlsin eroperiaate ei siten hyväksy rikkaiden rikastumista köyhien kustannuksessa. (Herne 2013; Herne 2012, 95–104; Kangas 2005, 75.)

Ideaalista lähtökohdastaan ja saamastaan kritiikistään huolimatta Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria ei ole vanhentunut. Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria antaa Olli Kankaan (2004) mukaan edelleen näkökulmaa, ja monipuolistaa julkista keskustelua myös suomalaisten hyvinvoinnista ja sen suunnasta sekä oikeudenmukaisesta päätöksentekoprosessista.

2.4 Petteri Orpon hallitusohjelman perusturvaa koskevat leikkaukset

Pääministeri Petteri Orpon (2023–) hallitusohjelma on nimeltään ”Vahva ja välittävä Suomi”. Hallitusohjelma on pituudeltaan 246 sivua, näistä 20 sivua käsittelee toimivaa ja kestävästä hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa tavoitteena on siirtyä korjaavista palveluista kohti varhaista tukea ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Perusturvan uudistamisen tarkoitus on saada etuusjärjestelmä yksinkertaisemmaksi, yhtenäisemmäksi ja sujuvammaksi. Perusturvan vähimmäistasosta tulee kaikille sama, kun tuista poistetaan lapsikorotukset ja suojaosat. Samalla sosiaaliturvan indeksikorotukset jäädytetään ja vuoden 2024 alussa ainoastaan eläkkeisiin, vammaistukiin, toimeentulotukeen ja sotilasavustuksiin tehdään 5,9% indeksikorotus. Kehysriihen (2024) päätöksellä haetaan vielä 100 miljoonan lisäsäästöjä sosiaalihuollon palveluista sekä aikaistetaan valtionavustuksiin suunniteltuja leikkauksia ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa työtä tekeviltä sote-järjestöiltä. (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58.)

Toimeentuloturvan, asumistuen ja työttömyysturvan uudistamisen tavoitteena on hallitusohjelmassa tasapainottaa valtion taloutta ja kannustaa tuen saajia työhön. Lisäksi toimeentuloturvan uudistaminen tähtää kannustusloukkujen purkamiseen ja viimesijaisen perusturvaa saavien määrän puolittamiseen. Uudistus korostaa toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaan perustuvana tukena. Näillä uudistuksilla hallitus rohkaisee toimeentulotukea saavia selviytymään itsenäisesti ja kannustaa perustoimeentulotuella olevaa hakeutumaan työhön tekemällä työnteosta kannattavaa. Mikäli hakijalla ei ole ammattikoulutusta, on alle 30-vuotiaan tuen saamiseksi haettava opiskelemaan ja aloitettava opiskelu. Toimeentulon saaminen velvoittaa hakemaan työtä sekä osallistumaan vaadittaviin palveluihin, koulutukseen tai kuntoutukseen. Hallitus selvittelee myös mahdollisuutta evätä toimeentulotuki hakijalta, joka kieltäytyy hänelle asetetuista velvoitteista. Työkykyisiä toimeentulotuen saajia voidaan velvoittaa työskentelemään julkisorganisaation osoittamissa työtehtävissä. Asumistuen uudistuksessa hyväksytyjen asumismenojen myöntämisen ehtoja tiukennetaan. Hallitus kannustaa toimeentulotuen saajaa 5% asumiskuluomavastuulla etsimään itselleen edullisempi asunto. Koska toimeentulotukea käytetään lääkekorvausjärjestelmänä, suunnittelee hallitus uudistavansa perusteita, joilla lääkkeitä maksetaan toimeentulotukena. Samalla kaikkien suomalaisten lääkekorvausten vuosiomavastuuta nostetaan vuonna 2024. (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58; Kela 2023.)

Yleisen asumistukeen kohdistuvien muutosten tavoitteena on hillitä asumistukimenoja ja tasapainottaa valtion taloutta. Uudistus toteutetaan korottamalla asumistuen omavastuuosuutta, jolloin asumistukea on mahdollista saada 70% hyväksytyistä asumismenoista aikaisemman 80%:n sijaan. Samalla kuntakohtaisesti määritellyn vuokran enimmäismäärä laskee Helsingissä muun pääkaupunkiseudun tasolle. Mikäli asunto on liian kallis, asumistuen saajalla on kolme kuukautta aikaa hankkia itselleen edullisempi asunto työssäkäyntialueeltaan. Tarjottu edullisempi asunto on otettava vastaan. Mikäli asumistuen saaja kieltäytyy edullisemmasta asunnosta, leikataan asumistukea. Asumistuesta poistetaan 300 euron ansiotulovähennys, jolloin asumistuki vähenee, jos ruokakunnalla on palkkatuloja, elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloja. Samalla asumistuensaajan jokainen ansaittu euro pienentää 50 sentillä asumistukea. Vuoden 2025 alusta asumistukea ei enää ole mahdollista saada omistusasuntoon ja asumistuen saajan 10000–50000 euron varallisuudesta huomioidaan 20% tuen määrää laskettaessa. Hallitusohjelman tavoitteet, jossa hallitus pyrki kehittämään opiskelijoille yleisen asumistuen rinnalle taloudellisesti houkuttelevaa yhteisasumista, vaihtui valtioneuvoston kehysriihen (2024) päätökseen poistaa opiskelijat yleisestä asumistuesta ja siirtää heidät vuonna 2025 takaisin opintotuen asumislisään, joka ei ole sidottu kuntakohtaisiin enimmäismääriin vaan se on kaikille sama noin 260€/kk. (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58; Kela 2023.)

Hallitusohjelman työttömyyskorvausten leikkausten tavoitteena on työllisyyden lisäämisen ja säästöjen lisäksi kannustaa työttömiä kokopäivätyöhön, tehdä osa-aikainen työ taloudellisesti kannattavaksi ja helpottaa työvoimapulaa kannustamalla työttömiä matalapalkkatöihin. Näihin tavoitteisiin pyritään poistamalla työttömyysturvasta 300 euron suojaosa, jonka aikaisemmin sai ansaita työttömyysturvan muuttumatta. Lisäksi poistetaan työttömyysturvan lapsikorotus. Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki pysyvät ennallaan. Ansioturvan tasoa porrastetaan syyskuusta 2024 alkaen, pienentäen tukea työttömyyden keston mukaan. Työssäoloehto tarkastellaan edelleen 28 kuukauden jaksossa, mutta työssäoloehto pitenee 12 kuukauteen. Työssäoloehto muodostuu ansaitun palkkatulon perusteella: vähintään 930 € kuukaudessa ansaitsevalle työssäoloa kertyy yksi kuukausi, puolikas kuukausi kertyy 465–929€ kuukaudessa ansaitsevalle, palkkatukityö ei kuitenkaan enää kerrytä työssäoloa. Työttömäksi jääneen omavastuupäivät nousevat seitsemään. Kaikilla työttömillä on edelleen velvoite hakea aktiivisesti työtä ja osallistua työllistymistä tai sosiaalista integraatioita edistäviin palveluihin. (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58; Kela 2023.)

3 Mielipidetutkimukset ja poliittinen päätöksenteko

3.1 Poliittisen päätöksenteon legitiimiys

Mielipide on käsitettävissä yksilön ajattelutapana. Erik Allard (1961, 193) kirjoittaa, kuinka poliittisia mielipiteitä mitattaessa tulisi mielipiteiden sijaan käyttää sanaa asenne, sillä asenteet kuvaavat tunneperäistä tapaa käyttäytyä tilanteessa tai suhtautua käsiteltävään asiaan. Mielipidemittauksissa kysytään kuinka yksilö arvottaa asioita tai asennoituu johonkin vastaajan arkeen liittyvään asiaan, kysymykseen tai teemaan. Mielipidetutkimusten sisältö voi olla suppea ja sisältää mielipiteen yhteen kysymykseen, hieman laajempi kattaen muutaman kysymyksen tai suuri, jolloin esitettyjä kysymyksiä on kymmeniä tai satoja. Asenne- tai mielipidekyselyt käsitetään demokraattisen yhteiskunnan käytänteeksi, joiden avulla kansalaisyhteiskunnan mielipiteet voidaan välittää poliittisille päätöksentekijöille. Timo Toikko ja Teemu Rantanen (2020, 132–133) toteavat, että yhteiskuntapoliittisten järjestelmien oletetaan perustuvan kansalaisten yhteiskuntapoliittisiin asenteisiin, ja toisaalta päätöksentekoinstituutioiden toiminta vaikuttaa kansalaisten käsityksiin sosiaalipolitiikasta. Tähän perustuu ajatus, jonka mukaan kansalaisten asenteiden ja harjoitetun sosiaalipolitiikan välillä on yhteys. Kansalaisten mielipiteiden tulisi vaikuttaa harjoitettuun sosiaalipolitiikkaan, sillä vain näin voidaan päätöksenteon legitimitetin ja inklusiivisuuden vaatimukset. (Mäkinen 2013; Suhonen 2006)

Sosiaalipolitiikassa legitiimiys tarkoittaa pohjimmiltaan sitä, että kansalaisten mielipiteet otetaan huomioon päätöksenteossa ja selvitetään kuinka paljon kansalaiset antavat tukea harjoitetulle sosiaalipolitiikalle. Hyvinvointilegitimaatio on ollut varsin keskeinen hallinnossa. Jo Cicero (106 eaa – 43 eaa) esitti konsulien käskyvallasta, ”*Salus populi suprema lex esto*”, ’Kansan hyvinvointi olkoon ylin laki’. Järjestelmä ei ole legitiimi, jos kansalaisten mielipiteet poikkeavat huomattavasti politiikassa tehtävistä päätöksistä. Deliberatiivinen demokratia on silloin inklusiivista, hyväksyttävää ja legitiimiä, kun poliittinen päätöksenteko pohjautuu keskusteluun, jonka kuluessa kuullaan, arvioidaan ja huomioidaan kaikkien niiden mielipiteet, jotka kuuluvat päätöksen vaikutuspiiriin. Vaalit ja vaalikäyttäytyminen eivät ole demokratian ainoita tunnusmerkkejä, eikä niitä voi tulkita kansan mielipiteeksi. Vaalien tulos ei kerro hyvinvointivaltion ja siihen liittyvien sosiaalisten tulonsiirtojen kannatuksesta, koska

Suomessa kaikki puolueet kannattavat ainakin periaatteessa hyvinvointivaltiota. (Setälä 2013; 82–84.)

Tutkimukset antavat tietoa siitä, kuinka paljon kansalaiset kannattavat hyvinvointivaltion rahoitusta, eri sosiaalietuuksia ja -palveluja sekä kuinka paljon kansalaisten mielipiteet eroavat toisistaan. Van Oorschotin ym. (2017, 7) mukaan kirjallisuus tuo esille kaksi erilaista lähestymistapaa. Selitystä voidaan etsiä hyvinvointijärjestelmien institutionaalista ominaisuuksista tai etuuksien ja palveluiden kohderyhmien ominaisuuksista. Jälkimmäisessä tutkimussuunnassa voidaan keskittyä joko yleisiin mielikuviin ja stereotypioihin tuensaajista tai pohtia sosiaalisen tuen eroja ja sitä, kuinka kansa kokee heidän ansaitsevan tukea.

3.2 Ihannekansalainen ja ansaitsemisheuristiikka

Saarinen ym. (2014) ovat tutkineet hallitusohjelmista hyvinvointiin liittyviä teemoja, arvoja ja käsitteitä, jotka kuvaavat millaisena poliittisten päättäjät hallitusohjelmissa näkevät ihannekansalaisen. Sosiaalisten oikeuksien ja etuuksien kohdentamisessa on pääteltävissä poliittisten päätöksentekijöiden arvot sekä sen, millaisesta näkökulmasta he asioita tarkastelevat. Hallitusohjelmista on analysoitavissa ne moraaliset arvot, joilla legitimoidaan ja perustellaan ongelmallisiksi koettuja asioita ja niiden ratkaisemiseksi tehtäviä toimia. Hallitusohjelmat kannustavat ihmisiä ihannekansalaisuuteen, olemaan aktiivinen ja taloudellisesti tuottava sekä toimimaan rationaalisesti ja vastuullisesti. Jollei yksilö tällaiseen kykene, häntä pyritään interventoiden avulla ohjaamaan ja kasvattamaan oikeaan suuntaan, ja tarvittaessa rankaisemaan vääränlaisesta toiminnasta erilaisin sanktioin. Saarinen ym. (2014) toteavat, että vuosien 1979–2014 hallitusohjelmissa korostettiin vastuullisuuden merkitsevän valinnanvapautta: valtio kannustaa yksilöitä hyviin ja vastuullisiin valintoihin, ja toisaalta yksilön tekemät huonot valinnat ovat vastuuttomia ja seurausta haluttomuudesta tehdä hyviä valintoja. Tällainen vastuullisuuden korostaminen on nähtävissä vallankäyttönä, joka lisää eriarvoisuutta sekä korostaa ihmisten kyvykkyyden ja toimintamahdollisuuksien eroja. (Koistinen 2007, 162; Alhainen 2007.)

Hallitusohjelmissa on nähtävissä Foucault'n kurivalta, jolla normaalista poikkeavaksi koettuja ihmisiä valvotaan ja sopeutetaan tiettyihin normeihin (Alhainen 2007, 103). Ilpo Helen (2016, 130–132) kuvaa, kuinka Foucault'n analyysissä taloudellistuminen ja liberalisoitumisen johtaa hallinnallistumiseen, jossa ihmisten käyttäytymistä, pyrkimyksiä ja uskomuksia ohjataan. Tällainen hallinnallistuminen näkyy myös politiikan moraalisisissa perusteluissa. Työllisyyden hoitamista ja taloutta käytetään perusteena yhteiskuntapolitiikan muutoksille, kun tavoitteet ovat kuitenkin toiset, kuten pääomatulojen verotuksen keventäminen, työehtojen ja sosiaaliturvan heikentäminen sekä matalapalkkatyön lisääminen. Muutos vaihtaa pohjoismainen yhteiskuntaeetoksen, tasa-arvon tavoittelun ja julkisen vallan vastuu kansalaisista toisenlaiseksi, sillä se hyväksyy eriarvoisuuden kasvun ja korostaa yksilön omaa vastuuta, tällöin huono-osaisten tarpeet eivät ole enää tärkeitä. (Julkunen 2006, 271; Julkunen 2017, 11–12.)

Haavoittuvassa asemassa olevien kohtelu osoittaa yhteiskunnan sivistyksen ja sen edistyneisyyden. Sosiaalietuuksien hakeminen, varsinkin tarveharkintaisiin etuuksiin liittyvät ”kunnallisuuden” ja ”kunniattomuuden” arviointi stigmatizoi hakijaa. Kreikkalaiset ymmärsivät stigman merkinä, joka tekee ihmisestä huonon tai epätavallisen moraaliselta statukseltaan. Erving Goffman (1990, 11–28) määrittelee stigman uskomukseksi, joka ankkuroidaan stereotypiaan. Stigma on ihmiselle epämiellyttävä ja ahdistava, koska leimattu kokee ristiriidan muiden ihmisten olettamuksien ja todellisen identiteettinsä välillä. Myös Simmelin ”he” ja ”me” – muukalaisuuden käsitettä on hyödynnetty tutkimuksissa kuinka yhteiskunnan resursseja jaetaan. Tällainen muukalaisuus on käsitettävissä etäisyytenä ja välinpitämättömyytenä muukalaisiksi koettuja ryhmiä kohtaan. Taloudellinen niukkuus leimaa ja luo osaltaan muukalaisuutta, sillä se vaikuttaa heikomman elintason myötä elämän laatuun ja elämäntapaan, sillä normaalista poikkeavaksi koettu elämä marginalisoi ja luo sosiaalista etäisyyttä väestön enemmistöön. (Saari 2015.)

Petersen (2012) toteaa, että aikaisempien tutkimusten mukaan on ajateltu, että ihmisten asennoituminen hyvinvointipolitiikkaan perustuu kultturaalisiin, instituution määrittelemiin tai ideologisiin arvoihin. Kysymys, kuka ansaitsee ja mitä ansaitsee, edellyttää määrittelyä. Aikaisemmista tutkimuksista poiketen ihmisten asennoitumisen sosiaalietuuksien saajiin perustuva heuristiseen ongelmanratkaisuun, jossa apua tarvitseva ihminen määrittellään nopeasti hänestä saatujen vihjeiden perusteella joko apua ansaitseväksi eli tilanteeseensa epäonnen vuoksi joutuneeksi ja siitä selviytyäkseen itse ponnistelevaksi tai apua ansaitsemattomaksi laiskaksi ja yhteiskunnan etuja hyödyntäväksi vapaamatkustajaksi. Arvojen ja poliittisen ideologia merkitys vähenee heti kun arvioinnissa on mukana ansaitsevuuteen liittyviä vihjeitä. Näitä vihjeitä on mahdollista saada joko julkisesta keskustelusta tai mediasta.

Käsitys ansaitsevuudesta ennustaa millaista kannatusta hyvinvointiin liittyvät järjestelyt saavat. Kuka ansaitsee apua ja kuka ei, määrittellään automaattisesti. Ansaitsevuusteorian ns. CARIN-kriteeristö tulee sanoista *Control, Attitude, Reciprocity, Identity* ja *Need*. ”Control” kuvaa sitä, miten paljon apua tarvitsevaa pitää tilanteessaan kontrolloida tai kuinka paljon köyhä ottaa itse vastuuta tilanteestaan. Mitä mukautuvampi ja kiitollisempi ”Attitude” avunsaaja avustaan on, sitä enemmän hän ansaitsee apua. Vastavuoroisuudessa, ”Reciprocity”, arvioidaan, kykeneekö apua saava antamaan myöhemmin oman panoksensa yhteisölle. Identiteetin, ”Identity”, merkitys kuvaa autettavan miellyttävyyttä ja sitä, kuinka etäiseksi avun an-

taja kokee autettavan. Mitä suurempi tarve, ”Need”, autettavalla on, sitä apua ansaitsevampi hän on. Ansaitsevuuden käsityksen ja sen logiikan syvyydelle kuvaavaa on, että kyselytutkimuksessa kaikissa Euroopan maassa ihmisillä on sama solidaarisuusjärjestys eri sosiaali-tuusien kategorioissa. Ansaitsemisjärjestys on sama miesten ja naisten kesken sekä eri ikä-, koulutus- ja tuloluokissa. Eroa ei ollut havaittavissa eri yhteiskunnallisissa asemassa olevien eikä eri uskontokuntia edustavien asenteissa. Petersen (2012, 13) toteaa, että tällainen heuristinen ongelmanratkaisu automaattisena prosessina pohjautuu kuitenkin pienimuotoisiin tilanteisiin. Se ei ole toimiva suuren mittakaavan hyvinvointipolitiikassa, mutta päätöksentekijä ei ole vapaa tästä automaattisesta arvioinnista. Kun ansaitsemisheuristiikka syrjäyttää ihmisten arvot ja ideologian, on sen hyödyntäminen viestinnässä tehokas vakuuttamiskeino. Poliittinen retoriikka ja joukkotiedotusvälineet käyttävät ansaitsemisheuristiikkaa vaikuttaakseen ihmisten mielipiteisiin ja asenteisiin. Mielikuvilla voidaan perustella politiikan tavoitteita kuten etuuksien leikkauksia tai etuuksien lisäämistä tietyille ryhmille. Näin voidaan vaikuttaa myös harjoitetun hyvinvointipolitiikan kannatukseen. (Van Oorschot 2000, 36; Van Oorschot 2006, 3; Mauleman ym. 2020.)

3.3 Aiemmat tutkimukset

Hyvinvointivaltiouudistuksen normatiivinen perusta eli oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja tarveperusteisuus vaikuttavat tarveharkintaisten etujen, aktivointipolitiikan ja perustulon kannatukseen. Van Hootegegin ym. (2021) tutkimuksessa oikeusnormit selittivät heikosti sosiaaliturvauudistuksien kannatusta, sillä sen mukaan yleinen mielipide ei perustu oikeudenmukaisuushanteeseen, kun puolestaan Takeshi Iidan ja Tetsuy Matsubayashin (2010) tutkimuksessa nähtiin perustuslaissa turvatun oikeuden hyvinvointiin selittävän valtioiden välisiä eroja ja sitä, miten kansalaisten suhtautuvat sosiaalitukiin. Jos perustuslaissa on turvattu oikeus saada hyvinvointipalveluja ja sosiaalietauja, se samalla muokkaa sekä eliittidiskurssia että yleistä mielipidettä siihen, miten he suhtautuvat hyvinvointietuihin ja niiden saatavuuteen. Perustuslain merkitys eliittidiskurssissa ja sen vaikutus yleiseen mielipiteeseen riippuu kuitenkin perustuslain muutosmenettelyn vaikeudesta. Mitä vaikeampaa perustuslakia on muuttaa, sitä enemmän perustuslaki ohjaa mielipiteitä. Sosiaalietuuksien myöntämisessä on nähtävissä kaksi eri näkökulmaa, kuka saa sosiaalisia etuuksia ja mikä on etuuksien taso sekä näihin liittyen, millä perusteella etuus on mahdollista saada. Tällainen jakava oikeudenmukaisuusperiaate sisältää tasa-arvon, tarpeen ja oikeudenmukaisuuden. Oikeudenmukaisuusperiaatteiden mukaan toimivien vastaajien poliittisten uudistusten kannatusta ohjasi omat intressit ja ideologia. Etuuksien maksettavaan määrään koskevissa mielipiteissä oli nähtävissä sosiaalis-rakenteellisia tekijöitä, kun taas mielipiteet etuuksiin saamisesta kytkeytyivät vahvemmin ideologisiin mieltymyksiin. (Van Hootegegin ym. 2023.)

Gelissen (2002) tutkimus selvitti miten kansalaiset suhtautuvat valtion vastuuseen hyvinvoinnista ja millaisia asenteiden eroja ja yhteneväisyyksiä on nähtävissä eri hyvinvointivaltiotyypeissä. Liberaaleissa hyvinvointivaltioissa korostuu lähtötilanteen tasa-arvo (equity) ja sosiaalidemokraattisissa hyvinvointivaltioissa korostuu lopputuloksen tasa-arvo (equality). Toikon ja Rantasen (2020) tutkimuksessa todetaan, kuinka valtion kulttuurilliset arvot vaikuttavat kansalaisten hyvinvointiasenteisiin ja poliittisiin mielipiteisiin. Jos valtion kulttuurinen arvo on individualismi, valtion katsotaan olevan vähemmän vastuussa kansalaisten hyvinvoinnista. Hyvinvointiasenteissa on Euroopan eri valtioiden välillä eroavuuksia ja vaihtelua, joissa asenteet eivät enää noudata kansallisvaltioiden rajoja (Moretti ja Whitworthin 2020).

Laenen ym. (2023) rakensivat tutkimuksessaan innovatiivisen kokeilun, jossa yhdistivät perustuloa suunnittelun harjoitetun politiikan vaikutuksiin ja kansalaisten asenteisiin Belgiassa. Hypoteettinen kokeilussa yhdistettiin perustulon suunnitelmat ja vaikutusten arviointi sekä eri vaihtoehtojen kannatus. Tutkimus sisälsi tiedot vastaajien poliittisesta ideologiasta, hyvinvointiasenteista, Covid-19 vaikutuksista ja vastaajien sosiodemografiset taustamuuttujat. Vastaajat saivat valita vaihtoehtoista, miten toimisivat jos saisivat perustuloa. Tutkimus antoi tietoa perustulon vaikutuksista ihmisten toimintaan eri sosiodemografisissa ryhmissä. Kansalaiset kannattivat ehdollista, vapaaehtoistyöhön perustuvaa perustuloa, joka on antelias (1500€), joka on sidottu kansalaisuuteen tai asuinpaikkaan ja jonka avulla kyettäisiin vaikuttamaan työttömyyteen ja tulotason eriarvoisuuteen. Perustulo, joka lisäisi yrittäjyyttä ja lisäisi hoitajien määrää, sai eniten kannatusta.

Hyvinvointivaltiot kohtelevat sosiaalietuksia tarvitsevia ihmisryhmiä eri tavoin. Wim Van Oorschot (2006) tutki, kuinka eroja ansaitsevuudessa eri sosiaalietuksia saavien välillä nähdään Euroopan eri valtioissa. Tutkimuksen mukaan Euroopassa valtioissa ja eri yhteiskuntaluokissa on samanlainen käsitys sosiaalietuksien ansaitsevuudesta. Suhtautumisessa ei havaittu yhteyttä hyvinvointijärjestelmän tyyppiin tai valtion hyvinvointimenoihin. Köyhistä muodostuneet stereotypiat voivat kuitenkin Van Hoogegemin ym. (2023) mukaan vaikuttaa siihen, kuinka leimaavana etuuksien hakeminen koetaan. Ben Geiger (2016) toteaa, että varsinkin tarveperusteisten sosiaalietuuksiin hakemiseen liittyy hakijalla kokemus stigmatisoinnista. Varsinkin sosiaalihuollon henkilökunnan koetaan suhtautuvan alentuvasti hakijaan. Geigerin (2018) tutkimuksessa havaittiin, että kansalaisilla on varsin heikko tietämys ja ymmärrys hyvinvointietuusjärjestelmään liittyvien etuuksien maksuista ja niiden saajista. Sosiaalietuksien saajiin liittyviä uskomuksia tai myyttejä tutkinut Geiger havaitsi, että yleisön yliarvio Iso-Britanniassa työttömyysetuuksien tason, etuuksia saavien määrän ja niiden hakemiseen liittyvien huijausten määrän. Uskomuksena oli myös, että ihmiset tulevan paremmin toimeen etuuksilla kuin työtä tekemällä.

De Vries ym. (2022) toteavat, että ansaitsevuuden tutkimuksissa keskitytään etuuksien saatavuuteen ja niiden tasoon, eivätkä ne sisällä aktivointipolitiikkaan liittyviä velvoittavia pakotteita. Tämän vuoksi De Vriesin ym. keskittyivät tutkimaan, miten yhteiskuntaluokka vaikuttaa aktivoinnin velvoitteisiin. Tutkimuksen mukaan etuusjärjestelmä kohtelee ankarammin leimattuun ja halveksittuun alaluokkaan kuuluvia etuudenhakijoita ja samalla tämän yhtey-

den näkymättömyys lisää aktivointi- ja sanktiointipolitiikan kannatusta. Vaikka tutkimus ei kohdistunut päätöksentekijöihin vaan yleiseen mielipiteeseen, voidaan tutkijoiden mukaan olettaa, että myös hyvinvointialan työntekijät jakavat nämä asenteet. Suomessa kielteiset mielikuvat sosiaalietuuksien saajista ovat heikentynyt verrattuna 1990-luvulla tehtyihin tutkimuksiin. Kallion ja Niemelän (2017) tutkimuksessa suurin osa vastaajista näki toimeentulotuen saajat apua ansaitsevina ja kenen tahansa voivan joutua toimeentulotuen asiakkaaksi. Ainoastaan neljännes vastaajista näki toimeentulotuen saajat laiskoiksi ja syyllisiksi tilanteeseensa. Van Oorschotin (2006) tutkimuksessa naiset, yli 65-vuotiaat, eläkkeellä olevat ja vähemmän koulutusta saaneet näkivät enemmän eroa eri sosiaalietuuksien välillä ja kuinka ansaittua etuuden saaminen on. Vastaajan työllisyystilanne tai tulotaso eivät vaikuttaneet eroihin asenteissa eri sosiaalietuuksien ansaitsevuuteen. Tutkimuksessa suomalaisilla oli varsin maltilliset erot sosiaalietuuksien ansaitsevuusjärjestyksessä. Iäkkäiden katsottiin eniten ansaitsevan sosiaalietuudet, seuraavaksi sosiaalietuudet ansaitsivat sairaat ja vammaiset sekä kolmantena työttömät. Maahanmuuttajien nähtiin kaikkien vähiten ansaitsevan sosiaalietuudet. (Van Hoogtem ym. 2023, 2.)

Van Oorschot ym. (2012) tutkimuksessa kielteiset käsitykset sosiaalietuuksien saajista korreloivat alhaista koulutustasoa, konservatiivista yhteiskuntanäkemyksiä, johon liittyvät oikeistolainen ideologia, eriarvoisuuden hyväksyminen ja autoritaariset arvot sekä henkilökohtaisten kokemusten puutetta sosiaalietuuksien saamisesta. Perinteisesti työväenluokka ja työttömät kannattavat hyvinvointivaltioita ja ovat solidaarisempia sekä näkevät sosiaalietuuksien saajat enemmän apua ansaitsevammaksi ja näkevät valtion olevan enemmän vastuussa kansalaisten hyvinvoinnista kuin työlliset (Gelissen 2002; Kallio & Niemelä 2017). Vuoden 2008 talouskriisi jälkeen hyvinvointivaltiota kannattivat myös itsensä työllistävät (Sachweh 2022). Naiset kannattavat hyvinvointivaltioita ja suhtautuvat sosiaalietuuksien saajiin miehiä positiivisemmin. Toisaalta työikäiset suhtautuvat kriittisemmin valtion vastuuseen kansalaisten hyvinvoinnista (Toikko & Rantanen 2020). Gelissen (2002) havaitsi korkean luokka-aseman vähentävän hyvinvointivaltion kannatusta ja korostavan yksilön omaa vastuuta eläkkeestä.

Talouskriisi ja talouskuritavoitteet ovat asettaneet monille Euroopan valtioille paineita tehdä hyvinvointimenoihin kohdistuvia säästötoimia. Talouskriisin vaikutusta kansalaisten solidaarisuutta ja hyvinvointivaltion kannatukseen Euroopan eri valtioissa tutkinut Patrick Sachweh (2022) havaitsi vuoden 2008 talouskriisin vaikuttaneen vaihtelevasti ja epätasa-arvoi-

sesti kansalaisten kokemuksiin ja sosiaalisiin riskeihin. Valtioissa, joissa sosiaalimenot olivat korkeammat, koettiin talouskriisin vaikutukset vähäisimpinä. Kriisi lisäsi hyvinvointivaltion kannatusta sekä suurempaa halua yhteisvastuuseen. Yhteisvastuun kannatuksessa oli nähtävissä kuitenkin eroa sen mukaan, koskettiko talouskriisi vastaajaa, millainen vastaajan oli luokka-asema sekä kuinka suuret olivat valtion sosiaalimenot. Mielenpitoet voivat olla myös ristiriitaisia tai limittäisiä, sillä Van Oorschot ym (2012) toteavat, että kansalaiset voivat suhtautua säästötoimiin samanaikaisesti sekä myönteisesti että kielteisesti. Myös taloudellisilla suhdanteilla on vaikutusta, kuten Tuire Sihvon ja Hannu Uusitalon (1995) tutkimus osoittaa, että talouden laskusuhdanteiden aikana hyvinvointivaltion kannatus laskee ja kriisin jälkeen kannatus palaa asteittain aikaisemmalle tasolle.

Hyvinvointivaltion kannatukseen vaikuttaa henkilön oma taloudellinen tilanne sekä kuinka asiat esitetään politiikassa ja tiedotusvälineissä. Poliitiikan retoriikka, median artikkelit ja julkinen keskustelu ovat noussut yhä tärkeämpään rooliin, kun haetaan kannatusta sosiaalietuuksien tarveharkinnan lisäämistä tai sosiaalietuuksien leikkauksille. Vaikka mediassa julkaistut artikkelit ja julkisuudessa käydyt keskustelut antavat kansalaisille tietoa ja kohdentavat huomioita sosiaalisiin ongelmiin tai valtion talouden tilaan, samalla tapa, miten keskusteluja käydään ja kuinka media asiat esittävät ohjaavat mielenpitoita ja vaikuttavat kansalaisten asenteisiin. Tiedotusvälineiden uutisointi köyhyyden kasvusta, aktivointipoliitiikan vaikutuksista ja elinkustannusten noususta vaikuttavat siihen millainen käsitys tuen saajista muodostetaan. Tiedotusvälineiden uutisoinnin taustalla vaikuttaa institutionaalinen hyvinvointijärjestelmän logiikka, sillä Gelissen (2002, 94) mukaan ihminen kiinnittyy oman hyvinvointivaltionsa moraalisiin periaatteisiin. Albrekt Larsen ja Thomas Dejgaard (2013) analysoivat tutkimuksessaan, millaisia mielikuvia sosiaalietuuksien saajista luotiin Britannian, Ruotsin ja Tanskan sanomalehdissä vuosina 2004–2009. Kun vastaavassa tutkimuksessa Yhdysvalloissa havaittiin rodun olevan leimaavin tekijä negatiivisessa uutisoinnissa sosiaalietuuksien saajista, oli uutisointi myös Britanniassa negatiivista, vaikka useimmat köyhät ja sosiaalietuuksien saajat ovat valkoisia. Liberaaleissa hyvinvointijärjestelmissä, kuten Yhdysvalloissa ja Britanniassa, alhaiset ja tarveharkintaan perustuvat sosiaaliedut sekä uusliberalistiset työmarkkinat korostavat ankarampia ansaitsevuuden kriteereitä kuin sosiaalidemokraattisissa hyvinvointijärjestelmissä. Sosiaalisten ongelmien keskittyessä köyhille alueille, lisääntyy ongelmiin liittyvä negatiivinen uutisointi. Varsinkin uutisointi, joissa kuvataan etujen väärinkäyttöä tai köyhien huonoa työmoraalia, vaikuttavat asenteisiin sosiaalietuuksien saajista ja synnyttävät

heihin kohdistuvaa moraalista paheksuntaa. Sosiaalidemokraattisissa Ruotsissa ja Tanskassa, joissa köyhät ja sosiaalietuuksien saajat ovat yhä enemmän ei-valkoisia, heidät kuvattiin sanomalehdissä positiivisemmin. (Petersen 2012; Van Oorschot 2006.)

Yhteiskunnan etnisen kokoonpanon ja valtioiden välisten kulttuurierojen katsotaan vaikuttaneet siihen, millaiseksi hyvinvointivaltio kehittyi. Samalla kuitenkin hyvinvointivaltio itsessään vaikuttaa kansalaisten asenteisiin. Christian Albrekt Larsenin (2008) tutkimus yhdisti makrotason hyvinvointivaltiojärjestelmät ja mikrontason CARIN -kriteeristön hyvinvointipolitiikan kannatukseen. Larsen havaitsi, että hyvinvointipolitiikan universalismin aste, tuloerojen suuruus ja työmahdollisuudet vaikuttavat sekä yleiseen keskusteluun sosiaalietuuksien ansaitsevuudesta että hyvinvointipolitiikan kannatukseen. Hyvinvointipolitiikan kannatukseen ei vaikuta ainoastaan yhteiskuntaluokan etu, yksilön intressit, etninen yhdenmukaisuus tai muutokset tasa-arvotilanteessa, vaan myös hyvinvointi-instituution toiminta. Yhteiskunnassa kehityssuunta, jossa lisätään hyvinvointipolitiikan tarveharkintaa ja puretaan työmarkkinasäätelyä, samalla vähentää hyvinvointipolitiikan julkista kannatusta.

Puoluepoliittisen kannatuksen katsotaan mittaavan vastaajan ideologiaa, joka osaltaan määrittää hyvinvointivaltioon liittyviä asenteita ja käsityksiä huono-osaisuuden syistä sekä sitä, kuinka ansaituksi sosiaalietuudet katsotaan (Kallio & Kouvo 2014). Ideologialtaan oikeistolaiset arvot kuvaavat ajattelua, jossa korostuvat yksilön oma vastuu tilanteestaan, yhteiskunnallisen ja taloudellisen eriarvoisuuden hyväksyminen sekä vapaan markkinatalouden kannatus. Kallio ja Niemelä (2017) tutkimuksessa puoluekannatus vaikutti vastaajien käsityksiin toimeentulotuen saajista: keskustapuoluetta, perussuomalaisia ja kokoomusta äänestäneet suhtautuivat toimeentulotuen saajiin muita kriittisemmin. Ideologialtaan vasemmistolaisiin arvoihin nähdään kuuluvan tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja yhteiskuntavastuun korostaminen sekä taloudellisen eriarvoisuuden vastustaminen. Mitä enemmän poliittinen kannatus sijoittui oikealle, sitä vähemmän vastaajat kannattivat hyvinvointivaltiota ja toisaalta, mitä enemmän poliittinen kannatus sijoittuu vasemmalle, sitä enemmän valtion katsotaan olevan vastuussa hyvinvoinnista ja tuen saajien nähtiin ansaitsevan apua (Gelissen 2002; Toikko & Rantanen 2020.)

Yleisesti ajatellaan, että korkeasti koulutetut ovat myötätuntoisempia sosiaalietuuksien saajia kohtaan kuin ovat vähemmän koulutusta saaneet, kuten Kallion ja Niemelän (2017) tutki-

muksessa, jossa korkeakoulutetut suhtautuivat toimeentulotuensaajiin myötemielisemmin kuin koulutukseltaan vain perusasteen suorittaneet. Samalla tavalla Gelissen (2002) esittää kuinka pidempi formaalinen koulutus sosiaalistaa kannattamaan ihmisoikeuksia ja hyvinvointivaltioita. Korkeammin koulutetut kuitenkin kokevat hyötyvänsä vähemmän hyvinvointivaltion eduista. Vaikka Wass ym. (2021) tutkimuksessa korkeakoulutetut eivät olleet huolissaan sosiaalietuuksien taloudellisesta rasituksesta tai etuuksien moraalisisista vaikutuksista, he kuitenkin Toikon ja Rantasen (2020) mukaan suhtautuivat kriittisemmin valtion vastuuseen kansalaisten hyvinvoinnista. Korkeakoulutuksen merkitys asenteisiin vaihtelee hyvinvointivaltioittain. McArthur (2023, 71) tutkimuksessa selvitettiin, miksi väestön koulutustason noustessa, on Iso-Britanniassa epäluuloisuus sosiaalietuuksia saavia kohtaan kasvanut. McArthurin tutkimuksen perusteella koulutus ei vaikuttanut koettuun myötätuntoon tai solidaarisuuteen sosiaalietuuksia saavia kohtaan, vaan taustalla vaikuttivat muut arvot. Negatiivinen suhtautuminen sosiaalietuuksien saajia kohtaan korreloi enemmän autoritaaristen arvojen kanssa kuin oikeistolaisten arvojen tai taloudellisen edun kanssa. Tällaisia autoritaarisia arvoja ovat yhteiskunnan hierarkian hyväksyminen sekä suvaitsematon tai tuomitseva suhtautuminen yhteiskunnan esiintyvään monimuotoisuuteen ja ihmisten erilaisuuteen. Samaan Adernon ym. (1950) tutkimukseen viittaa myös Erik Allard (1961, 153; 193–194), kuvatesa an autoritaarisen persoonallisuuden demokratian vastaisena, valtaa ihannoivana ja aggressiivisuutena poikkeaviksi katsottuja henkilöitä kohtaan. Asenteiden voidaan siten nähdä vaihtelevan ei ainoastaan oikeisto–vasemmisto akselilla vaan tasa-arvoisuutta kannattavan ja eriarvoisuuden hyväksyvällä ns. egalitaarinen–konservatiivisen ulottuvuuden janalla.

Vastaajan tulotaso vaikuttaa hänen sosiaaliturvaan liittyviin asenteisiin, asennoitumiseen sosiaalietuuksien saajiin ja valtion vastuuseen kansalaisten hyvinvoinnista. Hyvätuloiset näkevät helpommin huono-osaisuuden yksilön ominaisuudeksi ja valinnaksi kuin yhteiskunnan rakenteiden aiheuttamaksi. Kaikkien korkeimmin koulutetut henkilöt ovat myös parhaimmassa tuloluokissa, vaikka he ymmärtävät progressiivisen verotuksen luovan tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa, samalla heidän asenteensa sosiaaliturvaa kohtaan on tuomitsevaa ja he katsoivat sen käyvän taloudelle rasitteeksi. Korkeakoulutus ja korkea tulotaso vähentävät lopputuloksen (equality) tasa-arvoon johtavien valtion interventioden kannatusta (Gelissen 2002). Wass ym (2021) tutkimuksessa suurituloiset näkivät sosiaaliturvan taloudellisena rasitteena kun pienituloiset puolestaan pitivät tuloeroja epäoikeudenmukaisina. Yrittäjät ja yritysjohtajat näkivät sosiaaliturvan taloudellisena rasitteena, sen laiskistavan väestöä ja tekevän sosiaa-

lietuja saavat välinpitämättömäksi lähimmäisistään. Tällaista välinpitämättömyyttä lähimmäisistään ei kuitenkaan ollut havaittavissa Kallion ja Niemelän (2017) tutkimuksessa, jossa pienimpään tuloluokkaan kuuluvat arvioivat tuen saajan ansaitsevan apua todennäköisemmin kuin suurimpaan tuloluokkaan kuuluvat. Vaikka Toikon ja Rantasen (2020) tutkimuksessa Suomessa oli lievempää asenteiden polarisoitumista kuin muissa Euroopan maissa, havaitsi Forma (1999) polarisoitumista tapahtuneen ja suurituloisten asenteiden erkaantuneen muiden tuloluokkien mielipiteistä vuosien 1991–1997 välillä. Forman tutkimuksen tulokset olivat osin ristiriitaiset, vaikka suurituloisten solidaarisuus huono-osaisia kohtaan sekä halu rahoittaa etuuksia heikkenivät, olivat hyvätuloiset samaan aikaan myös huolissaan sosiaalietuuksien riittävydestä. Wass ym. (2021) toteavat kuitenkin keski- ja suurituloisten ymmärtävät vähemmän huono-osaisuuden syitä, solidaarisuuden heikentyneen sekä eriarvoisuuden lisääntyneen ja jännitteiden kasvaneen eri ryhmien välillä.

Taloustieteen tutkimuksissa on havaittu toimitusjohtajan henkilökohtaisen identiteetin, ominaisuuksien ja sosioekonomisen taustan määrittelevän yrityksen tuottavuutta, innovaatioita ja päätöksenteon prosesseja. Poliittisten johtajien taloudellinen tausta vaikuttaa heidän tekemiin taloudellisiin ja sosiaalipoliittisiin päätöksiin sekä toimiin hyvinvointi- ja sosiaalipoliittisissa uudistuksissa. Sung Min Hanin ja Kangwook Hanin (2021) tutkimus toteaa, että poliittisten johtajat, joilla on omia kokemukset taloudellisista vaikeuksista nuoruudessaan ymmärtävät paremmin köyhien tilannetta, he ovat halukkaampia lisäämään hyvinvointimenoja ja kannattavat enemmän valtion uudelleenjakopolitiikkaa. Poliittinen johtaminen ja johtaminen yritysmaailmassa vaikuttavat edelleen olevan kaukana toisistaan, koska yritysmaailmassa korostuu tiedolla johtaminen. Juho Vesan, Helena Blombergin ja Christian Krollin (2015) tekemässä tutkimuksessa kysyttiin suomalaisilta kansanedustajilta, mitkä tekijät vaikuttivat heidän poliittiseen toimintaansa eduskunnassa. Vastausten perusteella kansanedustajien poliittiseen toimintaan vaikuttivat eniten keskustelut kansalaisten kanssa. Tutkimusjulkaisujen ja selvitykset vaikuttivat kansanedustajista 37% poliittiseen toimintaan ja kansalaisille tehtyjen mielipidekyselyiden tulokset vaikuttivat päätöksentekoon 18%:lla kansanedustajista.

4 Tutkimuksen toteutus ja metodologiset lähtökohdat

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tehtävänä on selvittää, ovatko Petteri Orpon hallituksen vuonna 2023 päättämät ja keväällä 2024 toteuttamat sosiaali-etuisten leikkaukset nähtävissä valituissa kysymyksissä vastaajien mielipiteiden perusteella oikeudenmukaisina ja legitimeinä. Kvantitatiivinen tutkielma tarkastelee, miten suomalaiset asennoituvat tutkielmaan valittujen sosiaali-etuisten leikkauksiin, joita perustellaan säästötoimilla valtion velan hoitamisella. Tuloksia tarkastellaan Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian pohjalta. Tutkielma perustuu Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) tekemään syksyn 2022 kyselytutkimukseen, joka on arkistoitu 13.7.2023 Yhteiskuntatieteen tietoarkistoon. Selitettävinä muuttujina ovat viisi kysymystä, joissa kysytään hyvinvointivaltion kannatuksesta ja valtion velan hoitamisesta etuuksia ja hyvinvointia leikkaamalla sekä voitaisiinko perusturvaan kuuluvista kolmen perusturvaan kuuluvasta sosiaali-etuudesta, työttömyyskorvauksesta, toimeentulo- ja asumistuesta leikata. Selittävinä muuttujina käytetään sukupuolta, ammattikoulutusta, ammattiasemaa, puoluekannatusta, tulotasoa ja ikää. Vastaukset on analysoitu tilastollisin menetelmin, yksisuuntaisella varianssianalyysillä, käyttäen R-ohjelmointikieltä ja R-studio ohjelmaa.

Tutkimuskysymyksiä on kolme:

1. Ovatko Petteri Orpon hallituksen perusturvaan kohdistuvat sosiaali-etuisten leikkaukset nähtävissä vastausten perusteella oikeudenmukaisina?
2. Miten vastaajien mielipiteet jakautuvat esitetyissä kysymyksissä?
3. Millaisia eroja mielipiteissä on nähtävissä eri sosiodemografisissa ryhmissä?

4.2 Aineiston kuvaus

Tutkimuksessa käytettävän aineiston on kerännyt vuonna 1974 perustettu Elinkeinoelämän valtuuskunta (EVA). EVA on voittoa tavoittelematon järjestö, jonka jäsenet ovat suomalaisia elinkeinoelämän ja teollisuudenalojen keskusjärjestöjä. EVA:n toiminnan tavoitteena on edistää markkinataloutta ja suomalaisen yhteiskunnan menestystä. Taustajärjestöjen ajattelu-tapa pohjautuu uusliberalismin ajatuksiin kuten julkisen sektorin pienentämiseen ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseen. EVA on ajatushautomo, joka toimii yhteistyössä Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (Etla) kanssa. Tällaiset ajatushautomot eli *think tank*:it ovat organisaatioita, jotka tuottavat asiantuntijatietoa kuten raportteja ja analyyskejä esimerkiksi yhteiskunnallisista, taloudellisista ja poliittisista kysymyksistä. Ajatushautomoissa tuotettua asiantuntijatietoja voidaan käyttää apuna poliittisessa päätöksenteossa tai yhteiskunnallisessa keskustelussa. (EVA 2023; Rahkonen 2006, 164–166.)

EVA tekee kahdesti vuodessa arvo- ja asennekyselyitä, joihin vastaavat ovat 18–79-vuotiaita Manner-Suomessa asuvia suomalaisia. Kerätty aineisto on vapaasti saatavilla tutkimuskäyttöön Yhteiskuntatieteellisestä tietoaarkistosta. EVA:n kyselyssä on muutaman samankaltaisina pysyvien ydinkysymysten lisäksi vaihtuvia kysymyksiä ajankohtaisista aiheista. Syksyn 2022 kyselyssä oli 207 kysymystä, joissa kysyttiin vastaajien arvoja ja asennoitumista mm. energiakriisiin ja energian hintaan, Natoon, ilmastonmuutokseen, valtion velkaan ja valtion rooliin taloudessa, kuluttajahintojen nousuun, lakko-oikeuksiin ja Suomen houkuttelevuudesta investointien kohteena. Kysymyspatteristossa oli 33 kysymystä, jossa kysyttiin vastaajien mielipidettä siitä, mistä menokohteesta ja missä määrin vastaaja arvioivat kohteesta voitavan leikata rahoitusta julkisen talouden tasapainottamiseksi. Kysymyksistä seitsemän koskivat perhe-, työttömyys-, perus- tai vähimmäisturvaa koskevia etuuksia. Näissä vastaajilta kysyttiin asennoitumisesta sosiaalivakuutuksien leikkauksiin, jolloin vastaajan tuli arvioida missä määrin voitaisiin leikata rahoitusta työttömyysturvasta, sairauspäivärahoista, vanhempain etuuksista ja perhe-etuuksista, lasten kotihoidontuesta, työttömyysturvasta, opintotuesta ja asumistuesta sekä vähimmäisturvaksi katsotusta toimeentulotuesta.

4.2.1 Selitettävät muuttujat

Vastemuuttujiksi eli selitettäviksi muuttujiksi on valittu EVA:n arvo ja asennekyselystä viisi väitettä. Ensimmäisessä kysytään mielipidettä valtionvelan hoitamiseen etujen ja hyvinvoinnin leikkauksilla. Toisessa kysytään mielipidettä hyvinvointivaltion ja sen ylläpitämisen hinnasta. Näissä kahdessa kysymyksessä vastaaja saa valita viidestä vaihtoehdosta, jotka olivat: ”Täysin samaa mieltä”, ”Jokseenkin samaa mieltä”, ”Vaikea sanoa”, ”Jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä”. Seuraavat kolmessa kysymyksessä kysytään kuinka paljon vastaajat arvioivat voitavan leikata rahoitusta työttömyyskorvauksista, asumistuesta ja toimeentulotuesta. Näissä vastaaja saa valita vaihtoehdot: ”Paljon”, ”Jonkin verran”, ”Vaikea sanoa”, ”Vain vähän” ja ”Ei lainkaan”. Vastausvaihtoehdot käsitellään mielipideasteikollisena likert-asteikkona.

Vastemuuttujina ovat EVA:n kysymyskaavakkeen kysymykset:

1. ”Maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa”
Jatkossa kysymyksestä käytetään nimitystä: ”Valtion velka kuriin ”
2. ”Vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon, suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen”
Jatkossa kysymyksestä käytetään nimitystä: ”Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen”
3. ”On mahdollista, että julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin. Arvioi, missä määrin menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta. Menokohteesta voidaan leikata... Työttömyyskorvaukset”
Jatkossa kysymyksestä käytetään nimitystä: ”Leikkauskohteena työttömyyskorvaukset”
4. ”On mahdollista, että julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin. Arvioi, missä määrin menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta. Menokohteesta voidaan leikata... Asumistuki”
Jatkossa kysymyksestä käytetään nimitystä: ”Leikkauskohteena asumistuki”
5. ”On mahdollista, että julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin. Arvioi, missä määrin menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta. Menokohteesta voidaan leikata... Toimeentulotuki”
Jatkossa kysymyksestä käytetään nimitystä: ”Leikkauskohteena toimeentulotuki”

4.2.2 Selittävät muuttujat

EVAN:n syksyn 2022 kyselyn aineiston on kerännyt Taloustutkimus Oy 19.10.–31.10. 2022 välisenä aikana. Osallistuneet ovat rekisteröityneet vapaaehtoisiksi markkinatutkimukseen osallistuviksi. Rekisteröitymisen yhteydessä he ovat ilmoittaneet demo- ja sosiografiset tiedonsa. Näiden taustatietojen perusteella vastaajista on muodostettu ositettu satunnaisotanta. Ositetun otannan tavoitteena on saada vertailtavat ryhmät taustatekijöiltään mahdollisimman tasapainoisesti edustamaan koko väestöä. Keruumenetelmänä on käytetty verkossa tai mobiililaitteella täytettävää strukturoitua lomaketta. Syksyn 2022 kyselyssä kutsu tutkimukseen lähetettiin 9500 henkilölle ja vastauksia saatiin 2088:lta henkilöltä (Haavisto 2024). Aineistossa on mahdollista käyttää painotusta, jolla on mahdollista korjata tutkimusaineiston rakenteellisia vinoutumia vaikkapa asuinalueen, koulutuksen ja ammatin suhteen. Koska painotuskertoimet saattavat vääristää tuloksia ja korostaa liiaksi yksittäisten vastaajien mielipiteitä, käytän aineiston analyysissä painotuskertoimettomia vastauksia. (Elinkeinoelämän valtuuskunta 2023; Haavisto 2024.)

Aineiston alkuperäinen koko on $N=2088$, joista miehiä $n=1028$ ja naisia $n=1034$, näiden lisäksi aineistossa on muu sukupuolisia $n=26$. Koska muu sukupuolisten lukumäärä on vastanneissa liian pieni antamaan luotettavaa tietoa sukupuolta edustavien vastanneiden mielipiteistä, tutkimuksesta jätettiin muu -sukupuolen edustajien vastaukset pois. Lisäksi aineistosta on poistettu vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet ammatikseen ”Muu ammatti” ($n=28$), koska se ei anna tarkempaa tietoa mistä ammattiryhmästä on kyse. Tutkimuksessa käytettävän aineiston lopullinen koko on $N=2034$.

Seuraavissa taulukossa (1–6) on esitelty aineiston taustamuuttujat eli selittävät muuttujat ($N=2034$). Selittävinä muuttujina käytetään kuutta muuttujaa: sukupuolta, ammattikoulutusta, ammattiasemaa, puoluekannatusta, talouden tuloja ja ikää. Vasemman puoleisessa sarakkeessa on kyselyyn vastanneiden jakautuminen taustamuuttujien ryhmissä frekvensseinä ja prosentteina. Oikeanpuoleisessa sarakkeessa on yleistettävyyden selvittämiseksi vertailtavana Tilastokeskuksen, OECD:n ja Taloustutkimuksen tuottamaa tilastotietoa.

Taulukossa 1 on esitelty vastaajien jakautuminen sukupuolen mukaan. Sukupuolten jakautuminen vastaa väestöä jakautumista.

Taulukko 1: Taustamuuttujana sukupuoli

Jakautuminen sukupuolen mukaan				
Sukupuoli 18–79 vuotta	f	%	Tilastokeskus 2022 20–79 vuotta	
mies	1014	49,9%	50%	
nainen	1020	50,1%	50%	
	N=2034	100%		

Taulukossa 2 on esitetty vastaajien jakautuminen ammattikoulutuksen mukaisissa ryhmissä. Ammattikoulutuksen osalta aineistossa on yhdistetty lyhyen ammattikurssin suorittaneet ja ilman koulutusta olevat omaksi ryhmäkseen sekä opisto- ja ammattikoulun suorittaneet omaksi ryhmäksi. Aineistossa alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat yliedustettuja, sillä heitä on 51% vastanneista.

Taulukko 2: Taustamuuttujana ammattikoulutus

Jakautuminen ammattikoulutuksen mukaan				
Ammattikoulutus	f	%	OECD 2021	
Ei koulutusta tai kurssi	253	12%	Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet 25–65-vuotiaat 42,3 %	
Opisto- tai ammattikoulu	753	37%		
Ammattikorkeakoulu	401	20%		
Yliopistotutkinto	627	31%		
	N=2034	100%		

Taulukossa 3 on aineiston jakautuminen ammattiaseman mukaisesti. Ammattiasemassa yleistettävyyden selvittämistä vaikeuttaa se, että tilastokeskuksen eläkeläisten prosenttiosuus on kaikista yli 18-vuotiaista Suomessa asuvista, joten luvussa on mukana myös yli 79-vuotiaat. Tilastokeskuksen vuoden 2023 tilaston mukaan 15–74-vuotiaista työvoimassa eli työllisenä tai työttömänä oli 51% ja näistä työttömänä 4%. Työvoiman ulkopuolella oli 23% 15–74-vuotiaista. Työttömyysaste oli 7,2 % vuonna 2023 iältään 15–74-vuotiailla. Työvoimatutkimuksessa katsotaan työvoiman ulkopuolisiksi henkilöt, jotka eivät ole ilmoittautuneet työttömiksi eivätkä ole työssä. Näistä työvoiman ulkopuolella olevista 61% on pitkäaikais-sairaita tai eläkkeellä, heistä 22% opiskelee ja 3% hoitaa kotona lapsiaan tai omaisiaan.

Aineistossa on yhdistetty työttömät, opiskelijat ja kotivanhemmat omaksi ryhmäkseen. Yrittäjiksi on yhdistetty yksityiset ammatinharjoittajat ja maatalousyrittäjät. Aineiston vastaajista (N=2034) lasketaan työvoimaan kuuluvaksi 1359 eli 67% vastanneista ja työvoiman ulkopuolella on 33% vastanneista. Aineistossa ammattiaseman mukaisissa ryhmissä työntekijät ovat ylliedustettuja.

Taulukko 3: Taustamuuttujana ammattiasema

Jakautuminen ammattiasema mukaan				
Ammattiasema	f	%	Tilastokeskuksen tilasto 2023 15–74 v.	
Johtavassa asemassa	66	3%	5% työvoimasta	
Ylempi toimihenkilö	361	18%	31% työvoimasta, joista naisia 50%	
Alempi toimihenkilö	278	14%	38% työvoimasta, joista naisia 67%	
Työntekijä	525	26%	30% työvoimasta, joista naisia 32%	
Yrittäjä	129	6%	12% työvoimasta, joista 13% maataloudessa	
Koti/työtön/opiskelija	253	12%	23% työvoiman ulkopuolella; 7,2% työttömiä	
Eläkeläinen	422	21%	32% yli 18-vuotiaista suomalaisista	
	N=2034	100%		

Taulukossa 4 on esitetty aineiston jakautuminen puoluekannatuksen mukaan. Aineistossa Suomen ruotsalainen kansanpuolue, Kristillisdemokraatit, Liike Nyt ja ”jokin muu puolue” ovat yhdistetty omaksi ryhmäkseen. Vastaajat on asetettu puoluekannatuksen mukaan järjestykseen vasemmisto-oikeisto akselilla kansanedustajille tehdyn kyselyn perusteella (Partanen 2023). Puoluekannatuksen vertailua vaikeuttaa EVA:n kyselyn suuri (18,8%) määrä ”ei halua kertoa” -vastauksia. Eduskuntavaalien 2023 äänestysprosentti oli 72%, kun EVA:n kyselyyn vastanneista 3,2% kertoi, että ei äänestä eduskuntavaaleissa. Puoluekannatusta on vertailtu Taloustutkimuksen lokakuun 2022 puoluekannatuskyselyyn (N=2502) tietoihin.

Taulukko 4: Taustamuuttujana puoluekannatus

Jakautuminen äänestyskäyttämisen mukaan				
Puolue	f	%	Taloustutkimus 10.10–1.11.2022	
Vasemmistoliitto	178	9%	8,5%	
SDP	294	14%	18,2%	
Vihreät	189	9%	10,1%	
Keskustapuolue	128	6%	10,9%	
RKP, KD ja Liike Nyt	161	8%	RKP 5%, KD 3% LiikeNyt 1,7% Muut 2%	
Perussuomalaiset	276	14%	16,7%	
Kokoomus	364	18%	23,9%	
En äänestäisi	65	3%		
Ei osaa/halua sanoa	379	19%		
	N=2034	100%		

Taulukossa 5 esitetään aineiston jakautuminen talouden bruttotulojen mukaan. Aineistossa talouden bruttotuloissa on yhdistetty alle 10000€ ansaitsevat ja alle 20000€ ansaitsevat sekä 80000–90000 ja yli 90000€ vuodessa ansaitsevat yhdeksi ryhmäksi, lisäksi ”En halua vastata” ja ”Don’t know” on yhdistetty omaksi ryhmäkseen. Tulojen osalta yleistettävyyden vertailua vaikeuttaa se, että EVA:n kyselylomakkeessa kysytään talouden bruttotuloja mutta talouden koosta ei ole tietoa. Tilastot puolestaan kertovat bruttotulot henkilöä kohden.

Taulukko 5: Taustamuuttujana talouden vuositulot

Jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan				
Tuloryhmä	f	%	Tilastokeskus: Vuositulot henkilöä kohden	
Alle 20000€	280	14%		
20001–30000€	187	9%	10% suomalaisista 22736€	
30001–40000€	210	10%	Tulojen mediaani 36670€	
40001–50000€	247	12%	10% suomalaista 41002€	
50001–60000€	196	10%		
60001–70000€	202	10%	10% suomalaisista 68107e	
70001–80000€	123	6%		
Yli 80001€	349	17%		
Ei halua vastata/ en tiedä	240	12%		
	N=2034	100%		

Taulukossa 6 on esitetty aineisto ikäluokkien mukaan. Ikäryhmät on muodostettu aineistosta vastaajien syntymävuoden perusteella. EVA:n aineistossa kolme vastaajaa ei ollut ilmoittanut syntymävuottaan, siksi heidän syntymävuotensa on korvattu heidän taustatiedoissa ilmoittaman ikäryhmän keskiarvoksi. Tällaista ”imputation” menetelmää käytetään silloin kun puuttuva tieto korvataan käytettävissä olevilla tiedoilla, kuten ryhmän keskiarvolla. Ikäluokkien kohdalla yleistettävyyden selvittämistä vaikeuttaa se, että tilastokeskuksen ikäluokka ulottuu 15–74 vuoteen, kun EVA:n aineistossa vastauksia on kerätty 18–79-vuotialta.

Taulukko 6: Taustamuuttujana ikäluokka

Jakautuminen ikäluokka				
Ikäryhmä	f	%	Tilastokeskus: 2022 ikäryhmät	
Alle 30 vuotta	311	15%	18–34 vuotta 25%	
31–40 vuotta	364	18%	35–54 vuotta 30%	
41–50 vuotta	422	21%		
51–60 vuotta	329	16%	55–74 vuotta 45%	
61–79 vuotta	598	29%		
	N=2034	100%		

4.3 Aineiston analyysimenetelmä

Tutkimus selvittää miten vastaajien mielipiteet eroavat eri taustamuuttujien ryhmissä. Koska aineistossa ilmenevä vaihtelu on mahdollista jakaa erilaisiin komponentteihin, on sitä käyttävä analyysimenettely saanut nimekseen varianssianalyysi. Vaikka varianssianalyysi perustuu samalle lineaariselle mallille kuin regressioanalyysi, voi se Vehkalahden (2014, 139) mukaan olla regressioanalyysiä toimivampi, mikäli aineistossa on paljon luokiteltuja selittäjiä. Varianssianalyysin avulla on mahdollista selvittää kysymystä, jossa selvitetään miten kategoriset muuttujat selittävät vastemuuttujan vaihtelua (Tähtinen 2020, 140). Sen avulla tehdään erilaisia keskiarvovertailuja huomioiden keskiarvon keskivirhe (standard error of mean). Jos ryhmitteleviä muuttujia on yksi, on menetelmän nimi yksisuuntainen varianssianalyysi eli ANOVA. (Metsämuuronen 2008, 153–156.)

Varianssianalyysin (ANOVA) käyttäminen edellyttää tiettyjä oletuksia. Tällaisia oletuksia ovat havaintojen riippumattomuus toisistaan sekä ryhmien normaalijakautuneisuus eli symmetrisyys. Aineisto voidaan kuvata täysin ainoastaan keskiarvon ja hajonnan avulla. Aineistossa ei saa olla huomattavasti poikkeavia havaintoja. Varianssianalyysin oletuksena on myös, että ryhmien varianssit ovat yhtä suuret, joka tarkoittaa sitä, että vertailtavien ryhmien yksittäiset havainnot ovat kaikissa ryhmissä yhtä kaukana ryhmän keskiarvosta. Tähtinen ym. (2020, 103) kirjoittavat kuinka varianssianalyysin keskiarvojen vertailu edellyttää välimatka- tai suhdeasteikollista mittauksia. Tämän tutkielman aineiston vastausvaihtoehdoissa on annettu vaihtoehdot mielipideasteikolla 1–5, joista keskimäinen voidaan tulkita olevan neutraali. Näillä vastausvaihtoehdoilla on luonnollinen järjestys mutta niiden välimatkaa ei ole mahdollista määritellä. Tällainen Likert -asteikko on järjestysasteikko, vaikka se usein tulkitaan välimatka-asteikoksi (Metsämuuronen 2009, 933).

Jos parametrinen yksisuuntaisen ANOVA:n edellytykset eivät täyty tai ennako-oletusten rikoutumisen selvittäminen on vaikeaa, on järkevä ottaa käyttöön ANOVA:n epäparametrinen vastine. Epäparametrisessa jakaumassa ei ole ennako-odotuksia jakauman muodosta. Lisäksi epäparametrinen testien tulkinta on Metsämuuronen (2009, 938–939) mukaan parametrisia testejä yksinkertaisempaa. Epäparametrinen menetelmän käyttäminen on perusteltua, jos aineistossa on mukana ryhmiä, joissa on niukasti havaintoja, otos on epäsatunnainen, sen nor-

maalius ei toteudu tai mittauksessa on käytössä järjestysasteikollinen Likert -asteikko. Tällaiseen aineistoon soveltuva testi on keveämpiä oletuksia edellyttävä Kruskal-Wallis testin testin tulos noudattaa khiin neliötä, mikäli otoskoko on riittävän suuri. Se soveltuu useamman kuin kahden ryhmän vertailuun sekä tilanteissa, jossa ryhmien otoskoot eivät ole saman suuruisia. Kruskal-Wallis testin testin edellyttää muuttujalta vähintään järjestysasteikollisuutta. Vaikka parametriset testit ovat yleensä voimakkaampia niiden edellyttämien oletusten vuoksi, voidaan otoskolla vaikuttaa testin tehokkuuteen. Epäparametriton testi antaa saman tehokkuuden kuin parametrinen, jos havaintojen määrää lisätään. Nwobi ja Akanon (2021) tekemässä tutkimuksessa verrattiin ANOVA:n F-testiä Kruskal-Wallis testiin. He toteavat Kruskal-Wallis testin olevan F-testiä luotettavampi ja voimakkaampi, mikäli ANOVA:n oletukset normaaliudesta eivät täyty, koska tällöin F-testillä on suurempi riski tehdä II lajin virhe hyväksymällä nollahypoteesi. (Metsämuuronen 2009, 386, 439–440, 933, 938–948, 799, 1116; Metsämuuronen 2008, 153–156; Nwobi & Akanno 2021.)

Kruskal–Wallis-testi on epäparametrinen mediaanieron tilastollisen merkitsevyyden testi. Se ei kerro missä eroa on, ainoastaan sen, että ryhmien välillä on eroa. Jos Kruskal-Wallis testi hylkää nollahypoteesin eli sen, että ryhmien välillä ei ole eroa, jatketaan analyysiä post-hoc testillä. Tällainen testi on Dunnin testi. Se on ei-parametrinen tilastollinen menetelmä, jota voidaan käyttää useiden ryhmien vertailuun Kruskal-Wallis -testin jälkeen. Testin luotettavuutta lisää Bonferronin korjaus, jolla jaetaan merkitsevyyden taso kaikkien vertailujen määrällä. Tutkimuksen parivertailussa on käytetty Holmin menetelmää, joka perustuu Bonferronin korjaukseen, mutta antaa vielä sitä tarkemmat p-arvot, koska vertailukohteena on järjestyslukujen summien erotus. Metsämuuronen (2009) kuvaa Dunnin testiä konservatiiviseksi ja luotettavaksi, varsinkin tilanteissa, joissa vertailuja on runsaasti. Koska tämän tutkimuksen aineistossa ANOVA:n oletukset eivät täyty, on analyysimenetelmäksi valittu Kruskal-Wallis testin testin ja Dunnin parivertailu. (Metsämuuronen 2009, 1121–1123.)

5 Tulokset

Analyysi jakautuu viiteen osaan. Aluksi kuvataan miten vastaajien mielipiteet jakautuvat esitetyissä kysymyksissä. Tämän jälkeen esitetään, miten mielipiteet jakautuvat käytetyissä taustamuuttujissa. Kruskal-Wallis-testin avulla selvitetään, ovatko ryhmien väliset erot tilastollisesti merkitseviä, mikäli erot ovat tilastollisesti merkitsevät, käytetään post hoc -testinä Dunnin testiä, jonka avulla selvitetään, minkä ryhmien välillä on mielipide eroja.

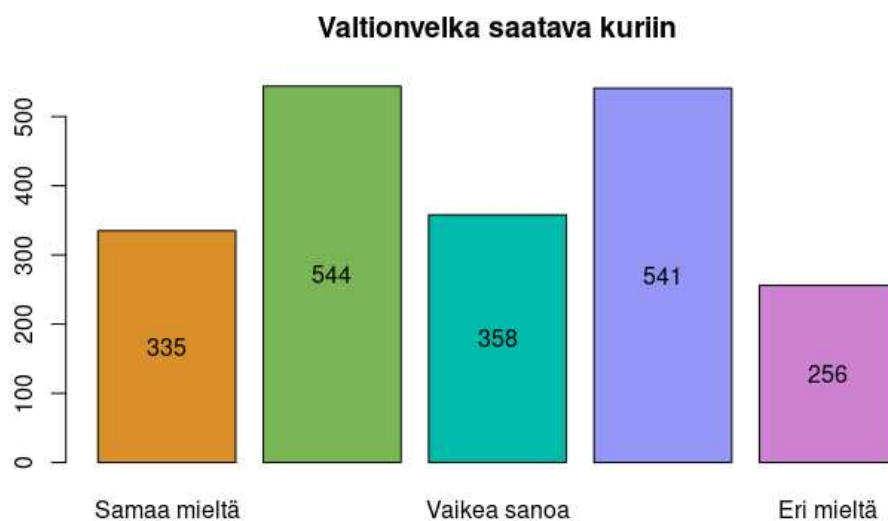
5.1 Valtion velka kuriin

EVA:n kyselykaavakkeessa vastaajilta kysyttiin heidän mielipidettään väitteeseen: ”Maamme nopeasti kasvanut valtionvelka on pakko saada pikaisesti kuriin riippumatta siitä millaisia etujen ja hyvinvoinnin leikkauksia siitä kansalaisille seuraa”.

Vastaukset (N=2034) jakautuvat seuraavasti: ”Täysin samaa mieltä” 16% vastanneista (n=335), ”jokseenkin samaa mieltä” 27% vastanneista (n=544), ”Vaikea sanoa” 18% vastanneista (n=358), ”jokseenkin eri mieltä” 27% vastanneista (n=541) ja ”Täysin eri mieltä” 13% vastanneista (n=256).

Kun vastauksissa tiivistetään samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä kannattajiksi ja eri mieltä ja jokseenkin eri mieltä vastaukset vastustajiksi havaitaan, että 43% (n=879) on samaa mieltä ja eri mieltä on 39% (n=797) vastaajista.

Kuviossa 1 on nähtävissä vastausten jakautuminen, pylväiden sisällä ovat frekvenssit.

Kuvio 1. Valtion velka kuriin vastausten jakautuminen

Seuraavissa taulukoissa (7–12) esitetään vastausten jakautuminen sukupuolen, ammatillisen koulutuksen, ammattiaseman, puoluekannatuksen, talouden bruttotulojen ja ikäryhmien mukaan.

Taulukossa 7 esitetään kuinka vastaukset jakautuvat sukupuolen mukaan. Miehistä 24% on täysin samaa mieltä väitteen kanssa, kun naisista näin vastaa 9%. Miehistä 12% ja naisista 13% on täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Taulukko 7: Valtion velka – sukupuoli

Valtion velka kuriin leikkauksin Vastaukset sukupuolen mukaan frekvenssit ja prosentit					
Vastaus: N=2034	Mies f n=1014	%	Nainen f n=1020	%	
Täysin samaa mieltä	245	24%	90	9%	
Jokseenkin samaa mieltä	308	30%	236	23%	
Vaikea sanoa	141	14%	217	21%	
Jokseenkin eri mieltä	195	19%	346	34%	
Täysin eri mieltä	125	12%	131	13%	
		100%		100%	

Kruskal-Wallis rank sum test antaa tulokseksi, että sukupuolten väliset erot ovat tilastollisesti erittäin merkitsevät: Kruskal-Wallis chi-squared = 89.099, df = 1, **p-value < 2.2e-16**

Kun vastauksissa yhdistetään mielipiteet ”Täysin samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” -vastaukset samaa mieltä oleviksi ja ”jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä” – vastaukset eri mieltä oleviksi, havaitaan, että 54% miehistä ja 32% naista on väitteen kanssa samaa mieltä. Miehistä eri mieltä on 31% ja naisista 47%. Naisista 21% ja miehistä 14% vastaa väitteeseen ”Vaikea sanoa”.

Taulukossa 8 esitetään vastausten jakautuminen ammatillisen koulutuksen mukaan. Taulukossa on käytetty lyhenteitä. Vastanneet, joilla ei ole ammatillista koulutusta ja lyhyen ammattikurssin suorittaneet on yhdistetty sarakkeessa ”Alempi” sekä ammattikoulun ja opiston suorittaneet ovat yhdistetty kohdassa ”Keski”. Ammattikorkeakoulun suorittaneet ovat kohdassa ”AMK” ja yliopiston suorittaneet kohdassa ”Yliopisto”. Ylärivissä on jokaisen ryhmän frekvenssit ja sarakkeessa on jokaisen ryhmän vastausten jakautuminen 100%.

Ammatillisen koulutuksen mukaan täysin samaa mieltä väitteen kanssa vastataan 15–18% kaikissa ammatillisen koulutuksen ryhmissä. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneissa täysin eri mieltä on 9% vastanneista kun muissa ammattiryhmissä täysin eri mieltä on 11–15% vastanneista.

Taulukko 8: Valtion velka – ammatillinen koulutus

Valtion velka kuriin leikkauksin									
Vastausten jakautuminen ammatillisen koulutuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus Yhteensä N=2034	Alempi n=253		Keski n= 753		AMK f n=401		Yliopisto n=627		
Täysin samaa mieltä	39	15%	132	18%	62	15%	102	16%	
Jokseenkin samaa mieltä	65	26%	212	28%	107	27%	160	26%	
Vaikea sanoa	48	19%	138	18%	72	18%	100	16%	
Jokseenkin eri mieltä	66	26%	185	25%	122	30%	168	27%	
Täysin eri mieltä	35	14%	86	11%	38	9%	97	15%	
		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 5.2127, df = 3, **p-value = 0.1569**. Mielipiteet eivät eroa ryhmässä tilastollisesti merkitsevästi ammattikoulutuksen perusteella. Tulos ei edellytä tarkempaa analyysiin.

Kun vastauksissa tiivistetään mielipiteet ”Täysin samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” -vastaukset samaa mieltä oleviksi ja ”jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä” – vastaukset eri mieltä oleviksi havaitaan, että samaa mieltä väitteen kanssa on 46% opisto- ja ammattikoulututkinnon suorittaneista, kun muissa ryhmässä samaa mieltä on 41–42% vastanneista. Eri mieltä väitteen kanssa on 42% yliopistotutkinnon suorittaneista kun opisto- ja ammattikoulututkinnon suorittaneissa eri mieltä väitteen kanssa on 36% vastanneista.

Taulukossa 9 on esitetty vastaukset ammattiryhmien mukaan. Taulukossa on lyhenteitä. Johtavassa asemassa olevat (”Johtava”), ylempi toimihenkilö (”Ylempi”), alempi toimihenkilö (”Alempi”), työntekijä (”Työntekijä”), maatalousyrittäjä ja yrittäjä on yhdistetty (”Yrittäjä”). Kotivanhempi, opiskelija, työtön on taulukossa yhdistetty (”Opisk/koti”) sekä eläkkeellä olevat ovat omana ryhmänään (”Eläke”). Ylärivissä on jokaisen ryhmän frekvenssit ja sarakkeessa on jokaisen ryhmän vastausten jakautuminen 100%.

Valtion velka kuriin väitteen kanssa täysin samaa mieltä on 36% yrittäjistä ja 32% johtavassa asemassa olevista. Työelämän ulkopuolella olevista näin vastaa 11% ja työntekijöistä 13%. Muissa ammattiryhmissä täysin samaa mieltä on 14–18%. Väitteen kanssa täysin eri mieltä on 15% alempana toimihenkilönä työskentelevistä ja 15% työelämän ulkopuolella olevista sekä 14% työntekijöistä. Muissa ammattiryhmissä täysin eri mieltä on 10–11% vastanneista. ”Vaikea sanoa” vastaa 11% johtavassa asemassa olevista ja 13% yrittäjistä, kun muissa ryhmässä vaikea sanoa vastaukset vaihtelevat 17–21% välillä

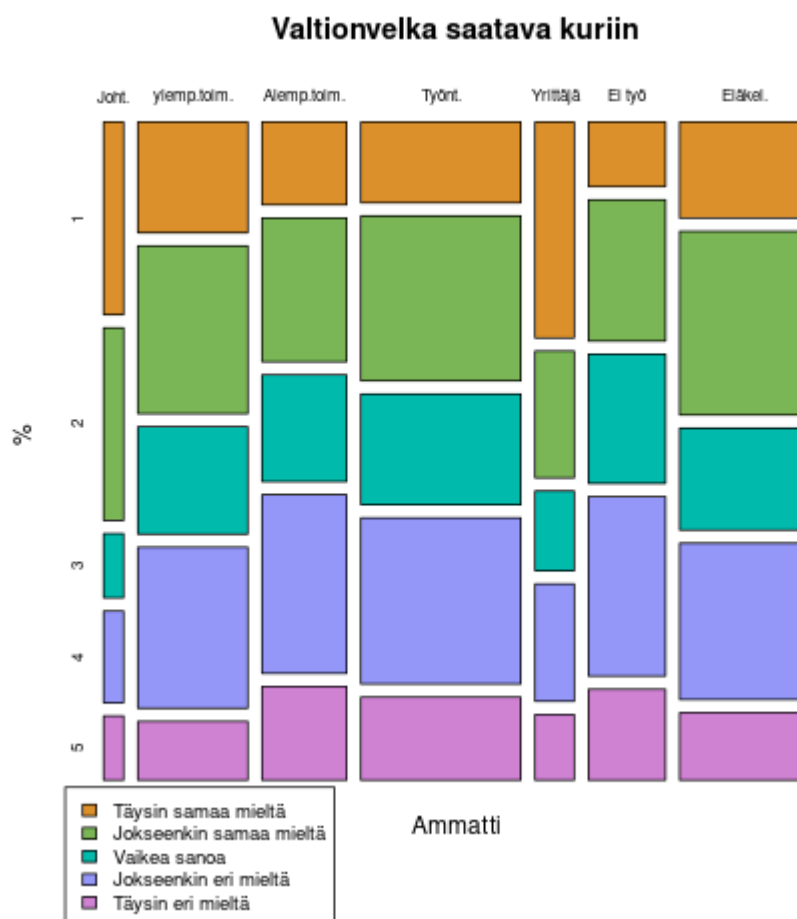
Taulukko 9: Valtion velka – ammattiasema

Valtion velka kuriin leikkauksin								
Vastausten jakautuminen ammattiaseman mukaan: frekvenssit ja prosentit								
Vastaus: N=2034	Johtava n=66	Ylempi n=361	Alempi n=278	Työntek. n=525	Yrittäjä n=129	Opis/koti n=253	Eläke n=422	
Täysin samaa mieltä	21 32%	66 18%	38 14%	70 13%	46 36%	27 11%	67 16%	
Jokseenkin samaa mieltä	21 32%	100 28%	66 24%	143 27%	27 21%	59 23%	128 30%	
Vaikea sanoa	7 11%	64 18%	49 18%	96 18%	17 13%	54 21%	71 17%	
Jokseenkin eri mieltä	10 15%	96 27%	82 29%	144 27%	25 19%	75 30%	109 26%	
Täysin eri mieltä	7 11%	35 10%	43 15%	72 14%	14 11%	38 15%	47 11%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 43.342, df = 6, **p-value = 9.979e-08.**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ammattiaseman mukaan jaettujen ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 1) ryhmien välisten erojen selvittämiseksi. Vertailussa havaitaan, että yrittäjien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p = 0,0000$) työelämän ulkopuolella (opiskelijoiden, kotivanhempien ja työttömien) olevien mielipiteistä sekä alempien toimihenkilöiden ($p = 0,0002$) ja työntekijöiden ($p = 0,0007$) mielipiteistä. Johtavassa asemassa olevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p = 0,0006$) työelämän ulkopuolella olevien sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0018$) alempien toimihenkilöiden ja ($p = 0,0057$) työntekijöiden mielipiteistä. Ylempien toimihenkilöiden ja työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden mielipiteet eroavat tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p = 0,072$). Johtavassa asemassa olevien ja yrittäjien mielipiteissä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa, kuten ei ole myöskään ylempien toimihenkilöiden ja eläkeläisten mielipiteissä. Alempien toimihenkilöiden ja työelämän ulkopuolella sekä alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa. Muiden kohdalla eroja on mielipiteissä, mutta ne eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 2 havainnollistaa mielipide-erot ammattiaseman perusteella. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 2. Valtion velka – ammattiasema

Kun vastauksissa yhdistetään mielipiteet ”Täysin samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” -vastaukset samaa mieltä oleviksi ja ”jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä” – vastaukset eri mieltä oleviksi havaitaan, että johtavassa asemassa olevista 64% ja yrittäjistä 57% on samaa mieltä väitteen kanssa, kun näin vastaa 34% työelämän ulkopuolella olevista. Eri mieltä väitteestä on 45% työelämän ulkopuolella olevista ja 44% alempana toimihenkilönä työskentelevistä, kun johtavassa asemassa olevista eri mieltä on 26%. Muissa ryhmissä eri mieltä on 30–41% vastaajista. Työntekijä ryhmässä kannatus ja vastustaminen on varsin tasaista, koska 40% on samaa mieltä ja 41% on eri mieltä väitteestä.

Taulukossa 10 on esitetty mielipiteet puoluekannatuksen mukaan. Puolueet on asetettu järjestykseen vasemmisto -oikeisto akselilla kansanedustajille vuoden 2023 kyselyn perusteella (Partanen 2023). Taulukossa on käytetty puolueiden virallisia lyhenteitä. Lyhenteessä ”Muu” on yhdistetty RKP, KD ja Liike Nyt. Äänestämättä jättävät ovat kohdassa ”Ei ääntä” ja henkilöt, jotka eivät tiedä kantaansa tai halua sanoa sitä ovat yhdistetty kohdassa ”En sano”.

Valtion velka kuriin väitteessä on nähtävissä kuinka mielipiteet eroavat ideologisesti puoluekannatuksen mukaan. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa on 2%–3% vasemmistoliiton, SDP:n ja vihreiden kannattajista, 28% perussuomalaisten ja 40% kokoomuksen kannattajista. Keskustapuolueen kannattajista ”täysin samaa mieltä” vastaa 22% ja yhdistetyn RKP, KD ja LiikeNyt kannattajista 17%. Täysin eri mieltä väitteen kanssa on 2% keskustapuolueen ja kokoomuksen kannattajista ja 6% perussuomalaisten kannattajista. Vasemmistoliitosta eri mieltä väitteen kanssa on 48%, SDP:n kannattajista 21% ja vihreiden kannattajista 18%.

Taulukko 10: Valtion velka – puoluekannatus

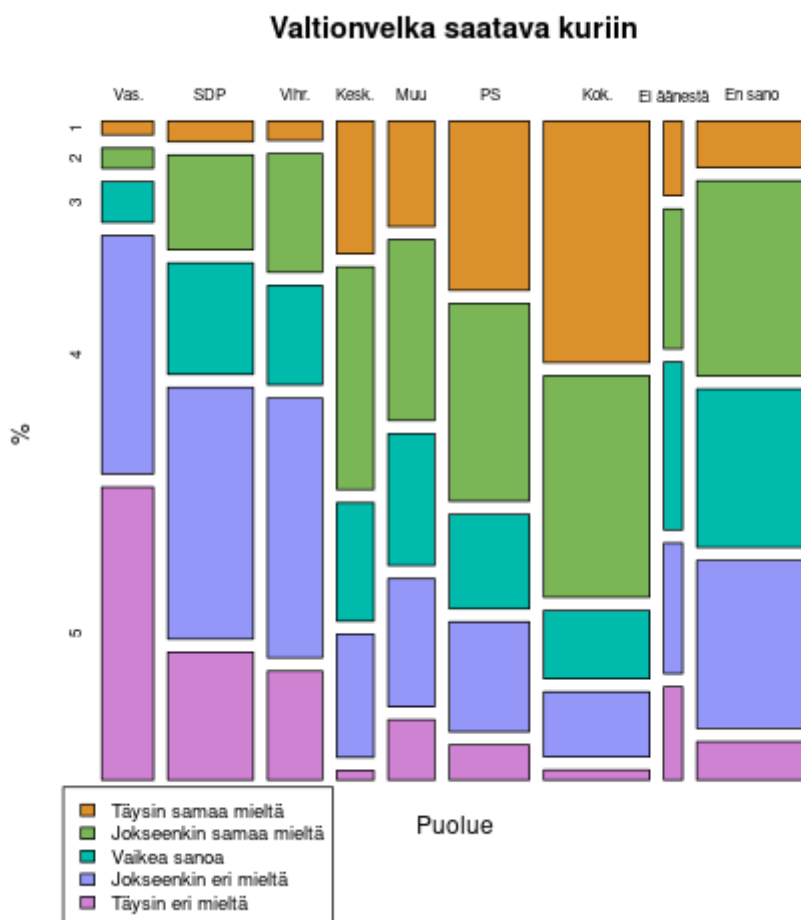
Valtion velka kuriin leikkauksin										
Vastausten jakautuminen puoluekannatuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus: N=2034	Vas n=178	SDP n=294	Vihr n=189	Kesk n=128	Muu n=161	PS n=276	Kok n=364	Ei ään- tä n=65	En sano n=379	
Täysin samaa mieltä	4 2%	10 3%	6 3%	28 22%	28 17%	77 28%	145 40%	8 12%	29 8%	
Jokseenkin samaa mieltä	6 3%	46 16%	37 20%	47 37%	48 30%	90 33%	133 37%	15 23%	122 32%	
Vaikea sanoa	12 7%	54 18%	31 16%	25 20%	35 22%	43 16%	41 11%	18 28%	99 26%	
Jokseenkin eri mieltä	70 39%	122 41%	81 43%	26 20%	34 21%	50 18%	39 11%	14 22%	105 28%	
Täysin eri mieltä	86 48%	62 21%	34 18%	2 2%	16 10%	16 6%	6 2%	10 15%	24 6%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 571.95, df = 8, **p-value < 2.2e-16**.

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$) suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 2). Vasemmistoliiton kannattajien vastaukset eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikista muista ryhmistä.

SDP:n kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) muista ryhmistä, ero ei äänestäviin on tilastollisesti melkein merkitsevä ($p = 0,0138$). Vihreiden kannattajien vastaukset eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kokoomuksen, keskustan, RKP/KD/LiikeNyt kannattajien mielipiteistä, perussuomalaisten kannattajien mielipiteistä. RKP/KD/LiikeNyt ryhmän kannattajien mielipiteet eroavat erittäin merkitsevästi ($P < 0,0000$) kokoomuksen kannattajien mielipiteistä. Kokoomuksen kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä, ero on ($p = 0,0003$) perussuomalaisten sekä tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,0067$) keskustan kannattajien mielipiteistä. Keskustapuolueen ja perussuomalaisten sekä vihreiden ja SDP:n kannattajien välillä kannattajien mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää ero

Kuviossa 3 on esitetty mielipide-erot puoluekannatuksen mukaan. Pystypalkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 3. Valtion velka – puoluekannatus

Taulukossa 11 on esitetty mielipiteiden jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan. Ryhmässä ”En sano” on yhdistetty henkilöt, jotka eivät tiedä talouden bruttotuloja tai eivät halua kertoa niitä. Täysin samaa mieltä väitteestä on 25% yli 80000€ ansaitsevat ja 19% 400001–50000€ ansaitsevista. Alle 20000€ ansaitsevista täysin samaa mieltä on 9% vastanneista. Muissa tuloluokissa täysin samaa mieltä on 14–17% vastanneista. Täysin eri mieltä väitteestä on 20% alle 20000€ ansaitsevista ja 17% 600001–70000€ ansaitsevista. Yli 80000€ ansaitsevista täysin eri mieltä on 7% ja 70001–80000€ ansaitsevista 9%. Muissa tuloluokissa täysin samaa mieltä on 11–15% vastanneista.

Taulukko 11: Valtion velka – talouden bruttovuositulot

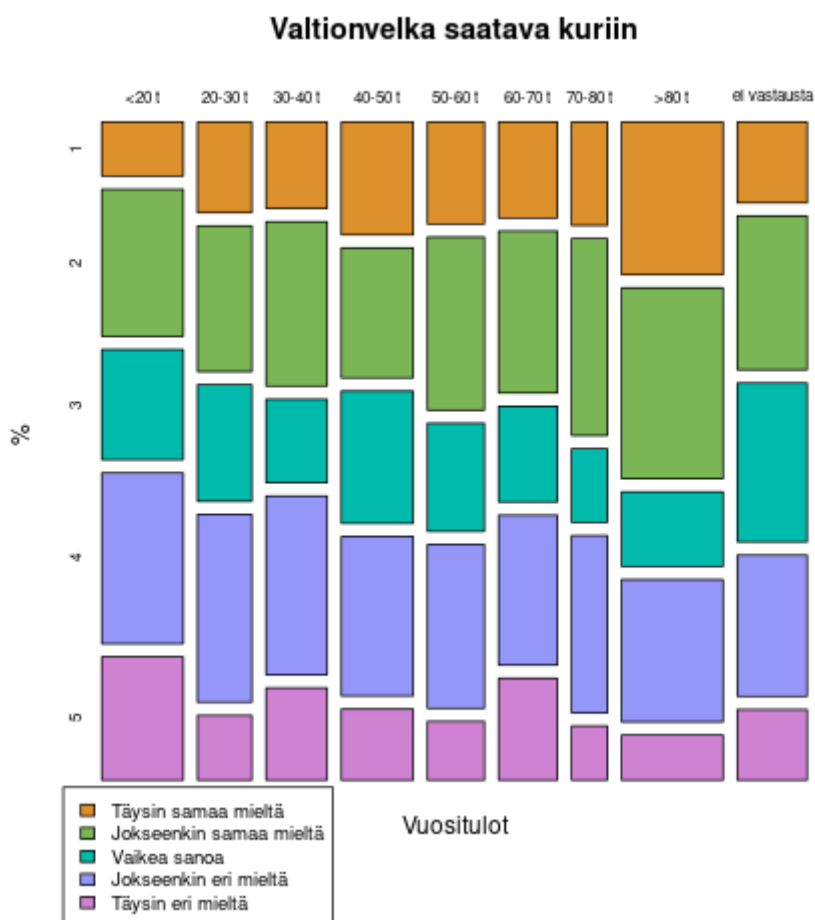
Valtion velka kuriin leikkauksin										
Vastausten jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus N=2034	<20th n=280	20-30th n=187	30-40th n=210	40-50th n=247	50-60th n=196	60-70th n=202	70-80th n=123	>80th n=349	En sano n=240	
Täysin samaa mieltä	25 9%	28 15%	30 14%	46 19%	33 17%	32 16%	21 17%	88 25%	32 13%	
Jokseenkin samaa mieltä	68 24%	45 24%	57 27%	53 21%	56 29%	54 27%	40 33%	110 32%	61 25%	
Vaikea sanoa	51 18%	36 19%	29 14%	54 22%	35 18%	32 16%	15 12%	43 12%	63 26%	
Jokseenkin eri mieltä	79 28%	58 31%	62 30%	65 26%	53 27%	50 25%	36 29%	82 23%	56 23%	
Täysin eri mieltä	57 20%	20 11%	32 15%	29 12%	19 10%	34 17%	11 9%	26 7%	28 12%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 50.546, df = 8, **p-value = 3.21e-08**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 3). Talouden bruttotuloiltaan yli 80000€ vuodessa ansaitsevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) alle 20000€ ja ($p = 0,0009$) 30001–40000€ tuloluokan mielipiteistä sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0058$) tuloluokan 60001–70000€ mielipiteistä ja tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p = 0,0110$) tuloluokan 20001–30000€ ja ($p = 0,0376$) 40001–50000€ mielipiteistä sekä ($p = 0,0145$) niiden mielipiteistä, jotka eivät ilmoittaneet talouden tulojaan. Pie-

nimmän tuloluokan alle 20000€ mielipiteet erosivat melkein merkitsevästi ($p=0,0156$) tuloluokkien 50001–60000€ ja ($p=0,0337$) tuloluokan 70001–80000€ mielipiteistä.

Kuviossa 4 esitetään tuloluokkien väliset mielipide-erot. Pystypalkki on 100% ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 4. Valtion velka – vuositulot

Kun vastauksissa yhdistetään mielipiteet ”Täysin samaa mieltä” ja ”jokseenkin samaa mieltä” -vastaukset samaa mieltä oleviksi ja ”jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä” – vastaukset eri mieltä oleviksi. Havaitaan, että 57 % yli 80000€ ansaitsevista, 50% 70001–80000€ ansaitsevista ja 46% 50001–60000€ ansaitsevista on väitteen kanssa samaa mieltä, kun näin vastaa 33% alle 20000 ansaitsevista. Muissa tuloluokissa samaa mieltä on 39–43%

vastaajista. Eri mieltä väitteen kanssa on 48% alle 20000€ ansaitsevista ja 30% yli 80000€ ansaitsevista. Muissa tuloluokissa eri mieltä on 37–45% vastaajista.

Taulukossa 12 on esitetty vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan. Taulukossa esitetään ryhmien väliset frekvenssit sekä mielipiteiden jakautuminen kussakin tuloluokassa. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä on 18% ikäluokissa 41–50 vuotta ja 61–79 vuotta. Täysin eri mieltä on 16% ikäluokassa 18–30 vuotta, kun 61–79 -vuotiaista 9% on täysin eri mieltä väitteestä. Muissa ikäluokissa täysin eri mieltä on 13–14% vastanneista.

Taulukko 12: Valtion velka – ikäluokat

Valtion velka kuriin leikkauksin										
Vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan: frekvenssit ja prosentit										
N=2034	18–30 vuotta n=321		31–40 vuotta n= 364		41–50 vuotta n=422		51–60 vuotta n=329		61–79 vuotta n=598	
Vastaus	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Täysin samaa mieltä	46	14%	55	15%	77	18%	47	14%	110	18%
Jokseenkin samaa mieltä	76	24%	95	26%	98	23%	88	27%	187	31%
Vaikea sanoa	62	19%	61	17%	76	18%	64	19%	95	16%
Jokseenkin eri mieltä	87	27%	101	28%	111	26%	88	27%	154	26%
Täysin eri mieltä	50	16%	52	14%	60	14%	42	13%	52	9%
		100%		100%		100%		100%		100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 15.676, df = 4, **p-value = 0.003486**

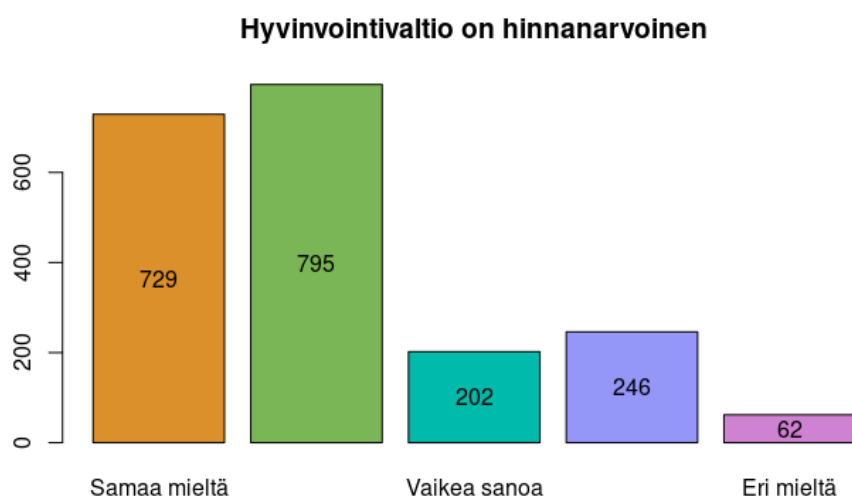
Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti merkitseviä eroja ($p=0,0034$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 4) . Vertailussa havaitaan, että 61–79 -vuotiaiden mielipiteet eroavat tilastollisesti merkitsevästi ($p=0,0066$) ikäryhmän 18–30 vuotta ja tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p=0,0378$) ikäluokan 31–40 vuotta mielipiteistä.

Kun vastauksissa tiivistetään mielipiteitä väitteestä samaa mieltä oleviksi ja eri mieltä oleviksi havaitaan, että samaa mieltä väitteestä on 49% ikäluokasta 61–79 vuotta, kun ikäluokassa 18–30 vuotta samaa mieltä on 38% vastanneista. Muissa ikäluokissa samaa mieltä väitteestä on 41% vastanneista. Eri mieltä on 36% ikäluokassa 61–79 vuotta, kun muissa ikäluokissa eri mieltä on 40–43% vastanneista.

5.2 Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen

EVA:n kyselykaavakkeessa kysyttiin mielipidettä seuraavaan väitteeseen: ”Vaikka hyvän sosiaaliturvan ja muiden julkisten palvelujen ylläpitäminen maksaa paljon, suomalainen hyvinvointivaltio on aina hintansa arvoinen”. Vastaukset (N=2034) jakautuivat seuraavasti: ”täysin samaa mieltä” 36% vastanneista (n=729), ”jokseenkin samaa mieltä” 39% (n=795), ”vaikea sanoa” 10% (n=202), ”jokseenkin eri mieltä” 12% (n=246) ja ”täysin eri mieltä” 3% (n=62). Kun vastauksia tiivistetään samaa mieltä vastauksiksi ja eri mieltä vastauksiksi, havaitaan, että 75% (n=1524) näkee hyvinvointivaltion hintansa arvoiseksi ja 15% (n=308) on väitteestä eri mieltä.

Kuviossa 5 on nähtävissä vastausten jakautuminen, pylväiden sisällä ovat frekvenssit.

Kuvio 5. Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen vastausten jakautuminen

Seuraavissa taulukoissa (13–18) esitetään vastausten jakautuminen sukupuolen, ammatillisen koulutuksen, ammattiaseman, puoluekannatuksen, talouden bruttotulojen ja ikäryhmien mukaan.

Taulukosta 13 nähdään mielipiteiden jakautuminen hyvinvointivaltion kannatuksessa sukupuolen mukaan. Miehistä 30% on väitteestä samaa mieltä, kun naisista näin vastaa 42%. Miehistä 5% ja naisista 1% on täysin eri mieltä väitteestä.

Taulukko 13: Hyvinvointivaltio –sukupuoli

Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen Vastausten jakautuminen sukupuolen mukaan frekvenssit ja prosentit					
Vastaus: N=2034	Mies f n=1014	%		Nainen f n=1020	%
Täysin samaa mieltä	302	30%		427	42%
Jokseenkin samaa mieltä	384	38%		411	40%
Vaikea sanoa	114	11%		88	9%
Jokseenkin eri mieltä	165	16%		81	8%
Täysin eri mieltä	49	5%		13	1%
		100%			100%

Kruskal-Wallis rank sum test antaa tulokseksi, että sukupuolten väliset erot ovat tilastollisesti erittäin merkitsevät: Kruskal-Wallis chi-squared = 63.825, df = 1, **p-value = 1.36e-15**

Kun vastauksissa yhdistetään mielipiteet ”Täysin samaa mieltä” ja ”Jokseenkin samaa mieltä” väitettä kannattavaksi mielipiteeksi ja ”Jokseenkin eri mieltä” ja ”Täysin eri mieltä” väitettä vastustavaksi mielipiteeksi havaitaan, että hyvinvointivaltion katsoo hintansa arvoiseksi miehistä 68%% ja naisista 82%. Vastaavasti hyvinvointivaltiota ei katso hintansa arvoiseksi miehistä 21% ja naisista 9%.

Taulukosta 14 on nähtävissä kuinka vastaukset jakautuvat ammatillisen koulutuksen mukaan. Taulukossa on käytetty lyhenteitä. Vastanneet, joilla ei ole ammatillista koulutusta ja lyhyen ammattikurssin suorittaneet on yhdistetty sarakkeessa ”Alempi” sekä ammattikoulun ja opiston suorittaneet ovat yhdistetty kohdassa ”Keski”. Ammattikorkeakoulun suorittaneet ovat kohdassa ”AMK” ja yliopiston suorittaneet kohdassa ”Yliopisto”. Ylärivissä on jokaisen ryhmän frekvenssit ja sarakkeessa on jokaisen ryhmän vastausten jakautuminen 100%.

Täysin samaa mieltä väitteen kanssa on 40% vähän koulutetuista vastaajista, kun opisto- ja ammattitutkinnon suorittaneista täysin samaa mieltä on 31%. Täysin eri mieltä vastaukset vaihtelevat 2–5% välillä.

Taulukko 14: Hyvinvointivaltio – ammatillinen koulutus

Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen									
Vastausten jakautuminen ammatillisen koulutuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus Yhteensä N=2034	Alempi n=253		Keski n= 753		AMK f n=401		Yliopisto n=627		
Täysin samaa mieltä	100	40%	236	31%	147	37%	246	39%	
Jokseenkin samaa mieltä	80	32%	332	44%	156	39%	227	36%	
Vaikea sanoa	34	13%	71	9%	37	9%	60	10%	
Jokseenkin eri mieltä	27	11%	99	13%	40	10%	80	13%	
Täysin eri mieltä	12	5%	15	2%	21	5%	14	2%	
		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 4.1342, df = 3, **p-value = 0.2473.**

Kruskal-Wallis rank sum test antaa tulokseksi, että mielipiteet eivät eroa ryhmissä tilastollisesti merkitsevästi ammattikoulutuksen perusteella. Tulos ei siten edellytä tarkempaa analyysiä. Tiivistettäessä vastauksia havaitaan, että samaa mieltä väitteestä on 72–76% kaikissa ammatillisen koulutuksen ryhmissä. Eri mieltä väitteestä on 15–16% vastanneista kaikissa ammatillisen koulutuksen ryhmissä.

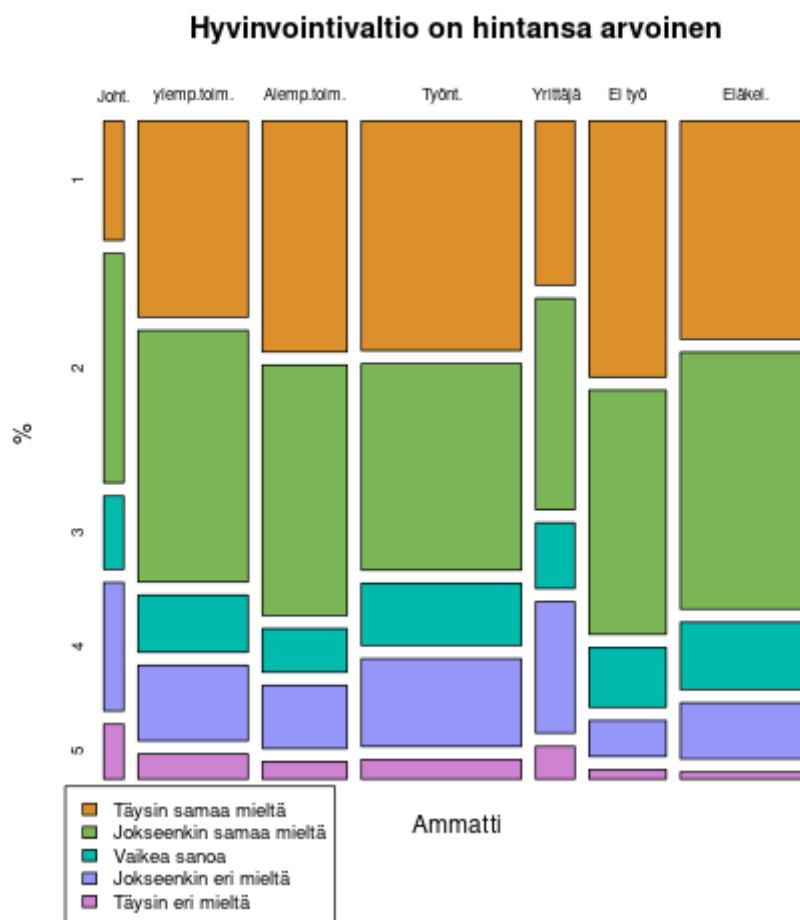
Taulukossa 15 on eroteltu mielipiteet vastaajien antamien ammattiryhmien mukaan. Taulukossa on lyhenteitä. Johtavassa asemassa olevat (”Johtava”), ylempi toimihenkilö (”Ylempi”), alempi toimihenkilö (”Alempi”), työntekijä (”Työntekijä”), maatalousyrittäjä ja yrittäjä on yhdistetty (”Yrittäjä”). Kotivanhempi, opiskelija ja työtön on taulukossa yhdistetty (”Opisk/koti”) sekä eläkkeellä olevat ovat omana ryhmänään (”Eläke”). Ylärivissä on jokaisen ryhmän frekvenssit ja sarakkeessa on jokaisen ryhmän vastausten jakautuminen 100% Hyvinvointivaltion katsoo hintansa arvoiseksi 20% johtavassa asemassa olevista ja 27% yrittäjistä. Työelämän ulkopuolella olevista täysin samaa mieltä väitteen kanssa on 42% vastanneista. Muissa ryhmissä täysin samaa mieltä on 32–38% vastanneista. Täysin eri mieltä väitteen kanssa on 9% johtavassa asemassa olevista, 5% yrittäjistä ja 4% ylempänä toimihenkilönä työskentelevistä. Eläkeläisistä näin vastaa ainoastaan 1%. Muissa ryhmissä täysin eri mieltä on 2–3% vastaajista.

Taulukko 15: Hyvinvointivaltio – ammattiasema

Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen Vastausten jakautuminen ammattiaseman mukaan: frekvenssit ja prosentit								
Vastaus: N=2034	Johtava n=66	Ylempi n=361	Alempi n=278	Työntekijä n=525	Yrittäjä n=129	Opisk/koti n=253	Eläke n=422	
Täysin samaa mieltä	13 20%	117 32%	106 38%	199 38%	35 27%	107 42%	152 36%	
Jokseenkin samaa mieltä	25 38%	150 42%	115 41%	179 34%	45 35%	102 40%	179 42%	
Vaikea sanoa	8 12%	34 9%	20 7%	54 10%	14 11%	25 10%	47 11%	
Jokseenkin eri mieltä	14 21%	45 12%	29 10%	76 14%	28 22%	15 6%	39 9%	
Täysin eri mieltä	6 9%	15 4%	8 3%	17 3%	7 5%	4 2%	5 1%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 38.797, df = 6, **p-value = 7.846e-07**. Koska Kruskal-Wallis rank sum testi antaa tulokseksi, että ammattiryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 5) ryhmien välisten erojen selvittämiseksi. Johtavassa asemassa olevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=0,0000$) työelämän ulkopuolella olevien sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p=0,0017$) alempien toimihenkilöiden, ($p=0,0019$) eläkeläisten ja ($p=0,0093$) työntekijöiden mielipiteistä. Johtavassa asemassa olevien mielipiteet eroavat tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p=0,0454$) ylempänä toimihenkilönä työskentelevien mielipiteistä. Johtavassa asemassa olevien ja yrittäjien mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa. Yrittäjien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=0,0002$) työelämän ulkopuolella olevien (opiskelijoiden, kotivanhempien ja työttömien) mielipiteistä sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p=0,0084$) alempana toimihenkilönä ja eläkkeellä olevien mielipiteistä. Yrittäjien mielipiteet eroavat melkein merkitsevästi ($p=0,0494$) työntekijöiden mielipiteistä. Lisäksi ylempien toimihenkilöiden mielipiteet eroavat tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p=0,0236$) työelämän ulkopuolella olevien mielipiteistä.

Kuvio 6 havainnollistaa mielipide-erot ammattiaseman perusteella. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 6. Hyvinvointivaltio – ammattiasema

Kun vastauksissa tiivistettäessä havaitaan, että samaa mieltä väitteestä on 58% johtavassa asemassa olevista ja 62% yrittäjistä. Muissa ryhmissä samaa mieltä on 72%–82% vastanneista. Eri mieltä väitteestä on 30% johtavassa asemassa olevista ja 27% yrittäjistä, kun muissa ryhmissä eri mieltä on 8–17% vastanneista.

Taulukossa 16 on mielipiteiden jakautuminen puoluekannatuksen mukaan. Taulukossa on käytetty puolueiden virallisia lyhenteitä. Lyhenteessä ”Muu” on yhdistetty RKP, KD, muut puolueet ja LiikeNyt. Äänestämättä jättävät ovat kohdassa ”Ei ääntä” ja henkilöt, jotka eivät halua puoluekantaansa ovat kohdassa ”En sano”. Väitteestä täysin samaa mieltä on 80% vasemmistoliiton kannattajista, kun täysin samaa mieltä on 16% kokoomuksen ja 14% perussuomalaisen kannattajista. Täysin eri mieltä on 0–1% vasemmistoliiton, SDP:n ja vihreiden kannattajista, kun perussuomalaisen kannattajista täysin eri mieltä on 11%.

Taulukko 16: Hyvinvointivaltio – puoluekannatus

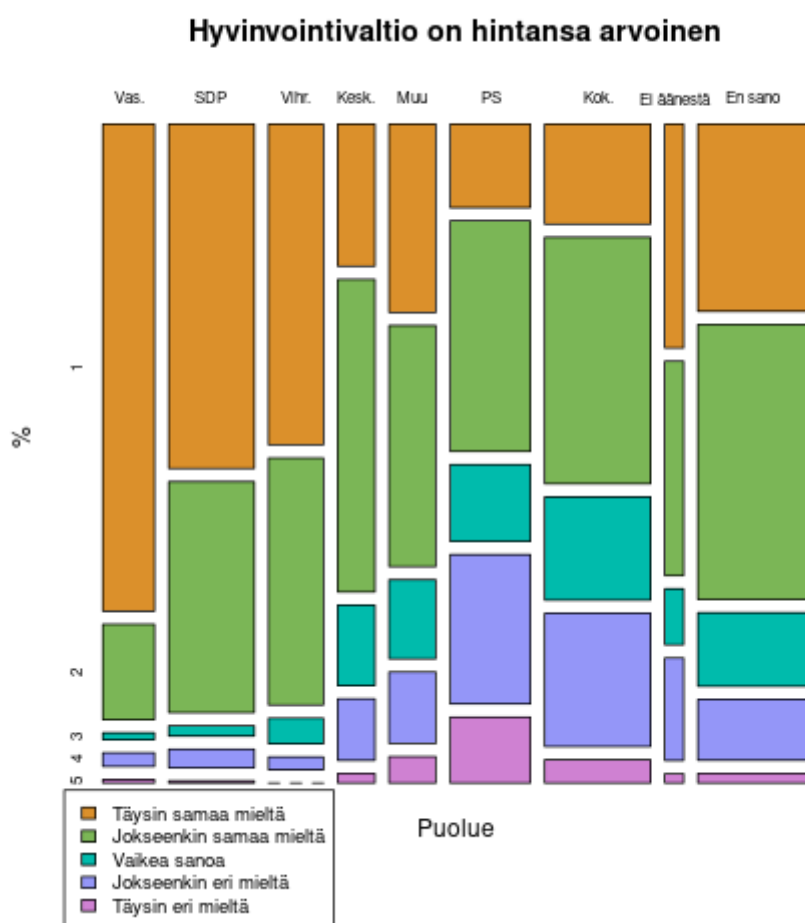
Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen Vastausten jakautuminen puoluekannatuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus: N=2034	Vas n=178	SDP n=294	Vihr n=189	Kesk n=128	Muu n=161	PS n=276	Kok n=364	Ei ään- tä n=65	En sano n=379	
Täysin samaa mieltä	143 80%	167 57%	100 53%	30 23%	50 31%	38 14%	60 16%	24 37%	117 31%	
Jokseenkin samaa mieltä	28 16%	112 38%	77 41%	66 52%	64 40%	105 38%	148 41%	23 35%	172 45%	
Vaikea sanoa	2 1%	5 2%	8 4%	17 13%	21 13%	35 13%	62 17%	6 9%	46 12%	
Jokseenkin eri mieltä	4 2%	9 3%	4 2%	13 10%	19 12%	68 25%	80 22%	11 17%	38 10%	
Täysin eri mieltä	1 1%	1 0%	0 0%	2 2%	7 4%	30 11%	14 4%	1 2%	6 2%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 442.8, df = 8, **p-value < 2.2e-16**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$) suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 6) ryhmien välisten erojen selvittämiseksi. Vasemmistoliitto äänestävien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikista muista ryhmistä, mielipiteiden ero on tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,0049$) SDP:n kannattajiin ja ($p = 0,0021$) vihreiden kannattajiin. SDP:n kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) muista ryhmistä, ero ei äänestäviin on tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,0012$). Vihreiden kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien, ero on tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,084$) ei äänestäviin. Kokoomuksen kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä, ero on tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,0019$) RKP/KD/LiikeNyt -ryhmään ja tilastollisesti melkein merkitsevä ($p = 0,0169$) keskustapuoleen kannattajiin mielipiteisiin. Keskustapuolueen ja perussuomalaisten mielipiteiden välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ero ($p = 0,0003$). Perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajien mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa, kuten ei ole keskustapuolueen ja RKP/KD/LiikeNyt -ryhmän kannattajien, äänestämättä jättävien ja kantaansa ilmoittamattomien välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa.

Mielipiteiden välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa myöskään vihreiden ja SDP:n kannattajien välillä.

Kuviossa 7 on havainnollistettu mielipide-erot puoluekannatuksen mukaan. Pystypalkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 7. Hyvinvointivaltio – puoluekannatus

Kun vastauksia tiivistetään samaa mieltä oleviksi ja eri mieltä oleviksi, on samaa mieltä väitteestä 52% perussuomalaisten ja 57% kokoomuksen kannattajista, muissa ryhmissä samaa mieltä on 71%–96% vastanneista. Eri mieltä väitteestä on 36% perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajista 26%, 19% ei äänestäivistä ja 16% RKP/KD ja Liike Nyt kannattajista. Muissa ryhmissä eri mieltä väitteestä on 2–12% vastanneista.

Taulukossa 17 on mielipiteiden jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan. Ryhmässä ”En sano” on yhdistetty henkilöt, jotka eivät tiedä talouden bruttotuloja tai eivät halua kertoa niitä. Alle 20000€ ansaitsevista täysin samaa mieltä on 48% vastanneista, kun näin vastaa 29% 50001–60000€ sekä 28% yli 80000€ ja 70001–80000€ ansaitsevista. Muissa tuloluokissa täysin samaa mieltä on 33–40% vastanneista. Täysin eri mieltä väitteestä on 5% yli 80000€ ansaitsevista, muissa tuloluokissa täysin eri mieltä on 2–4% vastanneista.

Taulukko 17: Hyvinvointivaltio – taloudenvuositulojen mukaan

Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen Vastausten jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus N=2034	<20th n=280	20-30th n=187	30-40th n=210	40-50th n=247	50-60th n=196	60-70th n=202	70-80th n=123	>80th n=349	En sano n=240
Täysin samaa mieltä	135 48%	74 40%	82 39%	82 33%	56 29%	79 39%	34 28%	97 28%	88 37%
Jokseenkin samaa mieltä	86 31%	78 42%	76 36%	104 42%	101 52%	83 41%	55 45%	121 35%	91 38%
Vaikea sanoa	31 11%	14 7%	24 11%	23 9%	11 6%	17 8%	12 10%	45 13%	25 10%
Jokseenkin eri mieltä	19 7%	17 9%	22 10%	29 12%	21 11%	18 9%	19 15%	69 20%	32 13%
Täysin eri mieltä	7 3%	4 2%	6 3%	9 4%	7 4%	5 2%	3 2%	17 5%	4 2%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

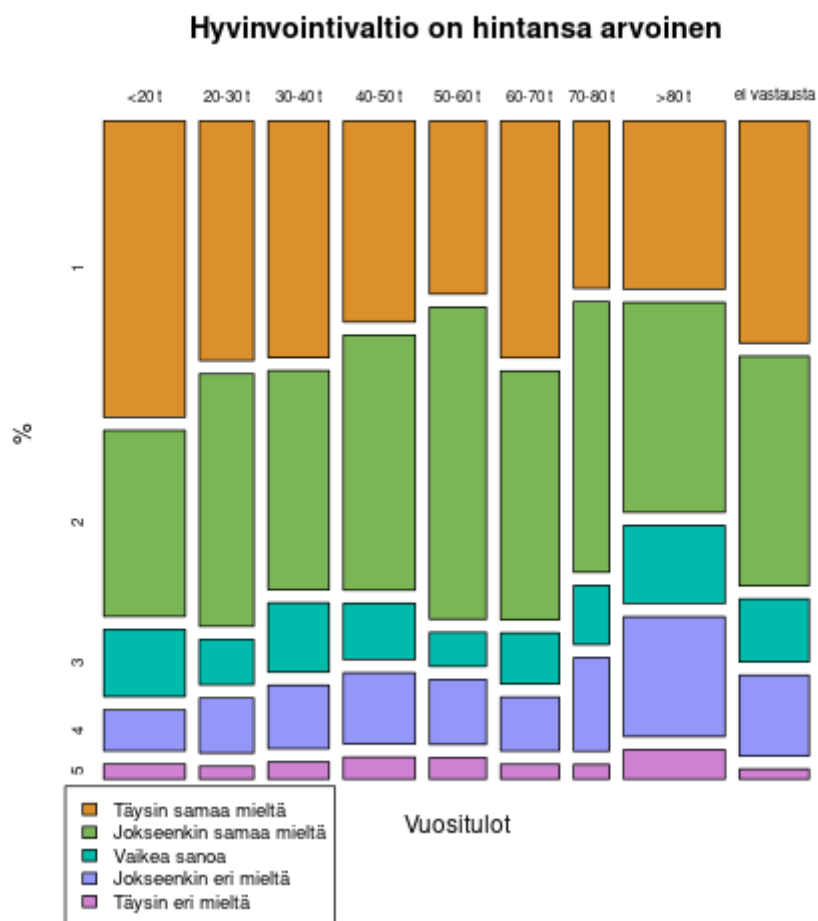
Kruskal-Wallis chi-squared = 51.338, df = 8, **p-value = 2.258e-08.**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 7) ryhmien välisten erojen selvittämiseksi.

Vertailussa havaitaan, että talouden bruttotuloiltaan yli 80000€ vuodessa ansaitsevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) alle 20000€ ansaitsevien, ($p = 0,0005$) 20001–30000€ ansaitsevien ja ($p = 0,0007$) 60001–70000€ ansaitsevien mielipiteistä. Yli 80000 € tuloluokan mielipiteet eroavat tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0079$) tuloluokan 30001–40000€ mielipiteistä sekä tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p = 0,0275$) niiden mielipiteistä, jotka eivät halunneet kertoa tulojaan. Tuloluokan alle 20000 ansaitsevien mielipiteet erosivat tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0091$) tuloluokan 700001–80000 €

ansaitsevien ja melkein merkitsevästi ($p=0,0356$) 40001–50000€ ja ($p=0,0387$) 50001–60000€ ansaitsevien mielipiteistä.

Kuviossa 8 esitetään tuloluokkien väliset mielipide-erot. Pystypalkki on 100% ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 8. Hyvinvointivaltio – vuositulot

Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että eri mieltä väitteestä on 25% yli 80000€ ansaitsevista ja 17% 70001–80000€ ansaitsevista vastaajista. Muissa tuloluokissa eri mieltä on 10–15% vastaajista. Samaa mieltä väitteestä on 71 % yli 80000€ ja 73% 70001–80000€ ansaitsevista, kun näin vastaa 82% tuloluokan 20001–30000€ vastaajista.

Taulukossa 18 on vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan. Taulukossa esitetään ryhmien väliset frekvenssit sekä mielipiteiden jakautuminen kussakin tuloluokassa. Väitteen

kanssa täysin samaa mieltä on 40% ikäluokassa 18–30 vuotta ja 38% 31–40 -vuotiaista. Muissa ikäryhmissä täysin samaa mieltä on 34% vastaajista. Täysin eri mieltä on kaikissa ikäluokissa 2–4% vastaajista.

Taulukko 18: Hyvinvointivaltio– ikäluokat

Hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen Vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan: frekvenssit ja prosentit											
N=2034	18– 30 vuotta n=321		31–40 vuotta n= 364		41–50 vuotta n=422		51–60 vuotta n=329		61–79 vuotta n=598		
Vastaus	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Täysin samaa mieltä	129	40	139	38	144	34	112	34	205	34	
Jokseenkin samaa mieltä	104	32	133	37	162	38	138	42	258	43	
Vaikea sanoa	39	12	35	10	39	9	32	10	57	10	
Jokseenkin eri mieltä	39	12	41	11	59	14	40	12	67	11	
Täysin eri mieltä	10	3	16	4	18	4	7	2	11	2	
		100%		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 2.3922, df = 4, **p-value = 0.664** Kruskal-Wallis rank sum test ei anna tilastollisesti eroa mielipiteiden välillä eri ikäluokissa, tulos ei anna aihetta tarkempaan analyysiin. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että eri mieltä väitteen kanssa on 13% ikäluokasta 61–79 vuotta, ja 18% ikäluokasta 41–50 vuotta. Muissa ikäluokissa eri mieltä on 14–15% vastanneista. Samaa mieltä väitteestä on 72–77% kaikissa ikäluokista.

5.3 Leikkauskohteena työttömyyskorvaukset

EVA:n kyselykaavakkeen teksti on seuraava: ”On mahdollista, että julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin. Arvioi, missä määrin menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta. Menokohteesta voitaisiin leikata... Työttömyyskorvaukset” Vastausvaihtoehdot ovat ”Paljon”, ”Jonkin verran”, ”Vaikea sanoa”, ”Vain vähän” ja ”Ei lainkaan”.

Kuvioissa 9 on vastausten jakautuminen, pylväiden sisällä on frekvenssit. Vastaukset (N=2034) jakautuivat seuraavasti: ”Paljon” 7% vastanneista (n=149), ”Jonkin verran” 18% (n=361), ”Vaikea sanoa” 12% (n=253), ”Vain vähän” 24% (n=486) ja ”Ei lainkaan” 39% (n=785). Kun vastauksia tiivistetään samaa mieltä vastauksiksi ja eri mieltä vastauksiksi, havaitaan, että 62% (n=1271) ei näe työttömyyskorvauksista voitavan leikata kun taas 25%:n (n=510) mielestä työttömyyskorvauksissa on leikkausvaraa.

Kuvio 9. Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata - vastausten jakautuminen

Seuraavissa taulukoissa (19–24) esitetään vastausten jakautuminen sukupuolen, ammatillisen koulutuksen, ammattiaseman, puoluekannatuksen, talouden bruttotulojen ja ikäryhmien mukaan.

Taulukossa 19 esitetään kuinka leikkaushalukkuus työttömyyskorvauksista jakautuu sukupuolen mukaan. Miehistä 10% mielestä työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata paljon, kun naisista näin vastaa 5%. Työttömyyskorvauksista ei tulisi leikata lainkaan vastaa 33% miehistä kun naisista näin vastaa 44%.

Taulukko 19: Työttömyyskorvaus –sukupuoli

Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata Vastausten jakautuminen sukupuolen mukaan frekvenssit ja prosentit					
Vastaus: N=2034	Mies f n=1014	%		Nainen f n=1020	%
Paljon	97	10%		52	5%
Jonkin verran	208	21%		153	15%
Vaikea sanoa	131	13%		122	12%
Vain vähän	240	24%		246	24%
Ei lainkaan	338	33%		447	44%
		100%			100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 35.595, df = 1, **p-value = 2.43e-09**

Sukupuolten välinen ero mielipiteissä on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Kun ”paljon” ja ”jonkin verran” vastaukset yhdistetään leikkaushalukkuudeksi ja ”vain vähän” ja ”ei lainkaan” leikkauksia vastustaviksi mielipiteiksi, havaitaan, että miehistä 31% on halukkaita leikkaamaan rahoitusta työttömyyskorvauksista, kun naisista näin vastaa 20%. Työttömyyskorvauksien rahoitusleikkauksia vastustaa 57% miehistä ja 68% naisista.

Taulukosta 20 on nähtävissä, että mielipiteissä ammattikoulutuksen mukaisissa ryhmissä ei ole suuria eroavuuksia. Työttömyyskorvauksien rahoituksessa haluaa leikata 6–8% vastaajista kaikissa ammattikoulutusryhmissä. Vastaukset, jossa työttömyyskorvausten rahoituksesta ei tulisi leikata lainkaan, vaihtelevat eri ammatillisen koulutuksen ryhmissä 36–42% välillä.

Taulukko 20: Työttömyyskorvaus –ammattillinen koulutus

Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata Vastausten jakautuminen ammatillisen koulutuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus Yhteensä N=2034	Alempi n=253		Keski n= 753		AMK f n=401		Yliopisto n=627		
Paljon	21	8%	47	6%	28	7%	53	8%	
Jokin verran	54	21%	112	15%	78	19%	117	19%	
Vaikea sanoa	27	11%	111	15%	44	11%	71	11%	
Vain vähän	57	23%	167	22%	104	26%	158	25%	
Ei lainkaan	94	37%	316	42%	147	37%	228	36 %	
		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 7.009, df = 3, **p-value = 0.07161.**

Kruskal-Wallis testin mukaan ammattikoulutuksen mukaisilla ryhmillä ei vastausten välillä ole nähtävissä tilastollisesti merkitseviä eroja. Kun vastauksia tiivistetään, havaitaan halukkuuden leikata vaihtelevan 21–29% välillä eri ammattikoulutusryhmissä. Leikkauksien vastustaa eri ammattikoulutusryhmissä 60–64% vastaajista.

Taulukossa 21 on nähtävissä, että työttömyyskorvauksien rahoituksesta tulisi leikata paljon vastaa yrittäjistä 21%, johtavassa asemassa olevista 15%, kun leikkausvaraa näkee paljon 4% työntekijäryhmässä vastanneista. Muissa ryhmissä leikkaushalukkuus vaihtelee 6–9% välillä. Työttömyyskorvauksista rahoitusta ei tulisi leikata lainkaan - vastaa 47% työelämän ulkopuolella olevista, 45% työntekijöistä ja 42% alempana toimihenkilönä työskentelevistä. Toisaalta 20% johtavassa asemassa olevista ja 29% yrittäjistä ei näe työttömyyskorvauksien rahoituksessa lainkaan leikkausvaraa.

Taulukko 21: Työttömyyskorvaus – ammattiasema

Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata Vastausten jakautuminen ammattiaseman mukaan: frekvenssit ja prosentit								
Vastaus: N=2034	Johtava f n=66	Ylempi f n=361	Alempi f n=278	Työntekijä n=525	Yrittäjä f n=129	Opisk/koti n=253	Eläke f n=422	
Paljon	10 15%	29 8%	18 6%	20 4%	27 21%	15 6%	30 7%	
Jokin verran	21 32%	79 22%	44 16%	72 14%	26 20%	34 13%	85 20%	
Vaikea sanoa	8 12%	36 10%	29 10%	72 14%	11 9%	32 13%	65 15%	
Vain vähän	14 21%	94 26%	69 25%	124 24%	28 22%	52 21%	105 25%	
Ei lainkaan	13 20%	123 34%	118 42%	237 45%	37 29%	120 47%	137 32%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

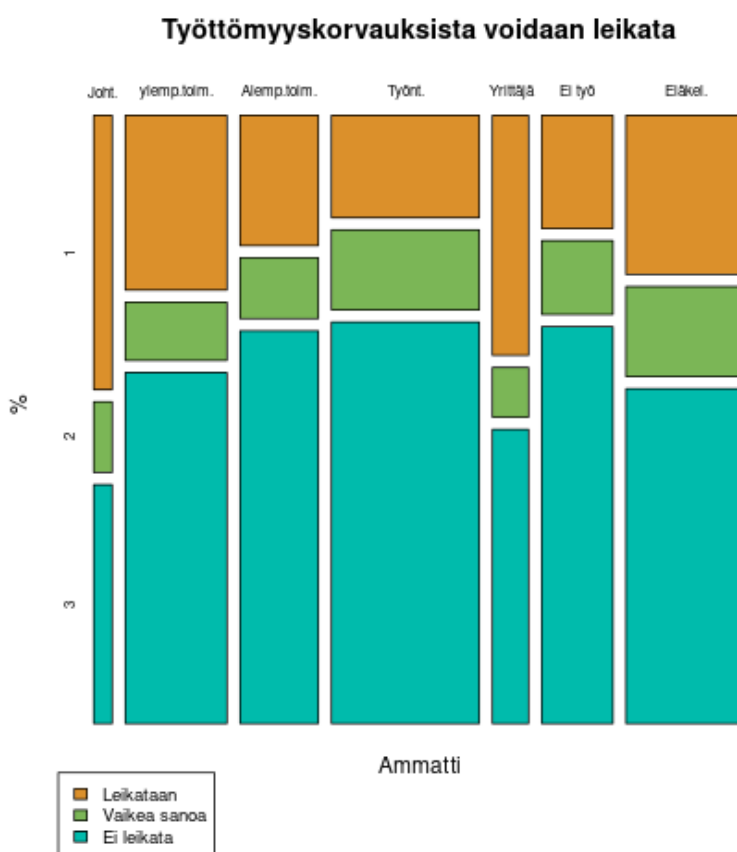
Kruskal-Wallis chi-squared = 66.357, df = 6, **p-value = 2.278e-12.**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 8), ryhmien välisten erojen selvittämiseksi. Johtavassa asemassa olevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) työelämän ulkopuolella olevien, ($p < 0,0000$) työntekijöiden ja ($p = 0,0002$) alempana toimihenkilönä työskentelevien mielipiteistä sekä melkein merkitsevästi ($p = 0,0224$) ylempien toimihenkilöiden ja ($p = 0,0282$) eläkeläisten mielipiteistä. Johtavassa asemassa olevien ja yrittäjien mielipiteissä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Yrittäjien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) työelämän ulkopuolella olevien ja ($p < 0,0000$) työntekijöiden sekä ($p = 0,0007$) alemmien toimihenkilöiden mielipiteistä.

Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että eniten leikkauksia kannattavat yrittäjät (41% vastanneista) ja johtavassa asemassa olevat (47% vastanneista) ja ylempänä toimihenkilönä työskentelevät (30% vastanneista). Vähiten leikkauksia kannattaa työelämän ulkopuolella olevat (19% vastaajista) sekä työntekijät (20% vastaajista) ja alempana toimihenkilönä työskentelevät (20%). Työttömyyskorvausten rahoituksesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 68% työelämän ulkopuolella olevista, 67% alemmista toimihenkilöistä ja 69% työntekijöistä, kun johtavassa asemassa olevista näin vastaa 41% ja yrittäjistä 51%. Ainoastaan johtavassa asemassa

olevien ryhmässä työttömyysturvan leikkauksia kannatetaan enemmän kuin niitä vastustetaan.

Kuvio 10 havainnollistaa rahoituksen leikkaushalukkuuden ja sen vastustamisen jakautumista ammattiaseman mukaisissa ryhmissä. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä. Palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 10. Työttömyyskorvaukset –ammattiasema

Taulukossa 22 on käytetty puolueiden virallisia lyhenteitä. Lyhenteessä ”Muu” on yhdistetty RKP, KD ja Liike Nyt. Äänestämättä jättävät ovat kohdassa ”Ei ääntä” ja henkilöt, jotka eivät tiedä kantaansa tai halua sanoa sitä ovat yhdistetty kohdassa ”En sano”. Työttömyyskorvauksista ei tulisi leikata lainkaan rahoitusta vastaa vasemmistoliiton kannattajista 76%, SDP:stä 53% ja vihreiden kannattajista 44% vastanneista. Kokoomuksen kannattajista työt-

tömyyskorvauksien rahoituksen leikkauksia ei tulisi tehdä lainkaan vastaa 14%, keskusta-puolueessa kannattajista 22% ja perussuomalaisissa kannattajissa 33%.

Taulukko 22: Työttömyyskorvaus – puoluekannatus

Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata Vastausten jakautuminen puoluekannatuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus: N=2034		Vas n=178	SDP n=294	Vihr n=189	Kesk n=128	KD, RKP, n=161	PS n=276	Kok n=364	Ei ääntä n=65	En sano n=379
Paljon		1 1%	12 4%	3 2%	8 6%	13 8%	34 12%	70 19%	1 2%	7 2%
Jokin verran		5 3%	23 8%	22 12%	38 30%	26 16%	51 18%	120 33%	8 12%	68 18%
Vaikea sanoa		9 5%	34 12%	18 10%	19 15%	17 11%	33 12%	40 11%	11 17%	72 19%
Vain vähän		27 15%	70 24%	62 33%	35 27%	42 26%	68 25%	82 23%	14 22%	86 23%
Ei lainkaan		136 76%	155 53%	84 44%	28 22%	63 39%	90 33%	52 14%	31 48%	146 39%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

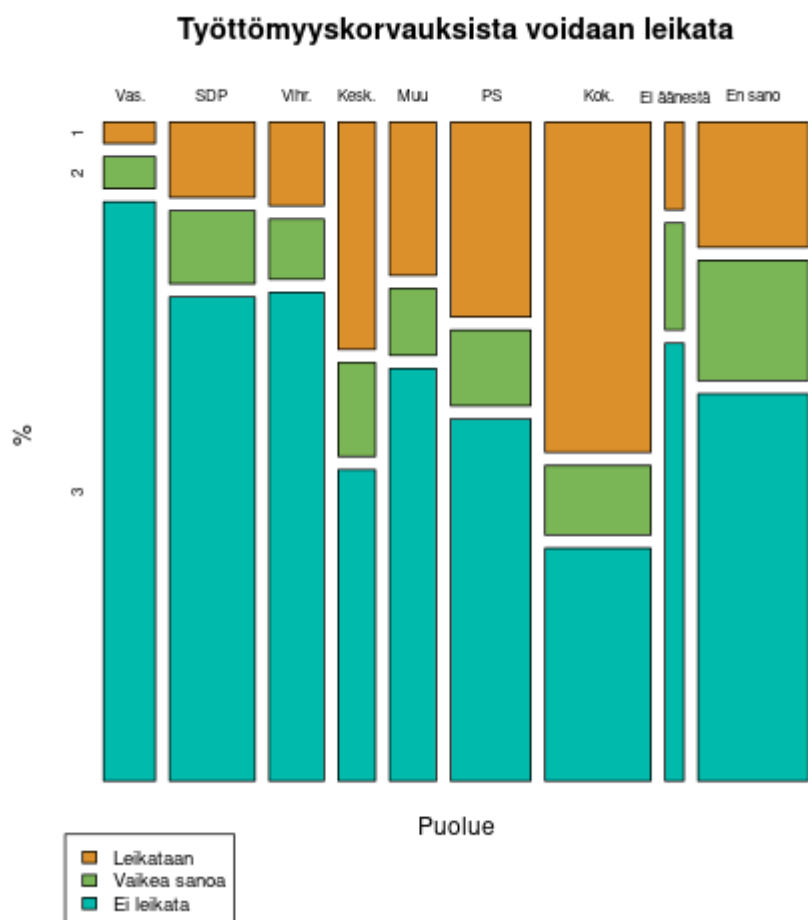
Kruskal-Wallis chi-squared = 326.04, df = 8, **p-value < 2.2e-16.**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 9). Vasemmistoliiton kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä, ($p = 0,0001$) SDP:n kannattajien ja tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0041$) kansaansa ilmaisemattomien mielipiteistä. Kokoomuksen kannattajien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä paitsi melkein merkitsevästi ($p = 0,0312$) keskustapuolueen kannattajien mielipiteistä. SDP:n kannattajien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) keskustan ja perussuomalaisien mielipiteistä. Vihreiden kannattajien mielipiteet erosivat erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) keskustan ja ($p = 0,0003$) perussuomalaisien mielipiteistä.

Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että ero on suurin vasemmistoliiton kannattajien vastauksissa, joista 1% kannattaa ja 91% vastustaa leikkauksia. Ero kaventuu puoluekartalla oi-

kealle siirryttäessä. Työttömyyskorvausten suhteen keskustan kannattajien mielipiteet lähe-
nevät kokoomusta, koska keskustapuolueen kannattajista 36% kannattaa ja 49% vastustaa
työttömyyskorvausten leikkauksia. Perussuomalaisten kannattajista 30% kannattaa ja 58%
vastustaa rahoituksen leikkausta. Ainoastaan kokoomuksen kannattajista enemmistö (52%)
haluaa leikata, kun kokoomuksen kannattajista 37% vastustaa työttömyyskorvauksien rahoi-
tuksen leikkausta. Kaikissa muiden puolueiden paitsi kokoomuksen kannattajat vastustavat
työttömyyskorvausten rahoituksen leikkausta. Leikkaushalukkuus kasvaa vasemmisto- oi-
keisto akselilla.

Kuvio 11 havainnollistaa rahoituksen leikkaushalukkuuden ja leikkauksia vastustavien ja-
kautumista puoluekannatuksen mukaan. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä. Palkin
paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 11. Työttömyyskorvaukset –puoluekannatus

Taulukosta 23 on havaittavissa, että halu leikata paljon rahoitusta työttömyyskorvauksista on suurin tuloluokassa yli 80000€ ansaitsevat (13% vastanneista) ja tuloluokassa 40001–50000 € (9% vastanneista). Muissa tuloluokissa halukkuus leikata rahoitusta paljon vaihtelee 5-7% välillä ja tulojaan ilmoittamattomissa 4% vastanneista. Työttömyyskorvauksista ei tulisi leikata lainkaan vastaa 23% yli 80000€ ansaitsevista ja 31% 70001–80000€ ansaitsevista, kun alle 20000€ ansaitsevista 51% mielestä työttömyyskorvauksista ei tulisi leikata lainkaan. Muissa tuloluokissa haluttomuus leikata työttömyyskorvauksista vaihtelee 37–45% välillä.

Taulukko 23: Työttömyyskorvaus – talouden bruttotulot

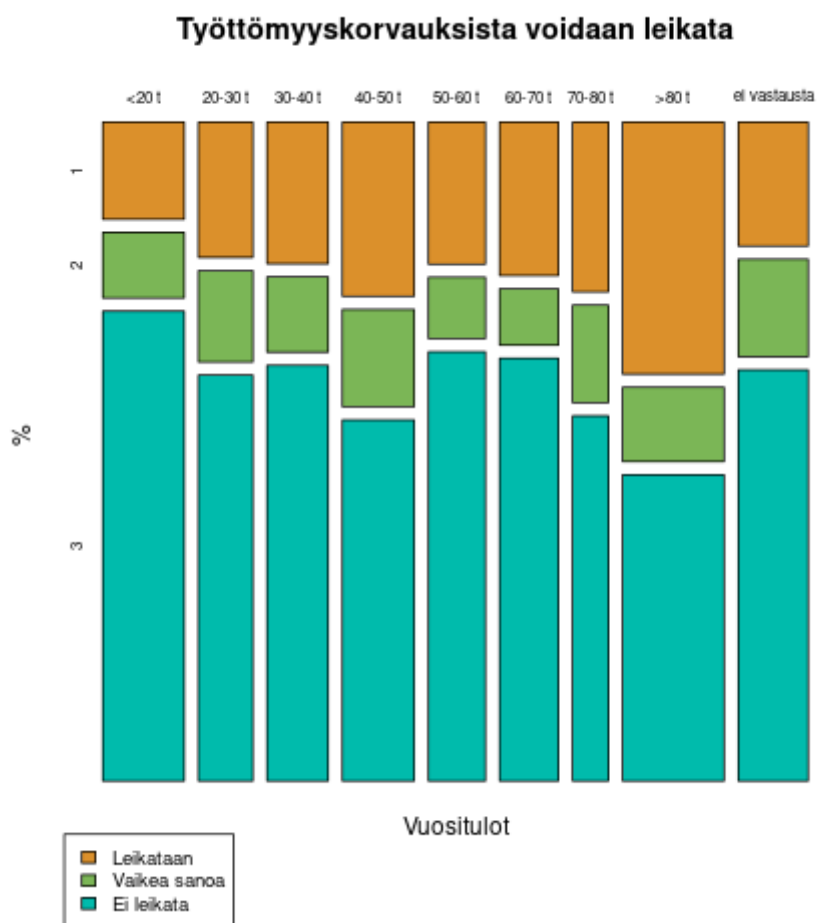
Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata Vastausten jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus N=2034	<20th n=280	20-30th n=187	30-40th n=210	40-50th n=247	50-60th n=196	60-70th n=202	70-80th n=123	>80th n=349	En sano n=240	
Paljon	14 5%	13 7%	10 5%	21 9%	11 6%	14 7%	9 7%	47 13%	10 4%	
Jokin verran	29 10%	27 14%	37 18%	47 19%	33 17%	35 17%	24 20%	92 26%	37 15%	
Vaikea sanoa	29 10%	27 14%	25 12%	38 15%	19 10%	18 9%	19 15%	41 12%	37 15%	
Vain vähän	66 24%	46 25%	48 23%	49 20%	53 27%	45 22%	33 27%	88 25%	58 24%	
Ei lainkaan	142 51%	74 40%	90 43%	92 37%	80 41%	90 45%	38 31%	81 23%	98 41%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 80.983, df = 8, **p-value = 3.099e-14**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 10), ryhmien välisten erojen selvittämiseksi. Yli 80000€ tuloluokan vastaukset eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikista muista tuloluokista ja ($p = 0,0001$) tuloluokasta 20001–30000€, ainoastaan tuloluokassa 40001-50000€ ero on tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,0070$). Alle 20000€ ansaitsevien mielipiteet eroavat tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0021$) tuloluokan 40001-50000€ ja ($p = 0,0052$) tuloluokan 70001–80000€ ansaitsevien mielipiteistä.

Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että rahoituksen leikkausten kannattamisessa ja niiden vastustamisen ero on suurin alle 20000€ tuloluokassa, jossa 15% kannattaa ja 75% vastustaa rahoituksen leikkauksia. Leikkaushalukkuus kasvaa tulojen lisääntyessä. Tästä poikkeuksena on tuloluokka 40001–50000€, jossa 28% kannattaa leikkauksia ja 57% vastustaa leikkauksia, vastaten tuloluokan 70001-80000€ ansaitsevien mielipiteitä, koska 27% vastustaa ja 58% kannattaa leikkauksia. Tuloluokassa yli 80000€ ansaitsevat 39% vastaajista kannattaa ja 48% vastustaa työttömyyskorvausten rahoituksen leikkauksia. Kaikissa tuloluokissa rahoituksen leikkauksia työttömyyskorvauksista vastustetaan enemmän kuin leikkauksia kannatettiin.

Kuviossa 12 esitetään rahoituksen leikkaushalukkuuden ja leikkauksia vastustavien jakautumista eri tuloluokissa. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä. Palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 12. Työttömyyskorvaukset – talouden bruttotulot

Taulukosta 24 on nähtävissä, että ikäluokka 18–30 vuotta on halukkain leikkaamaan työttömyyskorvauksista, vastanneista 12%:n mielestä työttömyyskorvauksista voisi leikata paljon, kun ikäluokasta 51–60 vuotta 2% vastaa, että työttömyyskorvauksista voisi leikata paljon. Muissa ikäluokissa 6-8% vastaa, että työttömyyskorvauksista voisi leikata paljon. Ikäluokassa 61–79 vuotta 32% ja ikäluokassa 18–30 vuotta 37% ei nähnyt työttömyyskorvauksista voitavan leikata lainkaan, kun muissa ikäluokissa mielipide, että työttömyyskorvauksista ei tulisi leikata lainkaan vaihtelee 40–44% välillä.

Taulukko 24: Työttömyyskorvaus – ikäluokat

Työttömyyskorvauksista voitaisiin leikata Vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan: frekvenssit ja prosentit											
N=2034	18–30 vuotta n=321		31–40 vuotta n=364		41–50 vuotta n=422		51–60 vuotta n=329		61–79 vuotta n=598		
Vastaus	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Paljon	38	12%	23	6%	31	7%	7	2%	50	8%	
Jokin verran	51	16%	59	16%	61	14%	67	20%	123	21%	
Vaikea sanoa	39	12%	36	10%	49	12%	34	10%	95	16%	
Vain vähän	73	23%	91	25%	96	23%	88	27%	138	23%	
Ei lainkaan	120	37%	155	43%	185	44%	133	40%	192	32%	
		100%		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 24.743, df = 4, **p-value = 5.667e-05**

Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$). Dunnin parivertailu (Liite 11) havaitaan, että 61–79 -vuotiaiden mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p = 0,0008$) ikäluokan 41–50 vuotta mielipiteistä sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0022$) ikäluokan 31–40 vuotta ja ($p = 0,0048$) ikäluokan 51–60 vuotta mielipiteistä. Vastauksia tiivistettäessä leikkaushalukkuus on suurin 29% ikäluokassa 61–79 vuotta ja 28% ikäluokassa 18–30 vuotta. Muissa ikäluokissa leikkaushalukkuus on 21–22%. Ikäluokasta 61–79 vuotta 55% ja ikäluokasta 18–30 vuotta 60% vastustaa rahoituksen leikkauksia, kun muissa ikäluokissa haluttomuus leikata on 67–68%. Kaikissa ikäluokissa työttömyyskorvausten leikkauksia vastustaa enemmistö.

5.4 Leikkauskohteena asumistuki

EVA:n kyselykaavakkeen teksti on seuraava: ”On mahdollista, että julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin. Arvioi, missä määrin menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta. Menokohteesta voitaisiin leikata... Asumistuki”. Vastausvaihtoehdot ovat ”Paljon”, ”Jonkin verran”, ”Vaikea sanoa”, ”Vain vähän” ja ”Ei lainkaan”.

Kuvioissa 13 esitetään vastausten jakautuminen, pylväiden sisällä on frekvenssit. Vastaukset (N=2034) jakautuivat seuraavasti: ”Paljon” 9% vastanneista (n=181), ”Jonkin verran” 16% (n=326), ”Vaikea sanoa” 12% (n=250), ”Vain vähän” 25% (n=503) ja ”Ei lainkaan” 38% (n=774). Kun vastauksia tiivistetään samaa mieltä vastauksiksi ja eri mieltä vastauksiksi, havaitaan, että 63% (n=1278) ei näe asumistuessa leikkausvaraa, kun taas 25%:n (n=507) mielestä asumistuessa on leikkausvaraa.

Kuvio 13. Asumistuesta voitaisiin leikata - vastausten jakautuminen

Taulukoissa (25–30) esitetään vastausten jakautuminen sukupuolen, ammatillisen koulutuksen, ammattiaseman, puoluekannatuksen, talouden bruttotulojen ja ikäryhmien mukaan.

Taulukosta 25 voidaan nähdä kuinka leikkaushalukkuus asumistuesta jakautuu sukupuolen mukaan. Miehistä 13% mielestä asumistuesta voitaisiin leikata paljon, kun naisista näin vastaa 5%. Asumistuesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 29% miehistä ja 48% naisista.

Taulukko 25: Asumistuki – sukupuoli

Asumistuesta voitaisiin leikata					
Vastausten jakautuminen sukupuolen mukaan frekvenssit ja prosentit					
Vastaus: N=2034	Mies f n=1014		%	Nainen f n=1020	
Paljon	129		13%	52	5%
Jokin verran	203		20%	123	12%
Vaikea sanoa	136		13%	114	11%
Vain vähän	257		25%	246	24%
Ei lainkaan	289		29%	485	48%
			100%		100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 102.16, df = 1, **p-value < 2.2e-16**

Sukupuolten välinen ero mielipiteissä on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Vastauksia tiivistettäessä, havaitaan, että leikkauksia kannattaa miehistä 33% ja naisista 17%. Vastaavasti asumistuen leikkauksia vastustaa miehistä 54% ja naisista 72%.

Taulukosta 26 on nähtävissä kuinka halukkuus leikata rahoitusta asumistuesta on suurin yliopistotutkinnon suorittaneissa (11%) ja pienin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneissa (6% vastaajista). Asumistuessa ei nähnyt lainkaan rahoituksen leikkaustarvetta 42% koulutamattomista tai lyhyen ammattikurssin suorittaneista, kun 36% yliopistotutkinnon suorittaneista ei nähnyt lainkaan leikkaustarvetta asumistuessa.

Taulukko 26: Asumistuki – ammatillinen koulutus

Asumistuesta voitaisiin leikata									
Vastausten jakautuminen ammatillisen koulutuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus Yhteensä N=2034	Alempi n=253		Keski n= 753		AMK f n=401		Yliopisto n=627		
Paljon	25	10%	64	8%	26	6%	66	11%	
Jokin verran	36	14%	113	15%	59	15%	118	19%	
Vaikea sanoa	23	9%	100	13%	55	14%	72	11%	
Vain vähän	63	25%	193	26%	104	26%	143	23%	
Ei lainkaan	106	42%	283	38%	157	39%	228	36%	
		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 5.9581, df = 3, **p-value = 0.1137**.

Kruskal-Wallis testin mukaan ammattikoulutuksen mukaisilla ryhmillä ei vastausten välillä ole nähtävissä tilastollisesti merkitseviä eroja. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että halukkuus leikata vaihtelee 30% (yliopistotutkinnon suorittaneet) ja 21% (ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet) välillä. Leikkauksien vastustaa ammatillisen koulutuksen mukaisissa ryhmissä 59–67% vastaajista.

Taulukosta 27 nähdään, että asumistuen rahoituksesta tulisi leikata paljon vastaa 26% yrittäjistä, 12% johtavassa asemassa olevista ja 11% ylempänä toimihenkilönä toimivista, kun työelämän ulkopuolella olevista näin vastaa 4%. Muissa ryhmissä leikkaushalukkuus vaihtelee 6–9% välillä. Asumistuen rahoitusta ei tulisi leikata lainkaan, vastaa 60% työelämän ulkopuolella olevista, kun näin ajattelee 18% johtavassa asemassa olevista, 28% yrittäjistä ja 29% eläkeläisistä. Muissa ryhmissä asumistuesta ei näe leikkausvaraa 31–43% vastaajista.

Taulukko 27: Asumistuki – ammattiasema

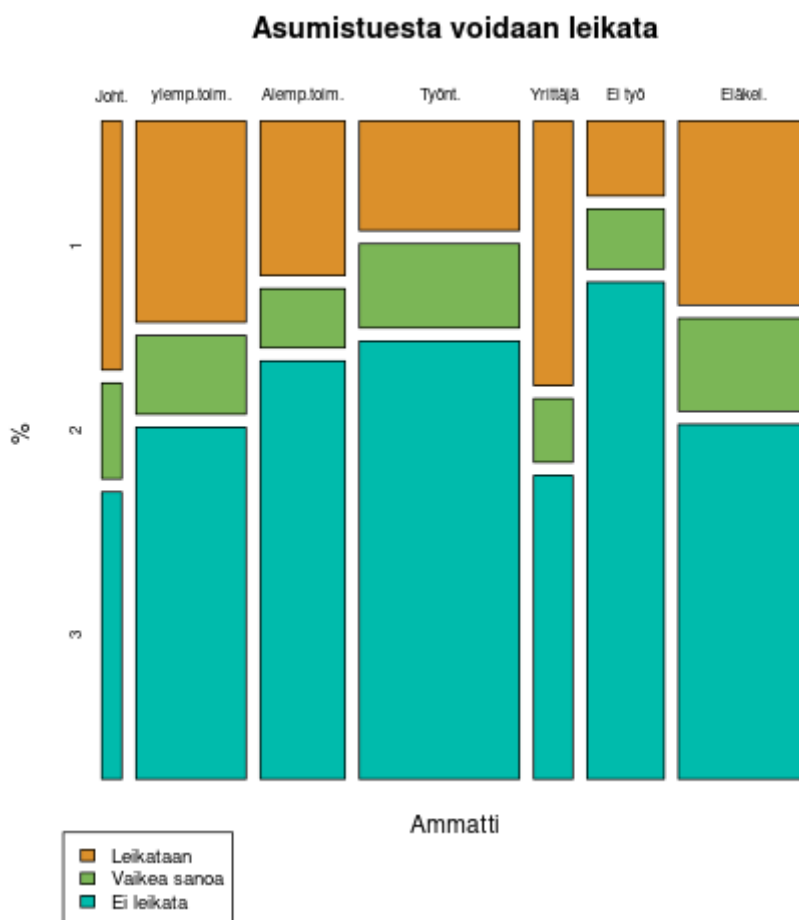
Asumistuesta voitaisiin leikata								
Vastausten jakautuminen ammattiaseman mukaan: frekvenssit ja prosentit								
Vastaus: N=2034	Johtava f n=66	Ylempi f n=361	Alempi f n=278	Työntekijä n=525	Yrittäjä f n=129	Opisk/koti n=253	Eläke f n=422	
Paljon	8 12%	40 11%	24 9%	30 6%	33 26%	10 4%	36 9%	
Jokin verran	18 27%	75 21%	44 16%	61 12%	21 16%	20 8%	87 21%	
Vaikea sanoa	10 15%	45 12%	26 9%	70 13%	13 10%	24 9%	62 15%	
Vain vähän	18 27%	88 24%	73 26%	137 26%	26 20%	48 19%	113 27%	
Ei lainkaan	12 18%	113 31%	111 40%	227 43%	36 28%	151 60%	124 29%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 113.82, df = 6, **p-value < 2.2e-16**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 12). Työelämän ulkopuolella olevien mielipiteet erosi-
vat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) johtavassa asemassa olevien, ylempien toi-
mihenkilöiden, alempien toimihenkilöiden, eläkeläiset ja yrittäjien mielipiteistä sekä tilastol-

lisesti merkitsevästi ($p=0,0023$) työntekijöiden mielipiteistä. Johtavassa asemassa olevien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=0,0001$) työntekijöiden ja tilastollisesti merkitsevästi ($p=0,0050$) alemmien toimihenkilöiden mielipiteistä. Työntekijöiden mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p<0,0000$) ylempien toimihenkilöiden, eläkeläisten, yrittäjien ja ($p=0,0001$) johtavassa asemassa olevien mielipiteistä. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että leikkauksia kannattaa yrittäjistä 42% ja johtavassa asemassa olevista 39%. Vähiten leikkauksia kannattaa työelämän ulkopuolella olevat (12%) ja työntekijät (18%). Asumistuen rahoituksesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 79% työelämän ulkopuolella olevista ja 69% työntekijöistä, kun johtavassa asemassa olevista näin vastaa 45% ja yrittäjistä 48%.

Kuviossa 14 esitetään asumistuen leikkauksen kannatus ja sen vastustaminen ammattiaseman mukaisissa ryhmissä. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä. Palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 14. Asumistuki – ammattiasema

Taulukossa 28 on käytetty puolueiden virallisia lyhenteitä. Vasemmistoliiton kannattajista 1% vastaa, että asumistuesta voisi leikata paljon, kun näin vastaa 18% perussuomalaisten kannattajista ja 17% kokoomuksen kannattajista. Leikkausvaraa ei nähnyt lainkaan 71% vasemmistoliiton, 52% vihreiden sekä 49% SDP:n ja ei äänestävästä vastaajista. Keskustapuolueen kannattajissa ”ei lainkaan” vastaa 20% ja kokoomuksen kannattajista 15%. Ainoastaan kokoomuksen kannattajissa ”paljon” vastanneita on (17%) enemmän kuin ”ei lainkaan” – vastanneita, joita on 15%.

Taulukko 28: Asumistuki – puoluekannatus

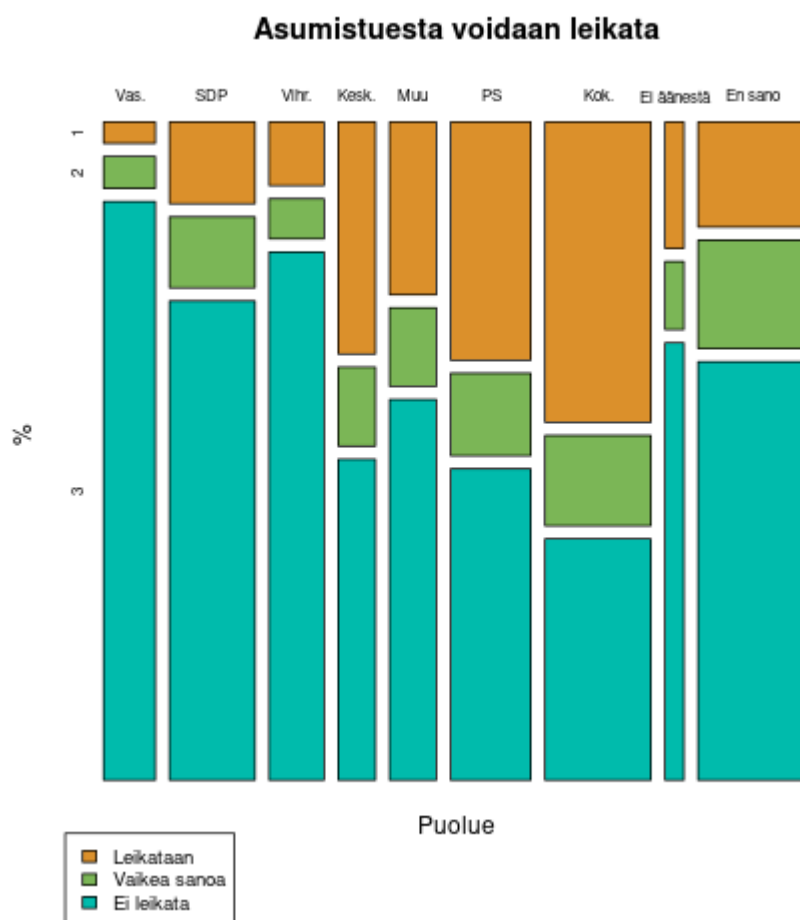
Asumistuesta voitaisiin leikata										
Vastausten jakautuminen puoluekannatuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus: N=2034	Vas n=178	SDP n=294	Vihr n=189	Kesk n=128	Muu n=161	PS n=276	Kok n=364	Ei ääntä n=65	En sano n=379	
Paljon	1 1%	6 2%	4 2%	15 12%	19 12%	49 18%	61 17%	3 5%	23 6%	
Jokin verran	5 3%	32 11%	15 8%	32 25%	25 16%	55 20%	112 31%	10 15%	40 11%	
Vaikea sanoa	9 5%	33 11%	12 6%	16 12%	20 12%	36 13%	52 14%	7 11%	65 17%	
Vain vähän	37 21%	80 27%	60 32%	39 30%	34 21%	55 20%	84 23%	13 20%	101 27%	
Ei lainkaan	126 71%	143 49%	98 52%	26 20%	63 39%	81 29%	55 15%	32 49%	150 40%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 312.9, df = 8, **p-value < 2.2e-16**

Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$). Suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 13). Vasemmistoliiton kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä, ($p = 0,0003$) SDP:n ja tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0088$) ei äänestävien sekä melkein merkitsevästi ($p = 0,0376$) vihreiden kannattajien mielipiteistä. Keskustapuolueen ja kokoomuksen kannattajien mielipiteiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($p = 0,2538$). Kokoomuksen kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä, paitsi ero on tilastollisesti merkitsevä

($p=0,0069$) perussuomalaisten kannattajien kanssa. SDP:n kannattajien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p<0,0000$) keskusten, kokoomuksen ja perussuomalaisten mielipiteistä. Vihreiden kannattajien mielipiteet erosivat erittäin merkitsevästi ($p<0,0000$) keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten mielipiteistä. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että ero on suurin vasemmistoliiton kannattajien vastauksissa, joista 4% kannattaa ja 92% vastustaa leikkauksia. Ero kaventuu puoluekartalla oikealle siirryttäessä. Keskustapuolueen kannattajissa 37% kannattaa ja 50% vastustaa rahoituksen leikkausta. Perussuomalaisten kannattajista 38% kannattaa ja 49% vastustaa asumistuen rahoituksen leikkausta. Kokoomuksen kannattajissa leikkaushalukkuutta asumistuen rahoituksesta on enemmän (48%) kuin leikkausten vastustajia, joita on 38% vastanneista.

Kuvio 15 havainnollistaa asumistuen leikkauksen kannatusta ja sen vastustamista puoluekannatuksen mukaisissa ryhmissä. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 15. Asumistuki – puoluekannatus

Taulukosta 29 on havaittavissa, että halu leikata paljon rahoitusta asumistuesta on suurin tuloluokassa 70001–80000€ (15%) ja yli 80000€ ansaitsevien (13%) sekä tuloluokassa 40001–50000€ (12%). Muissa tuloluokissa halukkuus leikata rahoitusta paljon vaihtelee 5-10% välillä. Asumistuessa ei näe lainkaan leikkausvaraa vastaa 51% alle 20000€ tuloluokassa ja 40% 20001–30000€ tuloluokassa. Tuloluokassa 50001–60000€ 31% ei näe lainkaan leikkausvaraa asumistuessa.

Taulukko 29: Asumistuki – talouden bruttotulot

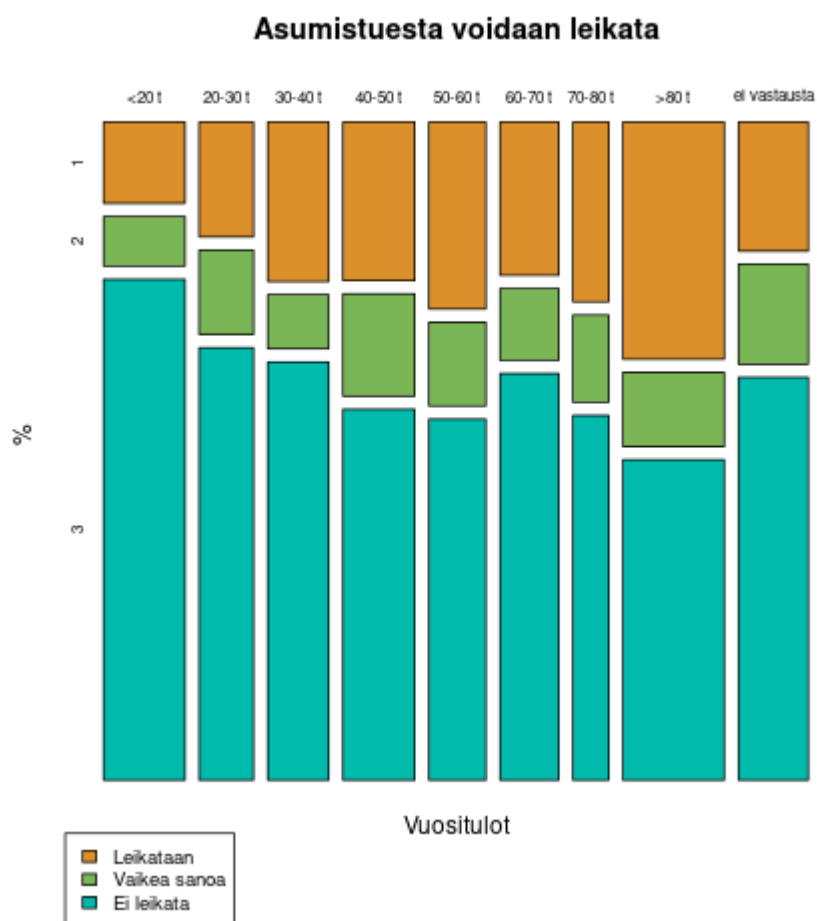
Asumistuesta voitaisiin leikata									
Vastausten jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus N=2034	<20th n=280	20-30th n=187	30-40th n=210	40-50th n=247	50-60th n=196	60-70th n=202	70-80th n=123	>80th n=349	En sano n=240
Paljon	13 5%	9 5%	20 10%	29 12%	18 9%	17 8%	19 15%	44 13%	12 5%
Jokin verran	23 8%	25 13%	33 16%	33 13%	40 20%	32 16%	16 13%	87 25%	37 15%
Vaikea sanoa	22 8%	25 13%	18 9%	40 16%	26 13%	23 11%	17 14%	41 12%	38 16%
Vain vähän	52 19%	53 28%	58 28%	64 26%	52 27%	49 24%	30 24%	92 26%	53 22%
Ei lainkaan	170 61%	75 40%	81 39%	81 33%	60 31%	81 40%	41 33%	85 24%	100 42%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 104.63, df = 8, **p-value < 2.2e-16**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ($p < 0,0000$), suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 14). Yli 80000€ tuloluokan vastaukset eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) tuloluokista alle 20000€, tuloluokasta 20001–30000€ ja ei tulojaan ilmoittavien mielipiteistä sekä tilastollisesti merkitsevästi tuloluukkien ($p = 0,0025$) 30001–40000€ ja ($p = 0,0015$) 60001–70000€ tuloluukkien mielipiteistä. Alle 20000€ ansaitsevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden tuloluukkien mielipiteistä paitsi eroa on ($p = 0,0001$) tuloluokan 30001–40000€ ja ($p = 0,0003$) tuloluokan 60001–70000€ mielipiteisiin. Alle 20000€ ansaitsevien mielipiteet erosivat tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0021$) ei tulojaan ilmoittavien ja

melkein merkitsevästi ($p=0,0104$) tuloluokan 20001–30000€ mielipiteistä. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että rahoituksen leikkausten kannattamisessa ja niiden vastustamisen ero on suurin alle 20000€ tuloluokassa, jossa vastaajista 13% kannattaa ja 80% vastustaa rahoituksen leikkauksia. Leikkausten kannatus kasvaa tulojen lisääntyessä. Tuloluokassa 50001–60000€ leikkauksia kannattaa 29% vastaajista ja yli 80000€ tuloluokassa 38% vastanneista. Suurimassa tuloluokassa leikkauksia vastustaa 50% vastaajista. Asumistuen rahoitukseen leikkauksia vastustaa 50–68% kaikissa tuloluokissa.

Kuvio 16 havainnollistaa asumistuen leikkauksen kannatusta ja sen vastustamista talouden bruttotulojen mukaan. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 16. Asumistuki – talouden vuositulot

Taulukosta 30 havaitaan, että 11% ikäluokasta 61–79 vuotta vastaa, että asumistuesta voisi leikata paljon kun näin vastaa 7% ikäluokasta 31–40 vuotta ja 51–60 vuotta. Asumistuesta ei tulisi leikata lainkaan, vastaa 50% ikäluokasta 18–30 vuotta, kun ikäluokasta 61–79 vuotta 27% ei näe asumistuessa lainkaan leikkausvaraa. Muissa ikäluokissa 38–43% vastaavat, että asumistuesta ei tulisi leikata lainkaan.

Taulukko 30: Asumistuki – ikäluokat

Asumistuesta voitaisiin leikata											
Vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan: frekvenssit ja prosentit											
N=2034	18–30 vuotta n=321		31–40 vuotta n= 364		41–50 vuotta n=422		51–60 vuotta n=329		61–79 vuotta n=598		
Vastaus	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Paljon	28	9%	27	7%	38	9%	22	7%	66	11%	
Jokin verran	37	12%	60	16%	67	16%	45	14%	117	20%	
Vaikea sanoa	30	9%	45	12%	48	11%	38	12%	89	15%	
Vain vähän	65	20%	76	21%	95	23%	100	30%	167	28%	
Ei lainkaan	161	50%	156	43%	174	41%	124	38%	159	27%	
		100%		100%		100%		100%		100%	

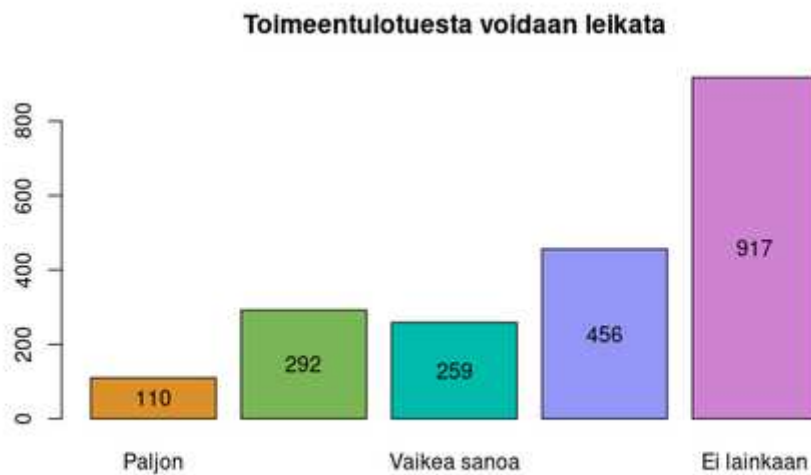
Kruskal-Wallis chi-squared = 48.389, df = 4, **p-value = 7.831e-10**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 15). Vertailussa havaitaan, että 61–79 -vuotiaiden mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) ikäluokasta 18–30 - vuotta ja ikäluokasta 31–40 vuotta sekä ($p = 0,0002$) ikäluokissa 41–50 vuotta ja 51–60 -vuotta. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että leikkaushalukkuutta on 31% 61–79 -vuotiaiden ikäluokassa, kun muissa ikäluokissa leikkaushalukkuutta asumistuesta on 21–25%. Asumistuen leikkauksia vastustaa 52% ikäluokasta 61–79 vuotta, kun leikkauksia vastustaa 70% ikäluokassa 18–30 vuotta. Muissa ikäluokissa vastanneista 64–68% vastustaa asumistuen rahoituksen leikkauksia. Kaikissa ikäluokissa leikkauksia vastustaa enemmistö.

5.5 Leikkauskohteena toimeentulotuki

EVA:n kyselykaavakkeen teksti on seuraava: ”On mahdollista, että julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin. Arvioi, missä määrin menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta. Menokohteesta voitaisiin leikata... Toimeentulotuki. Vastausvaihtoehdot ovat ”Paljon”, ”Jonkin verran”, ”Vaikea sanoa”, ”Vain vähän” ja ”Ei lainkaan”.

Kuvioissa 17 esitetään vastausten jakautuminen. Pylväiden sisällä on frekvenssit. Vastaukset (N=2034) jakautuivat seuraavasti: ”Paljon” 5% vastanneista (n=110), ”Jonkin verran” 14% (n=292), ”Vaikea sanoa” 13% (n=259), ”Vain vähän” 22% (n=456) ja ”Ei lainkaan” 45% (n=917). Kun vastauksia tiivistetään samaa mieltä vastauksiksi ja eri mieltä vastauksiksi, havaitaan, että 67% (n=1373) ei näe viimesijaisessa toimeentulotuessa leikkausvaraa, kun taas 20%:n (n=402) mielestä toimeentulotuesta voitaisiin leikata.

Kuvio 17. Toimeentulotuesta voitaisiin leikata - vastausten jakautuminen

Seuraavissa taulukoissa (31–36) esitetään vastausten jakautuminen sukupuolen, ammatillisen koulutuksen, ammattiaseman, puoluekannatuksen, talouden bruttotulojen ja ikäluokkien mukaan.

Taulukosta 31 voidaan nähdä kuinka leikkaushalukkuus toimeentulotuesta jakautuu sukupuolen mukaan. Miehistä 7% mielestä toimeentulotuesta voitaisiin leikata paljon, kun naisista näin vastaa 3%. Toimeentulotuesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 38% miehistä ja naisista 52%.

Taulukko 31: Toimeentulotuki –sukupuoli

Toimeentulotuesta voitaisiin leikata					
Vastausten jakautuminen sukupuolen mukaan frekvenssit ja prosentit					
Vastaus: N=2034	Mies f n=1014		%	Nainen f n=1020	
Paljon	75		7%	35	3%
Jokin verran	177		17%	115	11%
Vaikea sanoa	135		13%	124	12%
Vain vähän	245		24%	211	21%
Ei lainkaan	382		38%	535	52%
			100%		100%

Kruskal-Wallis chi-squared = 52.241, df = 1, **p-value = 4.908e-13**

Sukupuolten välinen ero mielipiteissä on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että miehistä 24% on halukkaita leikkaamaan rahoitusta toimeentulotuesta, kun naisista näin vastaa 14%. Toimeentulotuen leikkauksia vastustaa 62% miehistä ja 73% naisista.

Taulukosta 32 on nähtävissä, että mielipiteissä ammattikoulutuksen mukaisissa ryhmissä ei ole suuria eroavuuksia. Halu leikata toimeentulotuen rahoituksessa vaihtelee 4–7% välillä kaikissa ammattikoulutusryhmissä. Toimeentulotuesta ei tulisi leikata lainkaan -vastaukset vaihtelevat 43%–48%.

Taulukko 32: Toimeentulotuki – ammatillinen koulutus

Toimeentulotuesta voitaisiin leikata									
Vastausten jakautuminen ammatillisen koulutuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit									
Vastaus Yhteensä N=2034	Alempi n=253		Keski n= 753		AMK f n=401		Yliopisto n=627		
Paljon	11	4%	39	5%	28	7%	32	5%	
Jokin verran	42	17%	105	14%	51	13%	94	15%	
Vaikea sanoa	33	13%	106	14%	47	12%	73	12%	
Vain vähän	46	18%	182	24%	96	24%	132	21%	
Ei lainkaan	121	48%	321	43%	179	45%	296	47%	
		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 1.4396, df = 3, **p-value = 0.6963**. Kruskal-Wallis testin mukaan ammattikoulutuksen mukaisilla ryhmillä ei vastausten välillä ole nähtävissä tilastollisesti merkitseviä eroja. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että halukkuus leikata vaihtelee 19–21% välillä eri ammatillisen koulutuksen ryhmissä. Leikkauksien vastustaa 66–69% vastaajista.

Taulukosta 33 on nähtävissä, että toimeentulotuen rahoituksesta tulisi leikata paljon, vastaa 14% yrittäjistä ja 9% johtavassa asemassa olevista. Muissa ryhmissä leikkaushalukkuus vaihtelee 3–6% välillä. Toimeentulotuen rahoitusta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 30% johtavassa asemassa olevista, 35% yrittäjistä ja 37% eläkeläisistä sekä 58% työelämän ulkopuolella olevista. Muissa ammattiryhmissä 42–51% vastaa, että toimeentulotuesta ei tulisi leikata lainkaan.

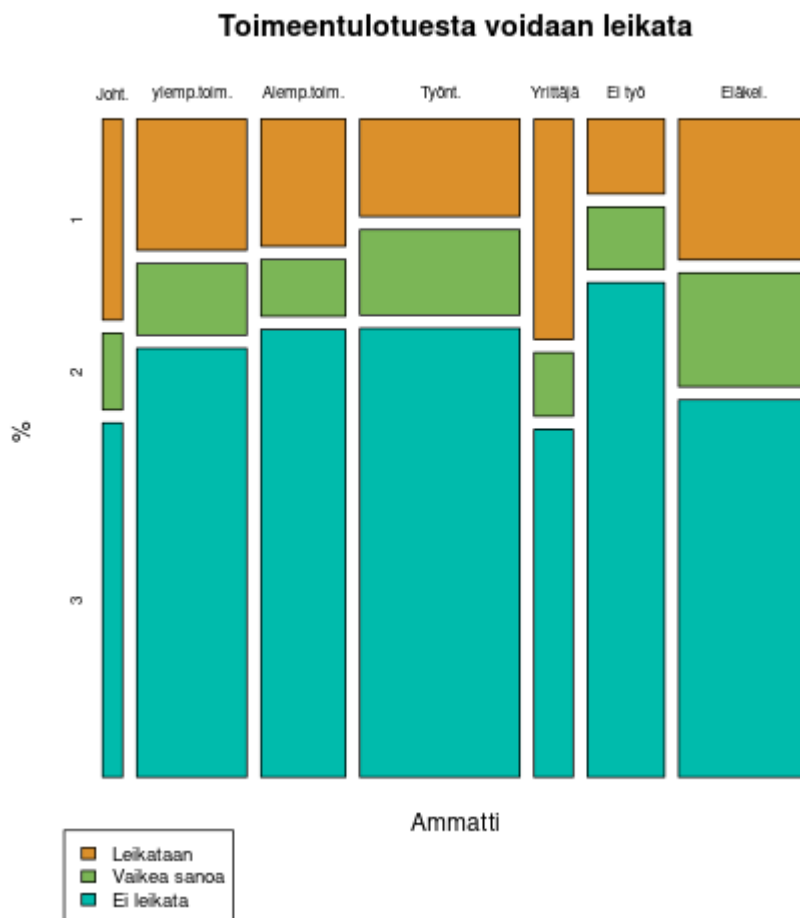
Taulukko 33: Toimeentulotuki – ammattiasema

Toimeentulotuesta voitaisiin leikata								
Vastausten jakautuminen ammattiaseman mukaan: frekvenssit ja prosentit								
Vastaus: N=2034	Johtava f n=66	Ylempi f n=361	Alempi f n=278	Työntekijä n=525	Yrittäjä f n=129	Opisk/koti n=253	Eläke f n=422	
Paljon	6 9%	22 6%	14 5%	22 4%	18 14%	8 3%	20 5%	
Jokin verran	15 23%	53 15%	42 15%	59 11%	27 21%	22 9%	74 18%	
Vaikea sanoa	8 12%	41 11%	25 9%	71 14%	13 10%	25 10%	76 18%	
Vain vähän	17 26%	93 26%	54 19%	119 23%	26 20%	50 20%	97 23%	
Ei lainkaan	20 30%	152 42%	143 51%	254 48%	45 35%	148 58%	155 37%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 58.943, df = 6, **p-value = 7.377e-11**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 16). Työelämän ulkopuolella olevien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) yrittäjien, ($p < 0,0000$) eläkeläisten ja ($p = 0,0002$) johtavassa asemassa olevien mielipiteistä sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0013$) ylempänä toimihenkilönä työskentelevien mielipiteistä. Alempien toimihenkilöiden mielipiteet eroavat tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0017$) yrittäjien ja ($p = 0,0091$) eläkeläisten mielipiteistä. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että leikkauksia kannattaa yrittäjistä 35% ja johtavassa asemassa olevista 32%. Vähiten leikkauksia kannattaa työelämän ulkopuolella olevat (12% vastaajista) ja työntekijät (15% vastaajista). Toimeentulotuen rahoituksesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 78% työelämän ulkopuolella olevista ja 71% työntekijöistä, kun johtavassa asemassa olevista näin vastaa 56% ja yrittäjistä 55%. Rahoitusten leikkauksia vastustaa muissa ammattiryhmissä 60-70% vastanneista. Kaikissa ammattiryhmissä toimeentulotuen leikkauksia vastustaa enemmistö vastaajista.

Kuviossa 18 on nähtävissä toimeentulotuen leikkauksen kannatus ja sen vastustaminen ammattiaseman mukaisissa ryhmissä. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 18. Toimeentulotuki – ammattiasema

Taulukossa 34 on käytetty puolueiden virallisia lyhenteitä. Lyhenteessä ”Muu” on yhdistetty RKP, KD ja Liike Nyt. Äänestämättä jättävät ovat kohdassa ”Ei ääntä” ja henkilöt, jotka eivät tiedä kantaansa tai halua sanoa sitä ovat yhdistetty kohdassa ”En sano”. Toimeentulotuen rahoituksen leikkaushalukkuus kasvaa vasemmisto-oikeisto akselilla. Vasemmistoliiton kannattajista 1% vastaa, että asumistuesta voisi leikata paljon. Kun näin vastaa 12% kokoomuksen kannattajista ja perussuomalaisten kannattajista 13%. Leikkausvaraa ei nähnyt lainkaan 85% vasemmistoliiton, 61% vihreiden ja 57% SDP:n kannattajista sekä 52% ei äänestävästä vastaajista. Kokoomuksen kannattajista 22% ei nähnyt toimeentulotuesta voitavan leikata lainkaan, kun 12% näki leikkausvaraa olevan paljon.

Taulukko 34: Toimeentulotuki – puoluekannatus

Toimeentulotuesta voitaisiin leikata										
Vastausten jakautuminen puoluekannatuksen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus: N=2034		Vas n=178	SDP n=294	Vihr n=189	Kesk n=128	Muu n=161	PS n=276	Kok n=364	Ei ääntä n=65	En sano n=379
Paljon		1 1%	6 2%	2 1%	3 2%	9 6%	36 13%	45 12%	0 0%	8 2%
Jokin verran		2 1%	21 7%	12 6%	31 24%	23 14%	55 20%	90 25%	8 12%	50 13%
Vaikea sanoa		4 2%	41 14%	9 5%	15 12%	17 11%	35 13%	57 16%	10 15%	71 19%
Vain vähän		20 11%	57 19%	51 27%	39 30%	38 24%	62 22%	91 25%	13 20%	85 22%
Ei lainkaan		151 85%	169 57%	115 61%	40 31%	74 46%	88 32%	81 22%	34 52%	165 44%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

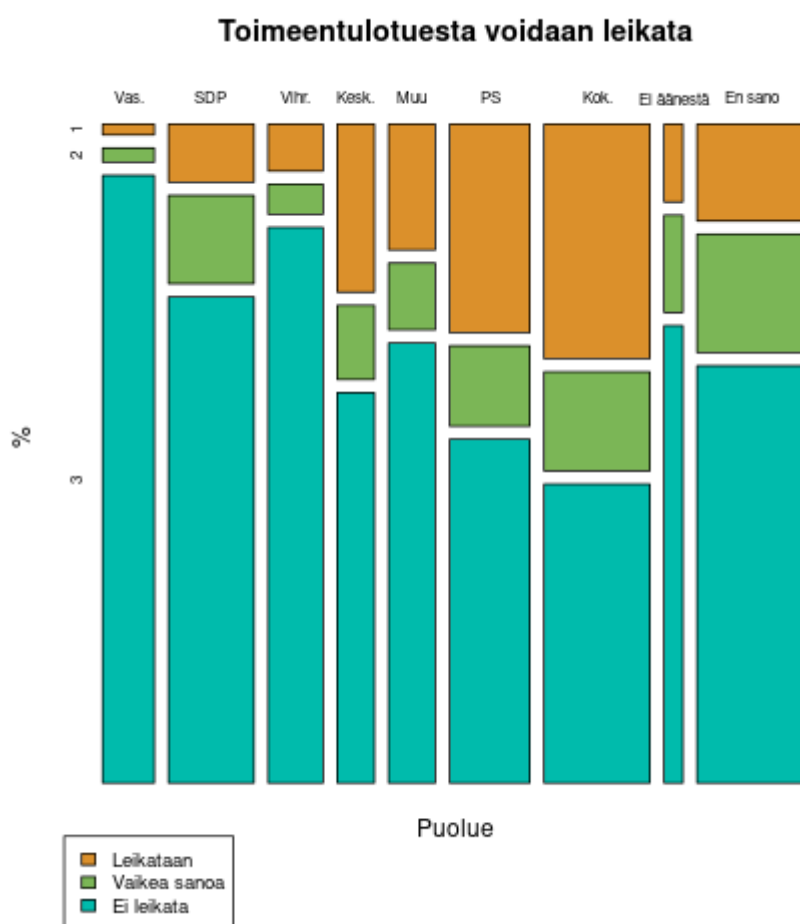
Kruskal-Wallis chi-squared = 304.02, df = 8, **p-value < 2.2e-16**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 17). Vasemmistoliiton kannattajien mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä ja ($p = 0,0005$) kantaansa ilmaisemattomien sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0044$) vihreiden mielipiteistä. Kokoomuksen kannattajien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) kaikkien muiden ryhmien mielipiteistä, ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,2087$) perussuomalaisten ja ($p = 0,0563$) keskustan kannattajien mielipiteiden välillä. SDP:n kannattajien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten mielipiteistä. Vihreiden kannattajien mielipiteet erosivat erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisten mielipiteistä.

Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että kaikissa puolueissa toimeentulotuen leikkauksia vastustaa enemmistö. Ero kannattajien ja vastustajien välillä ero on suurin vasemmistoliiton kannattajien vastauksissa, joista 1% kannattaa ja 85% vastustaa leikkauksia. Ero kaventuu, mitä enemmän oikealle siirrytään puoluekartalla. Perussuomalaisten kannattajista 33% kan-

nattaa ja 54% vastustaa rahoituksen leikkausta ja kokoomuksenkin kannattajista 37% kannatti ja 47% vastustaa rahoituksen leikkausta. Kaikissa ryhmissä toimeentulotuen leikkauksia vastustaa enemmistö vastaajista.

Kuvio 19 havainnollistaa rahoituksen leikkaushalukkuuden ja leikkauksia vastustavien jakautumista puoluekannatuksen mukaan. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä. Palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 19. Toimeentulotuki – puoluekannatus

Taulukosta 35 on havaittavissa, että halu leikata paljon rahoitusta toimeentulotuesta on suurin tuloluokassa yli 80000€ ansaitsevien (9% vastanneista) ja tuloluokassa 60001–70000€ (7% vastaajista). Leikkaushalukkuus on pienin tuloluokassa 2% alle 20000€ ansaitsevilla vastaajilla. Muissa tuloluokissa halukkuus leikata rahoitusta paljon vaihtelee 4–6% välillä. Toimeentulotuessa ei ole leikkausvaraa lainkaan vastaa alle 20000€ tuloluokan vastaajista

62%, kun näin vastaa 32% tuloluokassa yli 80000€ ansaitsevista. Muissa tuloluokissa toimeentulotuessa ei nähdä lainkaan leikkausvaraa vaihtelee 41%–51% välillä.

Taulukko 35: Toimeentulotuki – talouden bruttotulot

Toimeentulotuesta voitaisiin leikata										
Vastausten jakautuminen talouden bruttovuositulojen mukaan: frekvenssit ja prosentit										
Vastaus N=2034	<20th n=280	20-30th n=187	30-40th n=210	40-50th n=247	50-60th n=196	60-70th n=202	70-80th n=123	>80th n=349	En sano n=240	
Paljon	6 2%	9 5%	13 6%	15 6%	8 4%	14 7%	5 4%	31 9%	9 4%	
Jokin verran	24 9%	23 12%	32 15%	30 12%	32 18%	26 13%	18 15%	77 22%	26 11%	
Vaikea sanoa	29 10%	23 12%	18 9%	40 16%	24 12%	21 10%	17 14%	42 12%	45 19%	
Vain vähän	48 17%	37 20%	45 21%	60 24%	48 24%	47 23%	32 26%	89 26%	50 21%	
Ei lainkaan	173 62%	95 51%	102 49%	102 41%	80 41%	94 47%	51 41%	110 32%	110 46%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

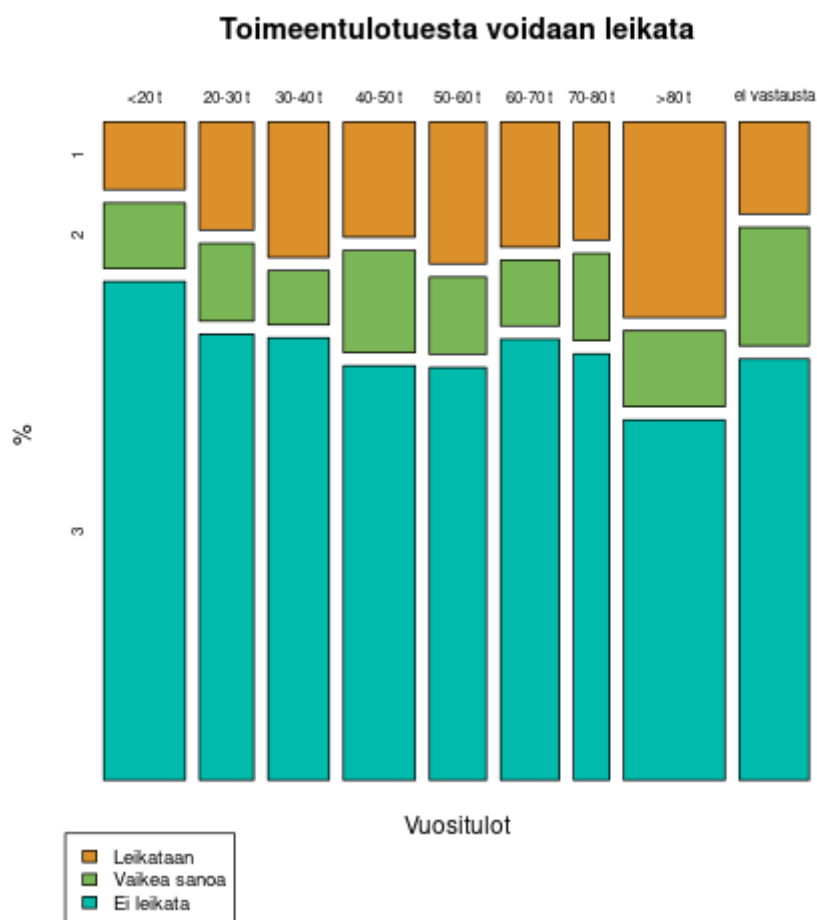
Kruskal-Wallis chi-squared = 69.019, df = 8, **p-value = 7.704e-12.**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 18). Yli 80000€ tuloluokan vastaukset eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) vuosituloiltaan alle 20000€ ansaitsevien ja ($p = 0,0002$) 20001–30000€ ansaitsevien mielipiteistä sekä tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0017$) vuosituloluokan 30001–40000€ ja ($p = 0,0055$) 60001–70000€ ansaitsevien mielipiteistä ja ($p = 0,0017$) tulojaan ilmoittamattomien mielipiteistä. Alle 20000€ ansaitsevien mielipiteet erosivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p = 0,0003$) tuloluokan 40001–50000€ ja tuloluokan 50001–60000€ mielipiteistä sekä tilastollisesti melkein merkitsevästi ($p = 0,0402$) tuloluokan 30001–40000€, ($p = 0,0211$) tuloluokan 60001–70000€ ja ($p = 0,0170$) tuloluokan 70001–80000€ mielipiteistä.

Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että rahoituksen leikkausten kannattamisessa ja niiden vastustamisen ero on suurin alle 20000€ tuloluokassa, jossa 11% kannattaa ja 79% vastustaa

rahoituksen leikkauksia. Yli 80000€ ansaitsevilla leikkauksia kannattaa 31% ja vastustaa 58% vastaajista. Kaikissa tuloluokissa rahoituksen leikkauksia vastustetaan enemmän kuin leikkauksia kannatetaan.

Kuvio 20 havainnollistaa toimeentulotuen leikkauksen kannatusta ja sen vastustamista talouden bruttotulojen mukaan. Palkki on 100% koko ryhmän mielipiteistä, palkin paksuus kuvaa havaintojen määrää ryhmässä.

Kuvio 20. Toimeentulotuki – talouden bruttotulot

Taulukosta 36 on nähtävissä, että toimeentulotuesta voisi leikata ”paljon” vastaa 2% ikäluokasta 51–60 vuotta, kun muissa ikäluokissa näin vastaa 6–7%. Toimeentulotuesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 35% ikäluokasta 61–79 -vuotta, kun 52 % ikäluokasta 31–40 vuotta ei nähnyt lainkaan toimeentulotuessa leikkausvaraa. Muissa ikäluokissa 47–49% ei nähnyt lainkaan leikkausvaraa toimeentulotuessa. Ikäluokassa 61–79 vuotta on eniten (19%) ”vaikea sanoa” vastauksia, kun muissa ikäluokissa näin vastaa 9–12%.

Taulukko 36: Toimeentulotuki – ikäluokat

Toimeentulotuesta voitaisiin leikata											
Vastausten jakautuminen ikäluokkien mukaan: frekvenssit ja prosentit											
N=2034	18–30 vuotta n=321		31–40 vuotta n= 364		41–50 vuotta n=422		51–60 vuotta n=329		61–79 vuotta n=598		
Vastaus	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Paljon	24	7%	21	6%	22	5%	8	2%	35	6%	
Jokin verran	40	12%	48	13%	48	11%	50	15%	106	18%	
Vaikea sanoa	35	11%	38	10%	49	12%	30	9%	107	18%	
Vain vähän	64	20%	68	19%	96	23%	88	27%	140	23%	
Ei lainkaan	158	49%	189	52%	207	49%	153	47%	210	35%	
		100%		100%		100%		100%		100%	

Kruskal-Wallis chi-squared = 35.032, df = 4, **p-value = 4.576e-07.**

Koska Kruskal-Wallis testin mukaan ryhmien välillä on tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja, suoritetaan Dunnin parivertailu (Liite 19). Vertailussa havaitaan, että 61–79 -vuotiaiden mielipiteet eroavat tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p < 0,0000$) ikäluokista 31–40 vuotta ja 41–50 vuotta sekä ($p = 0,0004$) ikäluokasta 51–60 vuotta. Ikäluokan 61–79 -vuotiaiden mielipiteet eroavat tilastollisesti merkitsevästi ($p = 0,0016$) ikäluokan 18–30 -vuotta vastauksista. Vastauksia tiivistettäessä havaitaan, että leikkaushalukkuutta on eniten (24%) 61–79 -vuotiaiden ikäluokasta, kun toimeentulotuen rahoituksen leikkauksia vastustaa ikäluokasta 58%. Rahoituksesta ei tulisi leikata lainkaan vastaa 74% 51–60-vuotiaista. Kaikissa ikäluokissa enemmistö vastustaa leikkauksia.

6 Pohdinta

6.1 Perusturvaetuuksien leikkauksia vastusti enemmistö

Tutkimus selvitti Petteri Orpon hallituksen tekemien sosiaalieläisten leikkausten suhdetta siihen, mitä kansalaiset pitivät oikeudenmukaisena, miten suomalaiset asennoituvat hyvinvointiin ja perusturvaan kuuluvien sosiaalieläisten leikkauksiin, sekä millaisia mielipide-eroja esiintyi eri sosiodemografisissa ryhmissä. Tutkimus perustui viiteen kysymykseen, jossa kysyttiin hyvinvointi valtion kannatusta sen hinnasta huolimatta, valtion velan kuriin saattamisesta hyvinvointia ja etuuksia leikkaamalla sekä näkemystä siitä, kuinka paljon voitaisiin leikata perusturvaan kuuluvista työttömyysturvasta sekä asumis- ja toimeentulotuesta. Enemmistön (75%) mielestä hyvinvointivaltion oli hintansa arvoinen, kun eri mieltä väitteestä oli 15% vastanneista. Kysymys valtion velan kuriin saattamisesta jakoi eniten mielipiteitä, siinä niukka enemmistö (43%) vastanneista näki, että valtion velka tulisi saada kuriin hyvinvoinnin ja etuuksien leikkauksilla, kun 39% vastasi kielteisesti väitteeseen. Perusturvaan kuuluvissa etuuksissa työttömyyskorvauksien leikkauksia vastusti 62%, asumistuen leikkauksia vastusti 63% ja toimeentulotuen leikkausta vastusti 67% vastaajista. Leikkauksia kannattivat 20%–25% vastanneista.

Tutkijat ovat aikaisemmin kokeneet mielipidekyselyiden tulosten olevan ristiriitaiset. Ristiriitaiseksi voisi siten tulkita vastauksia, joissa selkeä enemmistö näkee hyvinvointivaltion hintansa arvoiseksi, mutta samanaikaisesti vastaajista enemmistö näkee, että valtion velka tulisi saada kuriin hyvinvointia ja etuuksia leikkaamalla. Vastauksista on nähtävissä, että asenteet voivat olla samanaikaisesti sekä positiivisia että negatiivisia, kuten Van Oorschot ym. (2012) toteaa. Hyvinvointivaltioita voidaan kannattaa ja samaan aikaan voidaan olla huolissaan valtion velasta. Tulokset korostavat enemmänkin sitä, että kansalaiset haluaisivat mahdollisuuden vaikuttaa leikkausten kohteisiin. Perusturvaan kuuluvista etuuksista vastustetaan eniten toimeentuloturvaan kohdistuvia leikkauksia. Vastaukset myötäilevät Kallion ja Niemelän (2017) tutkimusta, jossa toimeentulotuen saajat nähdään enimmäkseen apua ansaitseviksi, ja sitä, että enemmistö ymmärtää, että kuka tahansa voi joutua toimeentulotuen asiakkaaksi.

Sukupuolten väliset mielipide-erot olivat kaikissa kysymyksissä tilastollisesti erittäin merkitseviä, siksi taustamuuttujien jakautuminen sukupuolen mukaan on esitetty liitetiedostoissa 20–24. Miehet kannattivat kaikissa kysymyksissä naisia enemmän sosiaalietuuksien leikkauksia sekä vähemmän hyvinvointivaltioita. Ylimmän tuloluokan eli talouden vuosituloitaan yli 80000€ ansaitsevat vastaajat olivat kriittisempiä ja kannattavat enemmän perusturvan etuuksien leikkauksia kuin alimmat tuloluokat. Kyseessä saattaa olla sukupuolten välinen ero koska korkeimmassa tuloluokassa oli miehiä 26% enemmän kuin naisia, kun sosiaalietuuksia enemmän kannattavissa kolmessa alimmissa tuloluokassa (alle 40000€ ansaitsevis- sa) oli naisia 16–20% enemmän kuin miehiä (liite 23).

Yrittäjät ja johtavassa asemassa olevat kannattivat vähemmän hyvinvointivaltioita, näkivät enemmän leikkausvaraa perusturvaetuuksissa ja näkivät valtion velan kuriin saattamisen tärkeäksi. Myös näissä ammattiaseman mukaisissa ryhmissä oli havaittavissa miesten ja naisten välinen ero, sillä johtavassa asemassa miehiä ja yrittäjänä oli enemmän miehiä kuin naisia (Liite 21). Aivan yhtä selkeää eroa asenteissa ei kuitenkaan ollut havaittavissa ylempänä toimihenkilönä työskentelevien mielipiteissä, vaikka tässäkin ryhmässä miehiä oli enemmän kuin naisia. Työelämän ulkopuolella olevat kannattivat enemmän hyvinvointivaltiota ja vastustivat perusturvan leikkauksia, tässä ryhmässä oli enemmän naisia kuin miehiä.

Omat intressit voivat ohjata ryhmissä, jotka ovat enemmän hyvinvointivaltiosta riippuvaisia. Tällaisiksi ryhmiksi Van Oorschot ym. (2012) lukee naiset, ikääntyneet, alemman tulotason ryhmät, enemmän taloudellista stressiä kokevat, heikommin koulutetut, julkisen sektorin työntekijät sekä työttömät ja sosiaalietuuksien saajat. Samalla tavalla päättäjät, joilla oma-kohtaista kokemusta taloudellisista vaikeuksista, ovat empaattisempia sosiaalietuuksien saajia kohtaan, kuten Han ja Han (2021) havaitsivat tutkimuksessaan. Tässä tutkimuksessa kokemus taloudellista vaikeuksista voisi olla pääasiallinen asenteisiin vaikuttava seikka, joskin sukupuolten erilaiset oikeudenmukaisuusperiaatteet voivat ohjata mielipiteitä, sillä Gelissen (2002) havaitsi, että naiset kannattavat enemmän yhdenvertaisuutta ja tarpeenmukaisia oikeudenmukaisuusperiaatteita kun miehillä puolestaan korostuvat enemmän ansio- tai ansaitsevuuden periaatteet.

Ikä saattaa vaikuttaa ansioperiaatteen korostumiseen, kuten Gelissen (2002) tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa kaikissa perusturvaan liittyvissä kysymyksissä vanhimman ikäluokan

(61–79 vuotta) mielipiteet erosivat tilastollisesti muiden ikäluokkien mielipiteistä. Valtion velan kuriin saattamiskysymyksessä vanhin ikäluokka oli velasta muita ikäluokkia huolestuneempi. Kun kyselyn nuorin ikäluokka on syntynyt vuosina 1992–2003, heidän mielipidettään voivat ohjata sekä omat intressit, kuten opiskelijan tarve asumistukeen, tai kokemukset lapsuusajan niukkuudesta 1990-luvun laman jälkeisenä aikana. Vanhin ikäluokka, vuosina 1943–1961 syntyneet, ovat kasvaneet toisenlaisessa yhteiskunnassa, heidän mielipiteistään voivat siksi ohjata toisenlaiset moraaliset arvot ja erilaiset ansaitsevuuden käsitykset, sosiaalietuksiin liittyvä stigma, työmoraalin korostaminen, tai jo eletty pitkä työura ja sen myötä saavutettu eläkekertymä.

Kielteisiä mielipiteitä voi selittää myös Suomessa uskomukset ja myytit, jotka liittyvät sosiaalietuksien saajiin, kuten Ben Geigerin (2018; 2016) tutkimukset osoittivat. Samalla nämä uskomukset liittyvät myös ideologiaan, sillä ideologialla on suuri vaikutus siihen, millainen on vastaajan käsitys oikeudenmukaisuudesta ja solidaarisuudesta. Kuten Juho Saari (2023) kuvaa, puoluepoliittisesti oikealle mentäessä korostuu käsitys hyvinvointivaltiosta taloudellisena taakkana ja etuuksien negatiivista moraalista vaikutuksista. Näin myös tässä tutkimuksessa. Puoluekartalla vasemmistoon sijoittuvat puolueet vastustavat sosiaalietuksien leikkauksia, eivät hyväksy valtion velan kuriin saattamista hyvinvointiin kohdistuvilla leikkauksilla ja kannattavat vankkumattomasti hyvinvointivaltioita. Vastausten perusteella sukupuoli vaikuttaa puoluepoliittiseen kannatukseen ja asenteisiin, sillä vastanneissa vasemmistopuolueissa oli enemmän naisia ja oikeistoon sijoittuvissa puolueissa enemmän miehiä kuin naisia (Liite 22). Oikeistopuolueiden kannattajissa, varsinkin kokoomuksessa, oli siten havaittavissa yksilön omaa lahjakkuutta ja asemaa korostava meritokraattinen ja uusliberalistinen ajattelu, jossa jokaisen tulisi itse ottaa vastuuta tilanteestaan ja toimeentulostaan. Puolueista ainoastaan kokoomuksen kannattajissa leikkaushalukkuutta asumistuesta ja työttömyyskorvauksista oli enemmän kuin leikkausten vastustamista. Toimeentulotuki sai kuitenkin kannatusta myös kokoomuksessa, sillä siinä enemmistö 47% vastusti ja 37% kannatti rahoituksen leikkausta. Oikeistolainen ajattelu näkyi myös kysymyksessä hyvinvointivaltiosta, jossa eri mieltä väitteestä on 62 henkilöä, heistä perussuomalaisten ja kokoomuksen kannattajia oli 44 henkilöä.

Kun puoluekartalla vasemmistoon tai oikeistoon sijoittuvien vastaajien mielipiteissä oli nähtävissä selkeä ero, se kuvastaa myös vastaajan käsitystä tuensaajan ansaitsevuudesta ja huo-

no-osaisuuden syistä. Ideologisesti oikeistolaisiin arvoihin liitetään konservatiivisuus, eriarvoisuuden hyväksyminen ja autoritaariset arvot (Van Oorschot 2012, Gelissen 2002). Asenteet liikkuvat myös egalitaarinen–konservatiivinen janalla (Erik Allard 1961). Siten sosiodemografiset erot ja ideologiset tekijät vaikuttavat käsitykseen oikeudenmukaisuudesta. Kuten monissa tutkimuksissa (esimerkiksi Van Oorschot 2000, Van Oorschot 2006, Mauleman ym. 2020, Petersen ym. 2012), ideologia ja julkisuudessa käyty keskustelu ohjaavat käsityksiä tuen saajien ansaitsevuudesta, ja siten asennoitumista sosiaalietuuksien saajiin sekä halukkuuteen leikata tukia. Pääministeri hallituksineen eivät ole näistä syvällä perimässä olevasta heuristisesta ongelmanratkaisusta vapaana. Uskomukset voivat vaikuttavat asenteisiin, ohjata puoluepoliittiseen ideologiaan tai Simmelin ”me” ja ”he” – ajattelua, jonka myötä Pertti Koistisen (2007) sanoin, valtaeliitti etäännyy kansalaisten arkielämästä, ja heillä kuvitelmat köyhien moraalista ohjaavat mielipiteitä, kuten Wass ym. (2021) havaitsivat tutkimuksessaan. Kujalan ja Danielsbackan (2016, 69) kuvaavat kuinka yhteiskunta jakautuu sisä- ja ulkopiireihin, jossa työssä käyvä sisäpiiri on osallisempi parempien tulojen, ansiosidonnaisen työttömyysturvan ja työterveyshuollon vuoksi. Työelämän ulkopuolella olevat, matalapalkka-aloilla työskentelevät ja osa-aikaiset kuuluvat osattomimpien ulkopiiriin.

Tuloerot vaikuttavat käsitykseen yhteiskunnan oikeudenmukaisuudesta. Poliittiselta ideologialtaan enemmän oikealle suuntautuneet voivat olla myös keskimäärin paremmin toimeentulevia ja kokevat hyötyvänsä vähemmän hyvinvointivaltion eduista, tai kuten Juho Saari (2013) asian esittää: hyvätuloiset eivät kiinnitä huomioita yhteiskunnan taloudelliseen eriarvoisuuteen. Forma (1999) toteaa, että hyvässä asemassa olevien ja hyvätuloisten mielipiteet ovat etäänntyneet tavallisten kansalaisten mielipiteistä. Omien intressien merkitys on mielipiteiden muodostumisessa merkittävä, koska Rothsteinin (2008) mukaan ihmisten käsitystä siitä, miten he hyötyvät universaalista sosiaalietuuksista vaikeuttaa tiedon puute ja vaikeus laskea omaa etuaan, tällöin mielipiteitä ohjaavat moraaliset normit, ideologiset vakaumukset ja heuristisen ongelmanratkaisu. Intressien voi nähdä ohjaavan myös tähän tutkimukseen vastanneita. Johtavassa asemassa olevat ja yrittäjänä työskentelevät sekä hyvätuloiset eivät usko tarvitsevansa perusturvaetuuksia.

Toisin kuin Toikko ja Rantanen (2020) tutkimuksessa, jossa miehet, työikäiset, korkeakoulutetut ja suurituloiset suhtautuivat kriittisemmin valtion vastuuseen kansalaisten hyvinvoinnista, ei tässä tutkimuksessa ollut havaittavissa tilastollisesti merkitsevää eroa mielipiteissä työ-

ikäisillä ja korkeakoulutetuilla ryhmillä tai kuten Van Oorschot ym. (2012) tutkimuksessa, jossa alhainen koulutustason vaikutti kielteisiin asenteisiin sosiaalietuuksien saajia kohtaan. Tuloksissa oli havaittavissa eroja asenteissa miesten ja naisten, pienituloisten ja suurituloisten, oikeiston ja vasemmiston kannattajien välillä, palkansaajien ja yrittäjien, tavallisten kansalaisten ja johtavassa asemassa olevien välillä.

Tulokset kuvastavat vahvaa hyvinvointivaltion kannatusta siitä huolimatta, että tiedotusvälineissä on jatkunut pitkään uutisointi kestävyysvajesta, talouden kriisistä ja Covid-19 pandemian seurauksista. Tiedotusvälineiden uutisointi köyhyyden syistä ja mielikuvat köyhistä voivat vaikuttaa Larsen ja Dejgaard (2013) tutkimuksen mukaan käsitykseen sosiaalituen saajista samoin kuin tieto elinkustannusten noususta, kuten Moretti ja Whitworth (2020) sekä Kallio ja Niemelä (2017) arvelevat. Uutisointi Suomessa vaikuttaa olevan pääosin positiivista, sillä hyvinvointivaltion kannatukseen ja käsitykseen köyhyydestä liittyvät myös kulttuurilliset arvomme, kuten Toikon ja Rantanen (2020) tutkimuksessa todetaan. Hyvinvointivaltion kannatusta voi lisätä myös talouskriisin aiheuttama suurempi halu yhteisvastuuseen, kuten Patrick Sachweh (2022) arvioi. Tässä tutkielmassa ei ole havaittavissa laskusuhdanteen negatiivista vaikutusta perusturvaetuuksien ja hyvinvointivaltion kannatukseen, kuten Tuire Sihvon ja Hannu Uusitalon (1995) tutkimuksessa.

6.2 Sosiaaliturva ja Rawlsin oikeudenmukaisuusperiaatteet

Samalla tavalla kuin Saarisen ym. (2014) tutkimuksessa, myös Petteri Orpon hallitusohjelman sanavalinnoista voidaan nähdä päätöksentekijöiden arvot ja suhtautuminen sosiaali-etuuksien saajiin. Hallitusohjelmassa ”kannustetaan” ja ”rohkaistaan” etuuksia saavia selviytymään itsenäisesti, hakeutumaan matalapalkkatyöhön ja työvoimapulan vaivaamiin työtehtäviin. Faucault’n hallinnan kurivalta on tulkittavissa lauseessa, jossa hallitus selvittää mahdollisuutta leikata viimesijaisesta sosiaaliturvasta, jos avun tarvitsija ei osallistu hänelle määrättyihin palveluihin ja aktivointitoimiin (Alhainen 2007). Toisin kuin Iida & Matsubayashi (2010) tutkimuksessaan toteavat, hallitusohjelman arvoissa ei ole havaittavissa perustuslain ja sen muutosmenettelyn vaikeuden vaikutusta asenteisiin ja toimintavaihtoehtoihin.

Hallitusohjelman sanat kannustus ja rohkaisu tulevat toiseen valoon kun tutkii tilastokeskuksen tietoja. Toukokuussa 2023 oli työttömänä 266000 15–74 -vuotiasta henkilöä, kun avoimia työpaikkoja vuoden 2023 huhti-kesäkuussa 52700. Näistä työpaikoista oli työnantajien mukaan 63% vaikeasti täytettäviä kuten lähi- ja sairaanhoitajan työt sekä rakentamisen asentajantyöt. Samalla tilasto todentaa, kuinka vähän tieto ohjaa päätöksentekoa, kuten havaittiin Vesa ym. (2015) tutkimuksessa, jossa kansanedustajista vain 37%:n toimintaan eduskunnassa vaikuttivat tutkimukset ja selvitykset. Leikkausten moraaliset perustelut ovat varsin ontuvat, koska sosiaaliturvan suojaosuuksien poistoa perustellaan hallitusohjelmassa yhdenvertaisuudella, vaikka sen taustalla vaikuttaisi olevan enemmän ideologia, joka pohjautuu enemmän ansaitsemisheuristiikkaan (Mauleman ym. 2020; Petersen 2012; Van Oorschot ym. 2017) ja autoritaarisiin arvoihin (Allard 1961; McArthur 2023), kuin tietoon valtiontalouden vuosikertomuksen (2023) suojaosuuksien vaikutuksista tai kansainvälisten ihmisoikeussopimusten noudattamiseen, kuten lapsenoikeuksien sopimukseen, jonka mukaan lapselle tulisi turvata riittävä elintaso. Hallitusohjelman viesti on selkeä, sosiaalietuuksia saavat henkilöt nähdään yhtenäisenä ja päättäjille etäisenä ryhmänä, jotka ovat huonoja moraaliltaan, eivät ponnistele itse tilanteessaan ja siksi tarvitsevat kannustusta ja rohkaisua. Tällaisella ansaitsevuuden määrittelyllä voidaan perustella siirtymistä tiukempaan tarveharkintaan, kuten IMF (Tiedote 11.3.2024) esittää, ja kohdentaa tuki ansaitsevimmille ja mukautuvimmille tarvitsijoille. Näin siitä huolimatta, että tarveperusteisten etuuksien on osoitettu olevan Van Oorschot ym. (2017) mukaan byrokraattinen ja hallintokustannuksiltaan korkea sekä tuottavan lopputulokseltaan heikomman sosiaaliturvan tason.

Hallituksen päätökset eivät ole Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian mukaisia, koska ensimmäisen periaatteen mukaisesti perusinstituutioiden tulisi tarjota kaikille yhteiskunnan jäsenille elämän perusedellytykset oikeudenmukaiseksi koetulla tavalla. Koska ensimmäinen periaate ei toteudu, ei myöskään eroperiaatetta voida soveltaa. Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriaan liittyy olennaisesti deliberatiivisen demokratia, jossa tulisi kuulla niitä, joihin päätöksenteko kohdistuu. TSS-komitean lausunto myötäilee Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriaa todetessaan, että toimenpiteiden kohteeksi joutuneita ryhmillä tulee olla oikeus tulla kuulluksi vaihtoehtoista ja heillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa toteutettaviin toimenpiteisiin. Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriaan kuuluu harkintatasapaino (*reflective equilibrium*), jonka mukaan muutokset ovat oikeutettuja vain, mikäli ne harkintaan perustuen tulevat laajasti hyväksytyksi oikeudenmukaisina. Sosiaaliturvan leikkaukset eivät olleet oikeutettuja, koska kyselyyn vastanneista enemmistö ei kannattanut Petteri Orpon hallituksen perusturvaan kohdistuneita leikkauksia.

Kun Juho Saari (2005, 38) kirjoittaa, että hyvinvointivaltio käsitteenä sisältää normatiivisia odotuksia ja tavoitteita, joihin kuuluvat edustuksellinen demokratia, vastuiden ja velvollisuuksien läpinäkyvyys ja julkisen vallan lakiin perustuvat tehtävät, ovat ne kaikki nähtävissä varsin rawlsilaisina käsitteinä. Sosiaaliturvauudistus ei ole Rawlsin oikeudenmukaisuusperiaatteen mukainen, vaikka Kotkas ym. (2023) hankkeessa todetaan, että perustuslain 19 § ja muut perusoikeussäännökset eivät estä sosiaaliturvauudistuksia. Viimesijainen toimeentuloturva on subjektiivinen oikeus, mutta siitä huolimatta perustuslaki sallii ehtoja sen myöntämiseen ja sanktiot laiminlyöntitilanteissa, vaikka ne eivät saa olla kohtuuttomia. Samalla tavalla Euroopan sosiaalisen peruskirjan 13 artiklan mukaan viimesijaisen toimeentulon ei tule olla selvästi alle pienituloisuusrajan eli 50% ekvivalentista mediaanitulosta ja myöntämisen ehdot tulee olla kohtuulliset. Myös TSS sopimus turvaa oikeuden tyydyttävään elintasoon. Käsitteet ovat kuitenkin epämääräisiä. Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian alkutilanne antaisi paremmat lähtökohdat kuin ”kohtuullisuus”, ”tyydyttävä elintaso” tai ”selvästi alle”. Olisiko sosiaaliturvapolitiikka samanlaista, jos asioista päättäjät eivät tietäisi mihin asemaan yhteiskunnassa joutuisivat?

Sosiaalityön voi ajatella myötäilevän Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian periaatteita, sillä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus, reiluus ja ihmisoikeuksien kunnioitus, jossa jokaisella on ihmisarvo ja oikeus ihmisarvoiseen elämään, kuuluvat olennaisesti myös sosiaalityöhön.

Miten sosiaalihuollon 100 miljoonan lisäsäästöt ja siirtyminen yhä tiukempaan tarveharkintaan vaikuttavat sosiaalityöhön, kun tiedetään, että harkinnanvaraiset tuet lisäävät byrokraatia ja niiden tehokkuus on kyseenalaista, kuten Van Oorschot ym. (2017) esittävät. Muutuuko sosiaalityön tekeminen, jos avun tarvitsijoita kannustetaan ja rohkaistaan selviytymään itsenäisesti antamalla heille pienemmät resurssit toimeentuloon, kun kuitenkin Suomen perustuslaki turvaa ihmisarvoisen elämän edellytykset (Kotkas ym. 2023, 26). Hiilamo ym. (2023) arvioivat, että toimeentulotuen hakijoiden määrä lisääntyy kun asumistuesta ja työttömyyskorvauksista poistuvat suojaosuudet. SOSTE ry:n tekemän laskelman mukaan indeksijäädytykset sekä työttömyysturvaan ja asumistukeen kohdistuvat leikkaukset kasvattavat pienituloisten ja toimeentulotuen saajien määrää. Kerrannaisvaikutukset ja kokonaisvaikutukset ovat arvioimatta, jolloin ne voivat olla arvaamattomat. Kelan laskureiden mukaan hallituksen leikkaukset vähentävät pienituloisten työssä käyvien, kahden vanhemman lapsiperheiden, työttömien ja opiskelijoiden tuloja. Leikkauksien myötä näiden ryhmien tulot vähenevät 70–245 euroa kuukaudessa. Mukkila ym (2022) mukaan sekä pienituloisuuden mittarin että minimibudjettiköyhyysmittarin mukaan köyhyyttä on eniten työelämän ulkopuolisilla henkilöillä, kuten opiskelijoilla ja työttömillä, sekä yhden huoltajan kotitalouksilla, juuri niillä ryhmillä, joihin hallituksen leikkaukset kohdistuvat. Lisäksi hintojen nousu vaikuttaa erityisesti minimibudjettiköyhyyteen. Kun pohditaan uudistuksen tavoitteista ja keihin se kohdistuu, toisenlaista näkökulmaa antaa Juha-Matti Mäntylä (16.5.2023) Ylen sivuilla kirjoittaessaan, kuinka asumistuki on matalapalkkatukea työnantajille, koska asumistukea saava pienipalkkainen hoivatyöntekijä tai palvelualalla työskentelevä kykenee tuen avulla asumaan lähellä työtä, kalliimman asumisen keskuksissa.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti (19.9.2023) toteaa lausunnossaan asumistuella olevan merkitystä perustuslain 19 §:n 2 momentin tarkoittaman perustoimeentuloturvan ja 1 momentin mukaisen välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon kannalta. Lisäksi kyseessä on perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaisesta elämän edellyttämästä turvasta. YK:n Sosiaalinen komitea on yleiskommentissaan (E/C.12/GC/19, kohta 42) linjannut kriteerit, joissa sosiaaliturvaan kohdistuvat heikennykset ovat hyväksyttyjä ihmisoikeuksien kannalta. Nämä kriteerit noudattavat Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriaa sillä kriteereiden mukaan tehtyjen toimenpiteiden on oltava oikeudenmukaiset ja ne on perusteltava hyväksyttävästi ja ennen sosiaaliturvan tehtäviä heikennyksiä niiden vaihtoehdot on selvitettävä kattavasti. Heikennykset eivät saa olla syrjiviä ja kohtuuttomia. Lisäksi niiden ryhmien, joihin toimenpiteet kohdistuvat, tu-

lisi olla todellinen mahdollisuus osallistua keskusteluun toimenpiteistä ja niiden vaihtoehtoista. Hiilamo ym. (2023) toteavat, että Petteri Orpon hallituksen sosiaaliturvan leikkauksia koskevat lakiesitykset tehtiin kiireellä, aika lausuntokierrokseen jäi lyhyeksi ja sen vuoksi ei ollut mahdollisuus tuottaa, hyödyntää ja arvioida leikkausten kokonaisvaikutuksia. Lisäksi voi pohtia, antaako poliittiselle ja byrokraattiselle eliitille suunnattu lausuntokierros toimenpiteiden kohteille todellisen mahdollisuuden osallistua keskusteluun?

Myös sosiaalityöntekijän tulee tiedostaa, että ansaitsevuuden käsitys ja heuristinen ongelmanratkaisu vaikuttavat meidän kaikkien päätöksentekoon, ja asiakkaisiin liittyvät uskomukset saattavat vaikuttaa myös sosiaalialan henkilökunnan asenteisiin ja päätöksentekoon, kuten Geiger (2018) ja De Vriesin ym. (2022) tutkimuksissaan arvelevat. Ansaitsevuuden käsitys ja siihen vaikuttavat vihjeet korostavat riskiyhteiskunnan ristiriitaista ja monikerroksellista todellisuutta, kuten Julkunen (2005) kuvaa, ne vaikuttavat osaltaan köyhyyden ja sosiaalisen eriarvoisuuden yksilöllistymiseen.

Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa perustulotason ja perushyvinvoinnin lisäksi perusinstituutioiden tulisi toimia niin, että valtion ja kansalaisten välinen yhteiskuntasopimus käsitetään oikeudenmukaiseksi ja reiluksi. Petteri Orpon hallituksen viesti on selkeä, kuten Saari ym. (2014) toteavat, kansalaisten hyvinvointia tärkeämmäksi on tullut valtion hyvinvointi. Leikkauksia sosiaalietuuksiin tehdään, jotta valtion velka saataisiin kuriin. Tällaisten säästötoimien vaikutukset taloudellisen taantuman aikana on kuitenkin havaittu kyseenalaisiksi, kuten Ball ym. (2013) ja Saari (2020) toteavat. Säästötoimien on havaittu johtaneen jopa vaikeampaan taloudelliseen tilanteeseen ja pitkittyneeseen lamaan, kuten Krugman (2012) asian lukuisilla esimerkeillään osoittaa. Richard Wilkinson ja Kate Pickett (2011, 266–271) toteavat, että tuloerojen vähentäminen on tehokkain tapa vaikuttaa sosiaali- ja terveysongelmiin ja saada säästöjä julkisiin menoihin. Sosiaalihuollon ja sosiaalietuuksiin kohdistuvat menoleikkaukset lisäävät eriarvoisuutta ja turvattomuutta. Säästöt voivat jopa kasvattaa julkisia menoja, kun köyhyys lisää syrjäytymistä, rikollisuutta ja lastensuojelun tarvetta. Köyhyyden aiheuttamia ongelmia ei ratkaista leikkaamalla sosiaalipalveluista, rohkaistamalla köyhiä elämään halvemmalla tai kannustamalla heitä matalapalkkatyöhön, koska yksilön tuen tarve ei johdu ainoastaan hänen omasta toiminnastaan, sillä ongelmia aiheutuvat myös järjestelmän viat ja yhteiskunnan rakenteelliset seikat.

Kun tässä tutkimuksessa enemmistö vastanneista kannattaa hyvinvointivaltioita sen hinnasta huolimatta ja vastustaa työttömyysturvaan, asumistukeen ja toimeentulotukeen kohdistuvia leikkauksia, tämän tutkielman perusteella ei ole havaittavissa, kuten Toikko ja Rantanen (2020) olettavat, ja Moretti ja Whitworth (2020, 393) toteavat, että kansalaisten asenteilla on vaikutusta hallitusten hyvinvointia koskeviin päätöksiin ja harjoitettavaan sosiaalipolitiikkaa. Sosiaalietuuksien leikkaukset todentavat Van Hoogtem ym. (2021), Koistinen (2007) ja Saarinen ym. (2014) mukaillen, kuinka poliittisesti kiistanalaisesti, heikosti institutionalisoidusti ja näkökulmaltaan monitulkinnallisesti voidaan muuttaa valtion ja kansalaisten välistä yhteiskuntasopimusta, ja romuttaa suomalaisen hyvinvointivaltion perusta: oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu ja tasa-arvo. Kuten Ilpo Helen (2016, 212) kirjoittaa, kun markkinoiden ohjaaman sosiaalipolitiikan myötä katoaa pyrkimys sosiaalisten ongelmien ratkaisuun, menetetään samalla luottamus valtion antamaan turvaan ja rikotaan lupaus paremmasta elämästä.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat kysymysten sanavalinnat, niiden monitulkinnallisuus ja ymmärrettävyys. Erik Allard (1961, 195) toteaa, että merkityksen analyysin tulisi olla keskeisintä asennetutkimuksissa, sillä vastanneilla voi olla harkitut perusteet vastaukseensa kun toisella vastaus voi perustua tunteeseen tai sympatian osoittamiseen. Tässä tutkielmassa valtion velka kuriin väitteen tekee ongelmalliseksi se, että julkinen velka käsitetään helposti samankaltaiseksi kuin yksilön velka, siten suureen julkiseen velkaan liittyy vastaajilla hänen kulttuurinsa tai yhteiskuntaluokkansa mukaisia pelkoja, mielikuvia tai moraalista paheksuntaa. Myös termit ovat hämmentäviä sillä harvat tietävät, että valtion velka ja julkinen velka eivät ole sama asia ja velan antajia on erilaisia (Kavanius ym. 2022). Juho Saari (2020, 135–136) arvostelee tapaa ohjata vastaajia ajattelua sanamuodoilla, esimerkkinä tästä Saari ottaa esille EVA:n kyselystä pitkään muuttumattomana olleen väitteen hyvinvointivaltio on hintansa arvoinen. Saari toteaa, että vastaajaa ohjaavat ilmaisut ”maksaa paljon” ja ”hintansa arvoinen”.

Aineiston luotettavuutta heikentää kyselyn johdattelevien sanavalintojen lisäksi ongelmat likert-asteikossa. Kysymysten vastausvaihtoehdot ovat tunnistettavissa likert-asteikoksi, vaikka ”vaikea sanoa” vastaus olisi aidosti neutraali, jos se olisi ”ei samaa – ei eri mieltä”. Lisäksi sanalliset vastausvaihtoehdot vaihtuvat kesken kysymyspatteriston. Siksi jää arvailun vaaraan, ymmärtävätkö vastaajat kysely jatkuvan likert-asteikkona, jossa keskimmäinen arvo on neutraali vai ovatko vastausvaihtoehdot ymmärrettävissä, että valittavana on kolme leikkaus-halukkuutta ilmaisevaa vaihtoehtoa: ”paljon”, ”jonkin verran” ja ”vain vähän”? Näin tulkit-tuna kyseessä ei ole enää likert-asteikko, ja tämän tutkimuksen tuloksetkin olisivat aivan toisenlaiset.

7 Lähdeluettelo

- Allard, Erik (1961) Luvut IV ja V. Teoksessa: Allard, Erik & Littunen, Yrjö: Sosiologia. Toinen täysin uudistettu laitos. Helsinki: Werner Söderström, 125–205.
- Alhainen, Kai (2007) Käytännöt ja ajattelu Michel Foucault'n filosofiassa. Helsinki: Gaudeamus.
- Ball, Laurence & Furceri, Davide & Leigh, Daniel & Loungani, Prakash (2013) The distributional effects of fiscal austerity. DESA Working Paper No. 129 ST/ESA/2013/DWP/129
<https://www.un.org/fr/desa/distributional-effects-fiscal-austerity> Luettu 3.4.2024.
- Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2017) Hyvinvointipolitiikan kannatus. Teoksessa: Kananen, Johannes (toim.) Kilpailuvalltion kydyssä : Suomen hyvinvointimallin tulevaisuus. Helsinki: Gaudeamus, 128-144.
- Blomgren, Sanna & Saikkonen, Paula & Tuomola, Amanda (2022) Viimesijainen turva muutoksessa. Teoksessa Karvonen, Sakari & Kestilä, Laura & Saikkonen, Paula (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- De Vries, Robert & Reeves, Aaron & Geiger, Ben (2022) Social class bias in welfare sanctioning judgements: Experimental evidence from a nationally representative sample. Soc Policy Adm. 56, 843–858.
- Elinkeinoelämän valtuuskunta (2023) FSD3780 EVA:n arvo ja asennetutkimus syksy 2022. Sähköinen tietoaaineisto. Versio 1.0 (2023-07-13). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
<https://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3780>. Noudettu 20.9.2023.
- Forma, Pauli (1999) Mureneeko solidaarisuus, polarisoituuko yhteiskunta? Hyvä ja huono-osaisten sosiaaliturvaa ja hyvinvointivaltioita koskevat mielipiteet 1990 -luvun Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 64(1), 3–19.
- Galisanka, Andrius (2017) Just Society as a Fair Game: John Rawls and Game Theory in the 1950s. Journal of the History of Ideas 78(2), 299-308.
- Geiger, Ben Baumberg (2016) The stigma of claiming benefits: a quantitative study Journal of Social Policy. 45, 181–199.
- Geiger, Ben Baumberg (2018) Benefit ‘Myths’? The Accuracy and Inaccuracy of Public Beliefs about the Benefits System The accuracy SOCIAL POLICY& ADMINISTRATION 52(5), 998–1018.
- Gelissen, John (2002) Worlds of welfare, worlds of consent? Public opinion on the welfare state. Leiden: Brill.
- Goffman, Erving (1990) Stigma – notes on the Management of Spoiled Identity. London: Penguin Books. (Alkuperäisteos 1963)
- Habermas, Jürgen (1992) Autonomy and Solidarity. Interviews with Jürgen Habermas. London. New York.
- Haavisto, Ilkka (2024) Täydentävä tieto. Sähköpostiviesti.19.3.2024.
- Hallituksen kehysriihi (2024) Hallituksen neuvottelu julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028. <https://valtioneuvosto.fi/kehysriihi-2024> Viitattu 18.4.2024.
- Han, Sung Min & Han, Kangwook (2021) Political Leaders, Economic Hardship, and Redistribution in Democracies: Impact of Political Leaders on Welfare Policy. Political Studies. 69(4), 921–943.
- Helen, Ilpo (2016) Elämän politiikat. Yhteiskuntatutkimus Foucault'n jälkeen. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Herne, Kaisa (2012) Mitä oikeudenmukaisuus on? Helsinki: Gaudeamus.

- Herne, Kaisa (2013) Oikeudenmukaisuusteoria. Teoksessa: Mäkinen, Jukka & Saxen, Heikki (toim.) John Rawlsin filosofia. Gaudeamus. Helsinki: Hakapaino, 23–52.
- Hiilamo, Heikki & Kivipelto, Minna & Moisio, Pasi & Mukkila, Susanna & Nykänen, Eeva & Ollonqvist, Joonas & Peltoniemi, Johanna & Saikku, Peppi & Tervola, Jussi & Tuovinen, Anna-Kaisa & Virrankari, Lotta (2023) Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027. Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 45/2023.
- Iida, Takeshi & Matsubayashi, Tetsuya (2010) Constitutions and Public Support for Welfare Policies. SOCIAL SCIENCE QUARTERLY. 91(1), 42–62.
- IMF tiedote 11.3.2024: IMF suosittelee Suomelle lisätoimia julkisen talouden vahvistamiseksi. <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/imf-suosittelee-suomelle-lisatoimia-julkisen-talouden-vahvistamiseksi> Viitattu 18.4.2024.
- Julkunen, Raija (2005) Vastamyrkkyä pelon kulttuurille - Ulrich Beck ja riskiyhteiskunnan diagnoosi. Teoksessa Saari Juho (toim.) Hyvinvointivaltio Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: University Press, 228- 254.
- Julkunen, Raija (2006) Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Helsinki: Stakes.
- Julkunen, Raija (2017) Muuttuvat hyvinvointivaltiot. Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot reformoitavina. SoPhi 137.
- Kainulainen, Sakari (2019) Milloin tulot riittävät edes kohtuulliseen elämään? YHTEISKUNTAPOLITIikka 84 (1), 92–101.
- Kallio, Johanna & Niemelä, Mikko (2017) Kuka ansaitsee tulla autetuksi? Kansalaisten asennoituminen toimeentulotuen saajiin Suomessa vuonna 2015. Janus 25 (2), 144–159.
- Kallio, Johanna & Kouvo, Antti (2015) Street-level bureaucrats’ and general public’s deservingness perceptions of the social assistance recipients in Finland. Social Policy & Administration 49 (3), 316–334.
- Kananoja, Aulikki (2009) Sosiaalityön ja sosiaalipolitiikan yhteys. Puhe. Anja Mäntylän rahaston vuosiseminaari 11.5.2009 Seinäjoki. <https://www.aulikkikananoja.fi/sosiaalityon-ja-sosiaalipolitiikan-yhteys/> Viitattu 18.9.2023.
- Kangas, Olli (1998) Oikeudenmukaisuus ja sosiaalipolitiikkamallit: Rawls kansainvälisissä vertailuissa. Teoksessa: Kemppainen, Erkki & Mäntysaari, Mikko (toim.) Rawls, Aristoteles ja sosiaalipolitiikka. Keskustelua sosiaalipolitiikan peruskysymyksistä eurooppalaisten ajattelutraditioiden valossa. Helsinki: STAKES. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Kavanius, Ilpo & Lillqvist, Ella & Pantzar, Mika 12.4.2022: Monta totuutta valtion velasta. Poliitikasta, ajankohtainen ja ajaton tiedeverkkolehti. <https://politiikasta.fi/monta-totuutta-valtionvelasta/> Viitattu 20.12.2023.
- Kela 20.12.2023: Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2024 <https://www.kela.fi/muutokset/5904549/muutoksia-kelan-etuuksiin-vuonna-2024> Viitattu 3.2.2024.
- Koistinen, Pertti (2007) Eliitin paradigma työ- ja sosiaaliturvapolitiikassa. Yhteiskuntapolitiikka 72 (2), 158–165.
- Kotkas, Toomas & Tuovinen, Anna-Kaisa & Nykänen, Eeva & Kallioma-Puha, Laura (2023) Sosiaaliset perus- ja ihmisoikeudet sosiaaliturvauudistuksessa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:12. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164675/VNTEAS_2023_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 10.3.2024.

- Krugman, Paul (2012) Lopettakaa tämä lama nyt! Suomennus: Anni Lassila. Juva: Bookwell Oy.
- Kujala, Antti & Danielsbacka, Mirkka (2015) Hyvinvointivaltion loppu? Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kärri, Ilkka & Strang, Johan & Wuokko, Maiju (2023) Fragments of libertarianism and neoliberal ascendancy: ideological features and limitations of the liberal breakthrough in Finland. JOURNAL OF POLITICAL IDEOLOGIES 28(3), 392–411.
- Laenen, Tijs & Mulayi, Marie-Laure & Francisco, Cyrille & Van Lancker, Wim (2023) Basic Income in Belgium survey: experimental data on citizens' attitudes toward a variety of basic income policies. Data in Brief 49 (2023) 109376 Sage Publications.
- Laki kansaneläkeindeksistä 456/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010456> Lapsiasiavaltuutetun lausunto 13.11.2023. LAPS/63/2023 https://lapsiasia.fi/-/laps_lausunto_vav_he412023vp viitattu 1.4.2024.
- Larsen, Christian Albrekt (2008) The Institutional Logic of Welfare Attitudes. How Welfare Regimes Influence Public Support. Comparative Political Studies 41 (2), 145-168.
- Larsen, Christian Albrekt & Dejgaard, Thomas Engel (2013) The institutional logic of images of the poor and welfare recipients: A comparative study of British, Swedish and Danish newspapers. Journal of European Social Policy 23 (3), 287-299.
- Mauleman, Bark & Roosma, Femke & Abst, Koen (2020) Welfare deservingness opinions from heuristic to measurable concept: The CARIN deservingness principles scale. Social Science Research 85 (1), 1–15.
- McArthur, Daniel (2023) Why are the highly educated more sympathetic towards welfare recipients? European Journal of Political Research 62, 70–94.
- Metsämuuronen, Jari (2008) Monimuuttujamenetelmien perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Metsämuuronen, Jari (2009) Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 4. Tutkijalaitos. 4. laitos 1. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Moretti, Angelo & Whitworth, Adam (2020) European Regional Welfare Attitudes: a Sub-National Multi-Dimensional Analysis. Applied Spatial Analysis and Policy. 13, 393–410.
- Mukkila, Susanna & Moisio, Pasi & Mäkinen, Lauri & Nykänen, Eeva (2022) Paljonko on riittävästi? Köyhyys ja perusturvan riittävyys. Teoksessa: Karvonen, Sakari & Kestilä, Laura & Saikkonen, Paula (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 194–207.
- Muuri, Anu (2009) Sosiaalipalveluja kaikille ja kaiken ikää? Tutkimus suomalaisten mielipiteistä ja kokemuksista sosiaalipalveluista sekä niiden suhteesta legitimitettiin. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia 178.
- Mäkinen, Jukka (2013) Rawlsin suhde taloudelliseen hyötyajatteluun. Teoksessa: Mäkinen, Jukka & Saxen, Heikki (toim.): John Rawlsin filosofia. Oikeudenmukaisuus moniarvoisessa yhteiskunnassa. Helsinki: Gaudeamus, 149–164.
- Mäkinen, Jukka & Saxen, Heikki (2013) Johdanto. Teoksessa: Mäkinen, Jukka & Saxen, Heikki (toim.) John Rawlsin filosofia, oikeudenmukaisuus moniarvoisessa yhteiskunnassa. Helsinki: Gaudeamus, 7–22.
- Mäntylä, Juha-Matti 16.5.2023: Analyysi: Leikkaako tuleva hallitus todella asumistuesta? Kannattaa muistaa, että se on myös tukea matalapalkka-alojen työntekijöille. <https://yle.fi/a/74-20032089> Viitattu 4.2.2024.

- Nwobi, Felix & Akanno, Felix Chikereuba (2021) Power comparison of ANOVA and Kruskal–Wallis tests when error assumptions are violated. *Advances in Methodology and Statistics/ Metodološki zvezki*, 18(2), 53–71.
- Partanen, Joonas 5.4.2023: Tältä näyttää uuden eduskunnan arvokartta – Kolmesta isosta puolueesta kaksi selvästi lähempänä toisiaan. *Iltalehti, politiikka*. Viitattu 10.3.2024. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/2990942e-b7d6-4d69-b344-7b57c0749764>
- Petersen, Michael Bang (2012) Social Welfare as Small-Scale Help: Evolutionary Psychology and the Deservingness Heuristic. *American Journal of Political Science*, 56 (1), 1–16. DOI: 10.1111/j.1540-5907.2011.00545.x
- Päivänsalo, Ville & Mäkinen, Jukka (2009) Rawls, John. <https://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/rawls-john> Viitattu 12.12.2023.
- Pöysti, Tuomas (2023) Oikeuskanslerin lausunto 19.9.2023. <https://oikeuskansleri.fi/documents/1428954/145162811/>
- Rahkonen, Juho (2006) Eva ja globalisaatioasenteet. Teoksessa: Suhonen, Pertti. *Mielipidetutkimukset ja yhteiskunta*. Suomen Akatemian rahoittama tutkimus n:o 108751. Tampere: University Press.
- Rothstein, Bo (2008) Pohjoismainen hyvinvointivaltio ja keskiluokka. *Yhteiskuntapolitiikka* 73(4), 369–375. (suom.) Tiina Ristikari ja Jorma Sipilä, (tarkistanut) Matti Pohjola.
- Sachweh, Patrick (2022) Conditional Solidarity: Social Class, Experiences of the Economic Crisis, and Welfare Attitudes in Europe. Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Goethe University Frankfurt. *Soc Indic Res* (2018) 139, 47–76.
- Saari, Juho (2005) Hyvinvointivaltio. Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: University Press
- Saari, Juho (2013) Tasa-arvo. Teoksessa: Saari, Juho (toim.) *Suomen sillat tulevaisuuteen*. Kuluttajatutkimuskeskus. 266–296.
- Saari, Juho (2015) Huono-osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Helsinki: Gaudeamus.
- Saari, Juho (2020) Samassa veneessä. Hyvinvointivaltio eriarvoistuneessa yhteiskunnassa. Jyväskylä: Docendo Oy.
- Saari, Juho (2023) Hyvinvointivaltion mahdollisuudet murroksessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 88 (1), 88–93.
- Saari, Arttu & Salmenniemi, Suvi & Keränen, Harri (2014) Hyvinvointivaltiota hyvinvoivaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (6), 605–618.
- Setälä, Maija (2013) Rawls ja deliberatiivisen demokratian teoriat. Teoksessa: Mäkinen, Jukka & Saxen, Heikki (toim.) *John Rawlsin filosofia. Oikeudenmukaisuus moniarvoisessa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 79–101.
- Sihvo, Tuire & Uusitalo, Hannu (1995) Economic Crises and Support for the Welfare State in Finland 1975–1993 *Acta Sociologica* 1995 (38), 251–262.
- Sosiaaliturvakomitean välimietintö 2023:26 https://stm.fi/documents/1271139/34104054/sosiaaliturvakomitean_v%C3%A4limietint%C3%B6.pdf/f5e783c1-590f-e15b-4d55-5dee06096ea0/sosiaaliturvakomitean_v%C3%A4limietint%C3%B6.pdf?_t=1681814707365 Viitattu 12.12.2023.
- SOSTE ry 14.11.2023: SOSTE selvitti hallituksen leikkausten vaikutukset maakunnittain – Lähes 17 000 uutta alaikäistä tippuu köyhyysrajan alle. <https://www.soste.fi/uutiset/soste-selvitti-hallituksen-leikkausten-vaikutukset-maakunnittain-lahes-17-000-uutta-alaikaista-tippuu-koyhyysrajan-alle/> Viitattu 4.2.2024.
- Suhonen, Pertti (2006) *Mielipidetutkimukset ja yhteiskunta*. Suomen Akatemian rahoittama tutkimus n:o 108751. Tampere: University Press.

- Tilastokeskuksen tilastot (2023) Vuonna 2023 työvoimaa eli työllisiä ja työttömiä enemmän kuin edellisvuonna. <https://www.stat.fi/julkaisu/cln01x1oukcgd0cutlb21ovup> Viitattu 12.3.2024.
- Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos (2019) Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2015–2019. Perusturvan riittävyyden III arviointiryhmä. Helsinki: Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. Työpäperi 6/2019.
- Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos (2023) Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2019–2023. Perusturvan riittävyyden IV arviointiryhmä. Helsinki: Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. Raportti 3/2023.
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu (2020) Association Between Individualism and Welfare Attitudes: An Analysis of Citizens' Attitudes Towards the State's Welfare Responsibility. *Journal of Social and Political Psychology*. 8(1), 132–150.
- TSS-komitea (2008) Yleiskommentti nro 19. Oikeus sosiaaliturvaan. E/C.12/GC/19 42 February 2008.
- Tähtinen, Juhani & Laakkonen, Eero & Broberg, Mari (2020) Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkin perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos: Painosalama Oy.
- Vehkalahti, Kimmo (2014) Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Oy Finn Lectura Ab. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>
- Valtionalouden tarkastusvirasto (2023) Vuosikertomus 2023, luku 3: Etuusjärjestelmien yhteensopivuus ja palvelujärjestelmien toimivuus pohjautuvat asiakkaiden tarpeisiin <https://www.vtv.fi/julkaisut/vuosikertomus-2023-luku-3-etuusjarjestelmien-yhteensopivuus-ja-palvelujarjestelmien-toimivuus-pohjautuvat-asiakkaiden-tarpeisiin/> Viitattu 10.4.2024.
- Valtiovarainministeriön tiedote 9.10.2023: Vuoden 2024 talousarvioesitys: näin verotus muuttuu. <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/vuoden-2024-talousarvioesitys-nain-verotus-muuttuu> Viitattu 15.4.2024
- Vesa, Juho & Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2015) Minimal and Massive! Politicians' Views on the Media's Political Agenda-Setting Power Revisited. *International Journal of Press / Politics*, 20(3), 279-296.
- Van Hoogtem, Arno & Abts, Koen & Meuleman, Bart (2021) Weakly institutionalized, heavily contested: Does support for contemporary welfare reforms rely on norms of distributive justice? *Journal of Social Policy* 2023, 1 –19.
- Van Hoogtem, Arno & Meuleman, Bart & Abts, Koen (2023) Two faces of benefit generosity: comparing justice preferences in the access to and level of welfare benefits. *European Sociological Review*, 2023, XX, 1–12.
- Van Oorschot, Wim (2006) Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states. *Journal of European Social Policy* 0958-9287; 16 (1), 23-42.
- Van Oorschot, Wim & Reeskens, Tim & Mauleman, Bart (2012) Popular perceptions of welfare state consequences: A multilevel, cross-national analysis of 25 European countries *Journal of European Social Policy* 22 (2), 181-197.
- Van Oorschot, Wim & Roosma, Femke & Mauleman, Bart & Reeskens, Tim (2017) The Social Legitimacy of Targeted Welfare. Attitudes to Welfare Deservingness. Social and Political Science subjects collection. Edward Elgar Publishing Limited.
- Wass, Hanna & Weckroth, Mikko & Kantola, Anu & Kuusela, Hanna & Kempainen, Teemu (2021) Tulot tai ulos? Tulotason yhteys suomalaisten asenteisiin tulo- ja

varallisuuserojen hyväksyttävyydestä ja sosiaalietuuksien järjestämisestä. Kansalaisuuden kuilut ja kuplat (BIBU) -tutkimushanke. Yhteiskuntapolitiikka 86 (3), 309 – 322.

Wenar, Leif (2012) John Rawls. Edward N. Zalta (toim.) The Stanford Encyclopedia of Philosophy Summer 2021 Edition.

<https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/rawls/>. Viitattu 12.12.2023.

Wilkinson, Richard & Pickett, Kate (2011) Tasa-arvo ja hyvinvointi. Miksi tasa-arvo on hyväksi kaikille? Juva: Bookwell Oy.

8 Liitteet

Liite 1. Valtion velka kuriin – Dunnin parivertailu ammattiaseman mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q1A_3	Joht.	ylemp.toim	66	361	2,3853	0,0171	0,1536	ns
Q1A_3	Joht.	Alemp.toim.	66	278	3,8750	0,0001	0,0018	**
Q1A_3	Joht.	Työnt.	66	525	3,5686	0,0004	0,0057	**
Q1A_3	Joht.	Yrittäjä	66	129	0,4155	0,6778	1,0000	ns
Q1A_3	Joht.	Opisk/koti/työt	66	253	4,1605	0,0000	0,0006	***
Q1A_3	Joht.	Eläkel.	66	422	2,6547	0,0079	0,0953	ns
Q1A_3	ylemp.toim.	Alemp.toim	361	278	2,6476	0,0081	0,0953	ns
Q1A_3	ylemp.toim.	Työnt.	361	525	2,1460	0,0319	0,2231	ns
Q1A_3	ylemp.toim.	Yrittäjä	361	129	-2,5000	0,0124	0,1242	ns
Q1A_3	ylemp.toim.	Opisk/koti/työt	361	253	3,1189	0,0018	0,0272	*
Q1A_3	ylemp.toim.	Eläkel.	361	422	0,4472	0,6547	1,0000	ns
Q1A_3	Alemp.toim.	Työnt.	278	525	-0,8700	0,3843	1,0000	ns
Q1A_3	Alemp.toim.	Yrittäjä	278	129	-4,3903	0,0000	0,0002	***
Q1A_3	Alemp.toim.	Opisk/koti/työt	278	253	0,5117	0,6088	1,0000	ns
Q1A_3	Alemp.toim.	Eläkel.	278	422	-2,3199	0,0203	0,1628	ns
Q1A_3	Työnt.	Yrittäjä	525	129	-4,1027	0,0000	0,0007	***
Q1A_3	Työnt.	Opisk/koti/työt	525	253	1,4242	0,1544	0,7719	ns
Q1A_3	Työnt.	Eläkel.	525	422	-1,7538	0,0795	0,4768	ns
Q1A_3	Yrittäjä	Opisk/koti/työt	129	253	4,7341	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Yrittäjä	Eläkel.	129	422	2,8677	0,0041	0,0579	ns
Q1A_3	Opisk/koti/työt	Eläkel.	253	422	-2,8129	0,0049	0,0638	ns

21 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ ($\alpha = 0,1\%$) on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 2. Valtion velka kuriin – Dunnin parivertailu puoluekannatuksen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	signif
Q1A_3	Vas.	SDP	178	294	-5,2744	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	Vihr.	178	189	-5,3958	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	Kesk.	178	128	-12,1654	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	Muu	178	161	-10,6224	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	PS	178	276	-14,8306	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	Kok.	178	364	-19,2637	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	Ei äänestä	178	65	-6,4806	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vas.	En sano	178	379	-11,2719	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	SDP	Vihr.	294	189	-0,6721	0,5015	1	ns
Q1A_3	SDP	Kesk.	294	128	-8,5833	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	SDP	Muu	294	161	-6,6746	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	SDP	PS	294	276	-11,0338	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	SDP	Kok.	294	364	-16,0812	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	SDP	Ei äänestä	294	65	-3,1976	0,0014	0,0138	*
Q1A_3	SDP	En sano	294	379	-6,7336	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vihr.	Kesk.	189	128	-7,3930	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vihr.	Muu	189	161	-5,5175	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vihr.	PS	189	276	-9,1311	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vihr.	Kok.	189	364	-13,3657	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Vihr.	Ei äänestä	189	65	-2,6122	0,0090	0,0629	ns
Q1A_3	Vihr.	En sano	189	379	-5,1731	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Kesk.	Muu	128	161	2,1494	0,0316	0,1896	ns
Q1A_3	Kesk.	PS	128	276	-0,1481	0,8823	1	ns
Q1A_3	Kesk.	Kok.	128	364	-3,4259	0,0006	0,0067	**
Q1A_3	Kesk.	Ei äänestä	128	65	3,0902	0,0020	0,0180	*
Q1A_3	Kesk.	En sano	128	379	3,7721	0,0002	0,0021	**
Q1A_3	Muu	PS	161	276	-2,7264	0,0064	0,0512	ns
Q1A_3	Muu	Kok.	161	364	-6,4087	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Muu	Ei äänestä	161	65	1,4707	0,1414	0,7068	ns
Q1A_3	Muu	En sano	161	379	1,3935	0,1635	0,7068	ns
Q1A_3	PS	Kok.	276	364	-4,2123	0,0000	0,0003	****
Q1A_3	PS	Ei äänestä	276	65	3,5287	0,0004	0,0050	**
Q1A_3	PS	En sano	276	379	5,0733	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Kok.	Ei äänestä	364	65	6,1097	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Kok.	En sano	364	379	10,0516	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	Ei äänestä	En sano	65	379	-0,6335	0,5264	1	ns

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä.

Liite 3. Valtion velka kuriin – Dunnin parivertailu talouden bruttotulojen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q1A_3	<20 t	20-30 t	280	187	-2,2596	0,0238	0,5961	ns
Q1A_3	<20 t	30-40 t	280	210	-1,8774	0,0605	1	ns
Q1A_3	<20 t	40-50 t	280	247	-3,1052	0,0019	0,0532	ns
Q1A_3	<20 t	50-60 t	280	196	-3,4783	0,0005	0,0156	*
Q1A_3	<20 t	60-70 t	280	202	-2,2338	0,0255	0,6119	ns
Q1A_3	<20 t	70-80 t	280	123	-3,2574	0,0011	0,0337	*
Q1A_3	<20 t	>80 t	280	349	-6,7127	0,0000	0,0000	****
Q1A_3	<20 t	ei vastausta	280	240	-2,7792	0,0054	0,1471	ns
Q1A_3	20-30 t	30-40 t	187	210	0,4179	0,6760	1	ns
Q1A_3	20-30 t	40-50 t	187	247	-0,5948	0,5520	1	ns
Q1A_3	20-30 t	50-60 t	187	196	-1,0814	0,2795	1	ns
Q1A_3	20-30 t	60-70 t	187	202	0,0708	0,9435	1	ns
Q1A_3	20-30 t	70-80 t	187	123	-1,1970	0,2313	1	ns
Q1A_3	20-30 t	>80 t	187	349	-3,5879	0,0003	0,0110	*
Q1A_3	20-30 t	ei vastausta	187	240	-0,3186	0,7500	1	ns
Q1A_3	30-40 t	40-50 t	210	247	-1,0619	0,2883	1	ns
Q1A_3	30-40 t	50-60 t	210	196	-1,5361	0,1245	1	ns
Q1A_3	30-40 t	60-70 t	210	202	-0,3534	0,7238	1	ns
Q1A_3	30-40 t	70-80 t	210	123	-1,5939	0,1110	1	ns
Q1A_3	30-40 t	>80 t	210	349	-4,2042	0,0000	0,0009	***
Q1A_3	30-40 t	ei vastausta	210	240	-0,7736	0,4392	1	ns
Q1A_3	40-50 t	50-60 t	247	196	-0,5528	0,5804	1	ns
Q1A_3	40-50 t	60-70 t	247	202	0,6836	0,4942	1	ns
Q1A_3	40-50 t	70-80 t	247	123	-0,7367	0,4613	1	ns
Q1A_3	40-50 t	>80 t	247	349	-3,2170	0,0013	0,0376	*
Q1A_3	40-50 t	ei vastausta	247	240	0,2933	0,7693	1	ns
Q1A_3	50-60 t	60-70 t	196	202	1,1742	0,2403	1	ns
Q1A_3	50-60 t	70-80 t	196	123	-0,2471	0,8049	1	ns
Q1A_3	50-60 t	>80 t	196	349	-2,4044	0,0162	0,4212	ns
Q1A_3	50-60 t	ei vastausta	196	240	0,8254	0,4092	1	ns
Q1A_3	60-70 t	70-80 t	202	123	-1,2778	0,2013	1	ns
Q1A_3	60-70 t	>80 t	202	349	-3,7593	0,0002	0,0058	**
Q1A_3	60-70 t	ei vastausta	202	240	-0,4008	0,6886	1	ns
Q1A_3	70-80 t	>80 t	123	349	-1,7757	0,0758	1	ns
Q1A_3	70-80 t	ei vastausta	123	240	0,9728	0,3306	1	ns
Q1A_3	>80 t	ei vastausta	349	240	3,5069	0,0005	0,0145	*

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä.

Liite 4. Valtion velka kuriin – Dunnin parivertailu ikäluokkien mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q1A_3	18–30	31–40	321	364	-0,5913	0,5543	1	ns
Q1A_3	18–30	41–50	321	422	-1,1308	0,2582	1	ns
Q1A_3	18–30	51–60	321	329	-0,8658	0,3866	1	ns
Q1A_3	18–30	61–79	321	598	-3,4047	0,0007	0,0066	**
Q1A_3	31–40	41–50	364	422	-0,5378	0,5907	1	ns
Q1A_3	31–40	51–60	364	329	-0,2978	0,7659	1	ns
Q1A_3	31–40	61–79	364	598	-2,8626	0,0042	0,0378	*
Q1A_3	41–50	51–60	422	329	0,2151	0,8297	1	ns
Q1A_3	41–50	61–79	422	598	-2,3882	0,0169	0,1185	ns
Q1A_3	51–60	61–79	329	598	-2,4424	0,0146	0,1167	ns

10 vertailua

**** ja *** p < 0,001 on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

** p < 0,01 (α = 1%) on tilastollisesti merkitsevä

* p < 0,05 (α = 5 %) on tilastollisesti melkein merkitsevä .

Liite 5. Hyvinvointivaltio –Dunnin parivertailu ammattiaseman mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q1A_6	Joht.	ylemp.toim.	66	361	-2,9205	0,0035	0,0454	*
Q1A_6	Joht.	Alemp.toim.	66	278	-3,9164	0,0000	0,0017	**
Q1A_6	Joht.	Työnt.	66	525	-3,4225	0,0006	0,0093	**
Q1A_6	Joht.	Yrittäjä	66	129	-1,0907	0,2754	1,0000	ns
Q1A_6	Joht.	Ei työ	66	253	-4,6916	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Joht.	Eläkel.	66	422	-3,8836	0,0001	0,0019	**
Q1A_6	ylemp.toim.	Alemp.toim.	361	278	-1,8206	0,0687	0,6180	ns
Q1A_6	ylemp.toim.	Työnt.	361	525	-0,8191	0,4127	1,0000	ns
Q1A_6	ylemp.toim.	Yrittäjä	361	129	2,2023	0,0276	0,2764	ns
Q1A_6	ylemp.toim.	Ei työ	361	253	-3,1404	0,0017	0,0236	*
Q1A_6	ylemp.toim.	Eläkel.	361	422	-1,7169	0,0860	0,6880	ns
Q1A_6	Alemp.toim.	Työnt.	278	525	1,2036	0,2288	1,0000	ns
Q1A_6	Alemp.toim.	Yrittäjä	278	129	3,4843	0,0005	0,0084	**
Q1A_6	Alemp.toim.	Ei työ	278	253	-1,2914	0,1966	1,0000	ns
Q1A_6	Alemp.toim.	Eläkel.	278	422	0,2872	0,7739	1,0000	ns
Q1A_6	Työnt.	Yrittäjä	525	129	2,8688	0,0041	0,0494	*
Q1A_6	Työnt.	Ei työ	525	253	-2,6326	0,0085	0,0932	ns
Q1A_6	Työnt.	Eläkel.	525	422	-1,0261	0,3048	1,0000	ns
Q1A_6	Yrittäjä	Ei työ	129	253	-4,4682	0,0000	0,0002	****
Q1A_6	Yrittäjä	Eläkel.	129	422	-3,4690	0,0005	0,0084	**
Q1A_6	Ei työ	Eläkel.	253	422	1,6903	0,0910	0,6880	ns

21 vertailua

**** ja *** p < 0,001 on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

** p < 0,01 (α = 1%) on tilastollisesti merkitsevä

* p < 0,05 (α = 5 %) on tilastollisesti melkein merkitsevä .

Liite 6 . Hyvinvointivaltio –Dunnin parivertailu puoluekannatuksen mukaan

	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q1A_6	Vas.	SDP	178	294	3,5347	0,0004	0,0049	**
Q1A_6	Vas.	Vihr.	178	189	3,7747	0,0002	0,0021	**
Q1A_6	Vas.	Kesk.	178	128	8,7155	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vas.	Muu	178	161	8,9064	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vas.	PS	178	276	15,3261	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vas.	Kok.	178	364	14,5356	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vas.	Ei äänestä	178	65	6,0453	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vas.	En sano	178	379	9,8635	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	SDP	Vihr.	294	189	0,6282	0,5299	1	ns
Q1A_6	SDP	Kesk.	294	128	6,3681	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	SDP	Muu	294	161	6,4562	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	SDP	PS	294	276	13,5734	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	SDP	Kok.	294	364	12,6735	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	SDP	Ei äänestä	294	65	3,9429	0,0000	0,0012	**
Q1A_6	SDP	En sano	294	379	7,2129	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vihr.	Kesk.	189	128	5,3795	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vihr.	Muu	189	161	5,3560	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vihr.	PS	189	276	11,4289	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vihr.	Kok.	189	364	10,4309	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Vihr.	Ei äänestä	189	65	3,3511	0,0008	0,0084	**
Q1A_6	Vihr.	En sano	189	379	5,6374	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Kesk.	Muu	128	161	-0,3493	0,7268	1	ns
Q1A_6	Kesk.	PS	128	276	4,3321	0,0000	0,0003	****
Q1A_6	Kesk.	Kok.	128	364	3,1083	0,0019	0,0169	*
Q1A_6	Kesk.	Ei äänestä	128	65	-0,8794	0,3792	1	ns
Q1A_6	Kesk.	En sano	128	379	-1,1131	0,2657	1	ns
Q1A_6	Muu	PS	161	276	5,0887	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Muu	Kok.	161	364	3,8117	0,0001	0,0019	**
Q1A_6	Muu	Ei äänestä	161	65	-0,6299	0,5287	1	ns
Q1A_6	Muu	En sano	161	379	-0,7699	0,4414	1	ns
Q1A_6	PS	Kok.	276	364	-1,8024	0,0715	0,5718	ns
Q1A_6	PS	Ei äänestä	276	65	-4,3317	0,0000	0,0003	****
Q1A_6	PS	En sano	276	379	-7,2925	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Kok.	Ei äänestä	364	65	-3,3667	0,0008	0,0084	**
Q1A_6	Kok.	En sano	364	379	-5,9029	0,0000	0,0000	****
Q1A_6	Ei äänestä	En sano	65	379	0,1500	0,8807	1	ns

36 vertailua

**** ja *** p < 0,001 on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

** p < 0,01 ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä.* p < 0,05 ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä.

Liite 7. Hyvinvointivaltio –Dunnin parivertailu talouden bruttotulojen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q1A_6	<20 t	20-30 t	280	187	1,2778	0,2013	1	ns
Q1A_6	<20 t	30-40 t	280	210	2,1111	0,0348	0,7995	ns
Q1A_6	<20 t	40-50 t	280	247	3,2417	0,0012	0,0356	*
Q1A_6	<20 t	50-60 t	280	196	3,2082	0,0013	0,0387	*
Q1A_6	<20 t	60-70 t	280	202	1,4988	0,1339	1	ns
Q1A_6	<20 t	70-80 t	280	123	3,6291	0,0003	0,0091	**
Q1A_6	<20 t	>80 t	280	349	6,4000	0,0000	0	****
Q1A_6	<20 t	ei vastausta	280	240	2,6686	0,0076	0,2056	ns
Q1A_6	20-30 t	30-40 t	187	210	0,7165	0,4737	1	ns
Q1A_6	20-30 t	40-50 t	187	247	1,6744	0,0941	1	ns
Q1A_6	20-30 t	50-60 t	187	196	1,7423	0,0814	1	ns
Q1A_6	20-30 t	60-70 t	187	202	0,1743	0,8616	1	ns
Q1A_6	20-30 t	70-80 t	187	123	2,3420	0,0192	0,4795	ns
Q1A_6	20-30 t	>80 t	187	349	4,3343	0,0000	0,0005	***
Q1A_6	20-30 t	ei vastausta	187	240	1,1695	0,2422	1	ns
Q1A_6	30-40 t	40-50 t	210	247	0,9616	0,3363	1	ns
Q1A_6	30-40 t	50-60 t	210	196	1,0679	0,2856	1	ns
Q1A_6	30-40 t	60-70 t	210	202	-0,5516	0,5813	1	ns
Q1A_6	30-40 t	70-80 t	210	123	1,7601	0,0784	1	ns
Q1A_6	30-40 t	>80 t	210	349	3,6727	0,0002	0,0079	**
Q1A_6	30-40 t	ei vastausta	210	240	0,4448	0,6565	1	ns
Q1A_6	40-50 t	50-60 t	247	196	0,1652	0,8688	1	ns
Q1A_6	40-50 t	60-70 t	247	202	-1,5245	0,1274	1	ns
Q1A_6	40-50 t	70-80 t	247	123	0,9931	0,3207	1	ns
Q1A_6	40-50 t	>80 t	247	349	2,7720	0,0056	0,1560	ns
Q1A_6	40-50 t	ei vastausta	247	240	-0,5321	0,5947	1	ns
Q1A_6	50-60 t	60-70 t	196	202	-1,6000	0,1096	1	ns
Q1A_6	50-60 t	70-80 t	196	123	0,8153	0,4149	1	ns
Q1A_6	50-60 t	>80 t	196	349	2,4052	0,0162	0,4203	ns
Q1A_6	50-60 t	ei vastausta	196	240	-0,6651	0,5060	1	ns
Q1A_6	60-70 t	70-80 t	202	123	2,2227	0,0262	0,6297	ns
Q1A_6	60-70 t	>80 t	202	349	4,2430	0,0000	0,0007	***
Q1A_6	60-70 t	ei vastausta	202	240	1,0095	0,3128	1	ns
Q1A_6	70-80 t	>80 t	123	349	1,1530	0,2489	1	ns
Q1A_6	70-80 t	ei vastausta	123	240	-1,4232	0,1547	1	ns
Q1A_6	>80 t	ei vastausta	349	240	-3,3238	0,0009	0,0275	*

36 vertailua

Liite 8. Työttömyyskorvaukset –Dunnin parivertailu ammattiaseman mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q9_26	Joht.	ylemp.toim.	66	361	3,0855	0,0020	0,0224	*
Q9_26	Joht.	Alemp.toim.	66	278	4,4032	0,0000	0,0002	****
Q9_26	Joht.	Työnt.	66	525	5,2160	0,0000	0,0000	*****
Q9_26	Joht.	Yrittäjä	66	129	1,1191	0,2631	1	ns
Q9_26	Joht.	Ei työ	66	253	4,9363	0,0000	0,0000	*****
Q9_26	Joht.	Eläkel.	66	422	2,9879	0,0028	0,0281	*
Q9_26	ylemp.toim.	Alemp.toim.	361	278	2,3793	0,0173	0,1388	ns
Q9_26	ylemp.toim.	Työnt.	361	525	3,9219	0,0000	0,0012	**
Q9_26	ylemp.toim.	Yrittäjä	361	129	-2,3758	0,0175	0,1388	ns
Q9_26	ylemp.toim.	Ei työ	361	253	3,2835	0,0010	0,0123	*
Q9_26	ylemp.toim.	Eläkel.	361	422	-0,2448	0,8066	1	ns
Q9_26	Alemp.toim.	Työnt.	278	525	1,0556	0,2912	1	ns
Q9_26	Alemp.toim.	Yrittäjä	278	129	-4,0697	0,0000	0,0007	****
Q9_26	Alemp.toim.	Ei työ	278	253	0,9134	0,3610	1	ns
Q9_26	Alemp.toim.	Eläkel.	278	422	-2,6850	0,0073	0,0653	ns
Q9_26	Työnt.	Yrittäjä	525	129	-5,2087	0,0000	0,0000	*****
Q9_26	Työnt.	Ei työ	525	253	0,0139	0,9889	1	ns
Q9_26	Työnt.	Eläkel.	525	422	-4,3700	0,0000	0,0002	****
Q9_26	Yrittäjä	Ei työ	129	253	4,7410	0,0000	0,0000	*****
Q9_26	Yrittäjä	Eläkel.	129	422	2,2479	0,0246	0,1475	ns
Q9_26	Ei työ	Eläkel.	253	422	-3,6066	0,0003	0,0040	**

21 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä.

Liite 9. Työttömyyskorvaukset –Dunnin parivertailu puoluekannatuksen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q9_26	Vas.	SDP	178	294	-4,5073	0,0000	0,0001	***
Q9_26	Vas.	Vihr.	178	189	-4,9077	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vas.	Kesk.	178	128	-9,4540	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vas.	Muu	178	161	-6,8096	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vas.	PS	178	276	-9,5851	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vas.	Kok.	178	364	-15,4143	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vas.	Ei äänestä	178	65	-3,6688	0,0002	0,0041	**
Q9_26	Vas.	En sano	178	379	-7,9393	0,0000	0,0000	****
Q9_26	SDP	Vihr.	294	189	-0,9067	0,3646	1	ns
Q9_26	SDP	Kesk.	294	128	-6,3040	0,0000	0,0000	****
Q9_26	SDP	Muu	294	161	-3,1881	0,0014	0,0215	*
Q9_26	SDP	PS	294	276	-5,8866	0,0000	0,0000	****
Q9_26	SDP	Kok.	294	364	-12,5204	0,0000	0,0000	****
Q9_26	SDP	Ei äänestä	294	65	-0,7560	0,4496	1	ns
Q9_26	SDP	En sano	294	379	-3,7745	0,0002	0,0030	**
Q9_26	Vihr.	Kesk.	189	128	-5,0933	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vihr.	Muu	189	161	-2,1262	0,0335	0,3013	ns
Q9_26	Vihr.	PS	189	276	-4,3302	0,0000	0,0003	****
Q9_26	Vihr.	Kok.	189	364	-10,0074	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Vihr.	Ei äänestä	189	65	-0,1328	0,8944	1	ns
Q9_26	Vihr.	En sano	189	379	-2,3449	0,0190	0,1903	ns
Q9_26	Kesk.	Muu	128	161	2,9977	0,0027	0,0354	*
Q9_26	Kesk.	PS	128	276	1,6289	0,1033	0,7233	ns
Q9_26	Kesk.	Kok.	128	364	-3,0576	0,0022	0,0312	*
Q9_26	Kesk.	Ei äänestä	128	65	3,7027	0,0002	0,0038	**
Q9_26	Kesk.	En sano	128	379	3,6606	0,0003	0,0041	**
Q9_26	Muu	PS	161	276	-1,8231	0,0683	0,5463	ns
Q9_26	Muu	Kok.	161	364	-7,0702	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Muu	Ei äänestä	161	65	1,4218	0,1551	0,9305	ns
Q9_26	Muu	En sano	161	379	0,2044	0,8380	1	ns
Q9_26	PS	Kok.	276	364	-6,1190	0,0000	0,0000	****
Q9_26	PS	Ei äänestä	276	65	2,8269	0,0047	0,0564	ns
Q9_26	PS	En sano	276	379	2,5278	0,0115	0,1263	ns
Q9_26	Kok.	Ei äänestä	364	65	6,5214	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Kok.	En sano	364	379	9,3805	0,0000	0,0000	****
Q9_26	Ei äänestä	En sano	65	379	-1,4132	0,1576	0,9305	ns

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 10. Työttömyyskorvaukset –Dunnin parivertailu talouden bruttotulojen mukaan

	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q9_26	<20 t	20-30 t	280	187	-2,4739	0,0134	0,3609	ns
Q9_26	<20 t	30-40 t	280	210	-1,9933	0,0462	1	ns
Q9_26	<20 t	40-50 t	280	247	-3,9724	0,0000	0,0021	**
Q9_26	<20 t	50-60 t	280	196	-2,0954	0,0361	0,8673	ns
Q9_26	<20 t	60-70 t	280	202	-1,9015	0,0572	1	ns
Q9_26	<20 t	70-80 t	280	123	-3,7442	0,0002	0,0052	**
Q9_26	<20 t	>80 t	280	349	-8,1176	0,0000	0,0000	****
Q9_26	<20 t	ei vastausta	280	240	-2,1774	0,0295	0,7363	ns
Q9_26	20-30 t	30-40 t	187	210	0,5139	0,6073	1	ns
Q9_26	20-30 t	40-50 t	187	247	-1,1671	0,2432	1	ns
Q9_26	20-30 t	50-60 t	187	196	0,3765	0,7065	1	ns
Q9_26	20-30 t	60-70 t	187	202	0,5725	0,5670	1	ns
Q9_26	20-30 t	70-80 t	187	123	-1,4763	0,1399	1	ns
Q9_26	20-30 t	>80 t	187	349	-4,6084	0,0000	0,0001	****
Q9_26	20-30 t	ei vastausta	187	240	0,4316	0,6660	1	ns
Q9_26	30-40 t	40-50 t	210	247	-1,7557	0,0791	1	ns
Q9_26	30-40 t	50-60 t	210	196	-0,1327	0,8944	1	ns
Q9_26	30-40 t	60-70 t	210	202	0,0652	0,9480	1	ns
Q9_26	30-40 t	70-80 t	210	123	-1,9645	0,0495	1	ns
Q9_26	30-40 t	>80 t	210	349	-5,3737	0,0000	0,0000	****
Q9_26	30-40 t	ei vastausta	210	240	-0,1013	0,9193	1	ns
Q9_26	40-50 t	50-60 t	247	196	1,5850	0,1130	1	ns
Q9_26	40-50 t	60-70 t	247	202	1,8050	0,0711	1	ns
Q9_26	40-50 t	70-80 t	247	123	-0,5279	0,5975	1	ns
Q9_26	40-50 t	>80 t	247	349	-3,6621	0,0003	0,0070	**
Q9_26	40-50 t	ei vastausta	247	240	1,7126	0,0868	1	ns
Q9_26	50-60 t	60-70 t	196	202	0,1956	0,8449	1	ns
Q9_26	50-60 t	70-80 t	196	123	-1,8245	0,0681	1	ns
Q9_26	50-60 t	>80 t	196	349	-5,1101	0,0000	0,0000	****
Q9_26	50-60 t	ei vastausta	196	240	0,0375	0,9701	1	ns
Q9_26	60-70 t	70-80 t	202	123	-2,0065	0,0448	1	ns
Q9_26	60-70 t	>80 t	202	349	-5,3812	0,0000	0,0000	****
Q9_26	60-70 t	ei vastausta	202	240	-0,1676	0,8669	1	ns
Q9_26	70-80 t	>80 t	123	349	-2,3483	0,0189	0,4903	ns
Q9_26	70-80 t	ei vastausta	123	240	1,9252	0,0542	1	ns
Q9_26	>80 t	ei vastausta	349	240	5,4824	0,0000	0,0000	****

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä .

•

Liite 11. Työttömyyskorvaukset – Dunnin parivertailu ikäluokkien mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q9_26	18–30	31–40	321	364	2,1001	0,0357	0,2143	ns
Q9_26	18–30	41–50	321	422	2,2651	0,0235	0,1645	ns
Q9_26	18–30	51–60	321	329	1,9496	0,0512	0,2561	ns
Q9_26	18–30	61–79	321	598	-1,1953	0,2320	0,9278	ns
Q9_26	31–40	41–50	364	422	0,0972	0,9225	1	ns
Q9_26	31–40	51–60	364	329	-0,1032	0,9178	1	ns
Q9_26	31–40	61–79	364	598	-3,6629	0,0002	0,0022	**
Q9_26	41–50	51–60	422	329	-0,2013	0,8405	1	ns
Q9_26	41–50	61–79	422	598	-3,9396	0,0000	0,0008	***
Q9_26	51–60	61–79	329	598	-3,4331	0,0006	0,0048	**

10 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä.

Liite 12. Asumistuki – Dunnin parivertailu ammattiaseman mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q9_29	Joht.	ylemp.toim.	66	361	1,9409	0,0523	0,2639	ns
Q9_29	Joht.	Alemp.toim.	66	278	3,4785	0,0005	0,0050	**
Q9_29	Joht.	Työnt.	66	525	4,4734	0,0000	0,0001	***
Q9_29	Joht.	Yrittäjä	66	129	0,3593	0,7193	1	ns
Q9_29	Joht.	Ei työ	66	253	6,2827	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Joht.	Eläkel.	66	422	2,0143	0,0440	0,2639	ns
Q9_29	ylemp.toim.	Alemp.toim.	361	278	2,7127	0,0067	0,0598	ns
Q9_29	ylemp.toim.	Työnt.	361	525	4,7446	0,0000	0,0000	****
Q9_29	ylemp.toim.	Yrittäjä	361	129	-2,0028	0,0452	0,2639	ns
Q9_29	ylemp.toim.	Ei työ	361	253	7,4221	0,0000	0,0000	****
Q9_29	ylemp.toim.	Eläkel.	361	422	0,0948	0,9245	1	ns
Q9_29	Alemp.toim.	Työnt.	278	525	1,4552	0,1456	0,4369	ns
Q9_29	Alemp.toim.	Yrittäjä	278	129	-3,9604	0,0000	0,0009	***
Q9_29	Alemp.toim.	Ei työ	278	253	4,5126	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Alemp.toim.	Eläkel.	278	422	-2,7143	0,0066	0,0598	ns
Q9_29	Työnt.	Yrittäjä	525	129	-5,3918	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Työnt.	Ei työ	525	253	3,7128	0,0002	0,0023	**
Q9_29	Työnt.	Eläkel.	525	422	-4,8579	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Yrittäjä	Ei työ	129	253	7,5240	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Yrittäjä	Eläkel.	129	422	2,1096	0,0349	0,2442	ns
Q9_29	Ei työ	Eläkel.	253	422	-7,5681	0,0000	0,0000	****

21 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 13. Asumistuki – Dunnin parivertailu puoluekannatuksen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q9_29	Vas.	SDP	178	294	-4,3268	0,0000	0,0003	***
Q9_29	Vas.	Vihr.	178	189	-2,9542	0,0031	0,0376	*
Q9_29	Vas.	Kesk.	178	128	-9,1780	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vas.	Muu	178	161	-6,8037	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vas.	PS	178	276	-10,4386	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vas.	Kok.	178	364	-14,0425	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vas.	Ei äänestä	178	65	-3,4230	0,0006	0,0088	**
Q9_29	Vas.	En sano	178	379	-6,7642	0,0000	0,0000	****
Q9_29	SDP	Vihr.	294	189	1,0979	0,2722	1	ns
Q9_29	SDP	Kesk.	294	128	-6,1638	0,0000	0,0000	****
Q9_29	SDP	Muu	294	161	-3,3563	0,0008	0,0103	*
Q9_29	SDP	PS	294	276	-7,0699	0,0000	0,0000	****
Q9_29	SDP	Kok.	294	364	-11,1388	0,0000	0,0000	****
Q9_29	SDP	Ei äänestä	294	65	-0,6213	0,5344	1	ns
Q9_29	SDP	En sano	294	379	-2,6212	0,0088	0,0789	ns
Q9_29	Vihr.	Kesk.	189	128	-6,5963	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vihr.	Muu	189	161	-4,0227	0,0000	0,0011	**
Q9_29	Vihr.	PS	189	276	-7,3602	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vihr.	Kok.	189	364	-10,8837	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Vihr.	Ei äänestä	189	65	-1,3041	0,1922	1	ns
Q9_29	Vihr.	En sano	189	379	-3,4372	0,0006	0,0088	**
Q9_29	Kesk.	Muu	128	161	2,7331	0,0063	0,0690	ns
Q9_29	Kesk.	PS	128	276	0,5626	0,5737	1	ns
Q9_29	Kesk.	Kok.	128	364	-2,1478	0,0317	0,2538	ns
Q9_29	Kesk.	Ei äänestä	128	65	3,7265	0,0002	0,0035	**
Q9_29	Kesk.	En sano	128	379	4,3921	0,0000	0,0002	****
Q9_29	Muu	PS	161	276	-2,6570	0,0079	0,0788	ns
Q9_29	Muu	Kok.	161	364	-5,7514	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Muu	Ei äänestä	161	65	1,6598	0,0970	0,6787	ns
Q9_29	Muu	En sano	161	379	1,3325	0,1827	1	ns
Q9_29	PS	Kok.	276	364	-3,5191	0,0004	0,0069	**
Q9_29	PS	Ei äänestä	276	65	3,6803	0,0002	0,0040	**
Q9_29	PS	En sano	276	379	4,9138	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Kok.	Ei äänestä	364	65	5,8541	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Kok.	En sano	364	379	9,1257	0,0000	0,0000	****
Q9_29	Ei äänestä	En sano	65	379	-0,8831	0,3772	1	ns

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 14. Asumistuki – Dunnin parivertailu talouden bruttotulojen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q9_29	<20 t	20-30 t	280	187	-3,5305	0,0004	0,0104	*
Q9_29	<20 t	30-40 t	280	210	-4,6343	0,0000	0,0001	***
Q9_29	<20 t	40-50 t	280	247	-6,2736	0,0000	0,0000	****
Q9_29	<20 t	50-60 t	280	196	-6,3799	0,0000	0,0000	****
Q9_29	<20 t	60-70 t	280	202	-4,4199	0,0000	0,0003	***
Q9_29	<20 t	70-80 t	280	123	-5,3788	0,0000	0,0000	****
Q9_29	<20 t	>80 t	280	349	-9,5199	0,0000	0,0000	****
Q9_29	<20 t	ei vastausta	280	240	-4,0854	0,0000	0,0012	**
Q9_29	20-30 t	30-40 t	187	210	-0,8914	0,3727	1	ns
Q9_29	20-30 t	40-50 t	187	247	-2,2099	0,0271	0,5694	ns
Q9_29	20-30 t	50-60 t	187	196	-2,5508	0,0107	0,2472	ns
Q9_29	20-30 t	60-70 t	187	202	-0,7351	0,4623	1	ns
Q9_29	20-30 t	70-80 t	187	123	-2,1398	0,0324	0,6474	ns
Q9_29	20-30 t	>80 t	187	349	-4,7487	0,0000	0,0000	****
Q9_29	20-30 t	ei vastausta	187	240	-0,2661	0,7902	1	ns
Q9_29	30-40 t	40-50 t	210	247	-1,3273	0,1844	1	ns
Q9_29	30-40 t	50-60 t	210	196	-1,7230	0,0849	1	ns
Q9_29	30-40 t	60-70 t	210	202	0,1525	0,8788	1	ns
Q9_29	30-40 t	70-80 t	210	123	-1,3986	0,1619	1	ns
Q9_29	30-40 t	>80 t	210	349	-3,9014	0,0000	0,0025	**
Q9_29	30-40 t	ei vastausta	210	240	0,6738	0,5004	1	ns
Q9_29	40-50 t	50-60 t	247	196	-0,4864	0,6267	1	ns
Q9_29	40-50 t	60-70 t	247	202	1,4718	0,1411	1	ns
Q9_29	40-50 t	70-80 t	247	123	-0,3100	0,7566	1	ns
Q9_29	40-50 t	>80 t	247	349	-2,5994	0,0093	0,2241	ns
Q9_29	40-50 t	ei vastausta	247	240	2,0771	0,0378	0,7181	ns
Q9_29	50-60 t	60-70 t	196	202	1,8567	0,0634	1	ns
Q9_29	50-60 t	70-80 t	196	123	0,1072	0,9147	1	ns
Q9_29	50-60 t	>80 t	196	349	-1,9001	0,0574	0,9761	ns
Q9_29	50-60 t	ei vastausta	196	240	2,4388	0,0147	0,3242	ns
Q9_29	60-70 t	70-80 t	202	123	-1,5199	0,1285	1	ns
Q9_29	60-70 t	>80 t	202	349	-4,0241	0,0000	0,0015	**
Q9_29	60-70 t	ei vastausta	202	240	0,5094	0,6105	1	ns
Q9_29	70-80 t	>80 t	123	349	-1,7350	0,0827	1	ns
Q9_29	70-80 t	ei vastausta	123	240	2,0062	0,0448	0,8071	ns
Q9_29	>80 t	ei vastausta	349	240	4,8225	0,0000	0,0000	****

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 15. Asumistuki – Dunnin parivertailu ikäluokkien mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q9_29	18–30	31–40	321	364	-1,8266	0,0678	0,2963	ns
Q9_29	18–30	41–50	321	422	-2,2998	0,0215	0,1287	ns
Q9_29	18–30	51–60	321	329	-1,8862	0,0593	0,2963	ns
Q9_29	18–30	61–79	321	598	-6,3003	0,0000	0,0000	****
Q9_29	31–40	41–50	364	422	-0,4259	0,6702	1	ns
Q9_29	31–40	51–60	364	329	-0,1067	0,9150	1	ns
Q9_29	31–40	61–79	364	598	-4,4536	0,0000	0,0000	****
Q9_29	41–50	51–60	422	329	0,3039	0,7612	1	ns
Q9_29	41–50	61–79	422	598	-4,1777	0,0000	0,0002	***
Q9_29	51–60	61–79	329	598	-4,1950	0,0000	0,0002	***

10 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 16. Toimeentulotuki –Dunnin parivertailu ammattiaseman mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q9_30	Joht.	ylemp.toim.	66	361	2,1504	0,0315	0,2837	ns
Q9_30	Joht.	Alemp.toim.	66	278	3,1381	0,0017	0,0204	*
Q9_30	Joht.	Työnt.	66	525	3,2122	0,0013	0,0171	*
Q9_30	Joht.	Yrittäjä	66	129	0,1141	0,9092	1	ns
Q9_30	Joht.	Ei työ	66	253	4,4327	0,0000	0,0002	****
Q9_30	Joht.	Eläkel.	66	422	1,2561	0,2091	0,6272	ns
Q9_30	ylemp.toim.	Alemp.toim.	361	278	1,7771	0,0755	0,4533	ns
Q9_30	ylemp.toim.	Työnt.	361	525	1,9252	0,0542	0,3794	ns
Q9_30	ylemp.toim.	Yrittäjä	361	129	-2,6382	0,0083	0,0917	ns
Q9_30	ylemp.toim.	Ei työ	361	253	3,9614	0,0000	0,0013	**
Q9_30	ylemp.toim.	Eläkel.	361	422	-1,6962	0,0898	0,4533	ns
Q9_30	Alemp.toim.	Työnt.	278	525	-0,1372	0,8909	1	ns
Q9_30	Alemp.toim.	Yrittäjä	278	129	-3,8714	0,0001	0,0017	**
Q9_30	Alemp.toim.	Ei työ	278	253	2,1061	0,0352	0,2837	ns
Q9_30	Alemp.toim.	Eläkel.	278	422	-3,4101	0,0006	0,0091	**
Q9_30	Työnt.	Yrittäjä	525	129	-4,0934	0,0000	0,0008	****
Q9_30	Työnt.	Ei työ	525	253	2,5240	0,0116	0,1160	ns
Q9_30	Työnt.	Eläkel.	525	422	-3,8734	0,0001	0,0017	**
Q9_30	Yrittäjä	Ei työ	129	253	5,5036	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Yrittäjä	Eläkel.	129	422	1,4811	0,1386	0,5543	ns
Q9_30	Ei työ	Eläkel.	253	422	-5,6143	0,0000	0,0000	****

21 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 17. Toimeentulotuki – Dunnin parivertailu puoluekannatuksen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.sig-nif
Q9_30	Vas.	SDP	178	294	-5,3156	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vas.	Vihr.	178	189	-3,6398	0,0003	0,0044	**
Q9_30	Vas.	Kesk.	178	128	-8,7547	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vas.	Muu	178	161	-6,9920	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vas.	PS	178	276	-11,7012	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vas.	Kok.	178	364	-14,2985	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vas.	Ei äänestä	178	65	-4,1844	0,0000	0,0005	***
Q9_30	Vas.	En sano	178	379	-8,5665	0,0000	0,0000	****
Q9_30	SDP	Vihr.	294	189	1,3370	0,1812	1	ns
Q9_30	SDP	Kesk.	294	128	-4,8138	0,0000	0,0000	****
Q9_30	SDP	Muu	294	161	-2,6074	0,0091	0,1003	ns
Q9_30	SDP	PS	294	276	-7,3978	0,0000	0,0000	****
Q9_30	SDP	Kok.	294	364	-10,2399	0,0000	0,0000	****
Q9_30	SDP	Ei äänestä	294	65	-0,7412	0,4586	1	ns
Q9_30	SDP	En sano	294	379	-3,5202	0,0004	0,0060	**
Q9_30	Vihr.	Kesk.	189	128	-5,5422	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vihr.	Muu	189	161	-3,5459	0,0004	0,0059	**
Q9_30	Vihr.	PS	189	276	-7,8873	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vihr.	Kok.	189	364	-10,3462	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Vihr.	Ei äänestä	189	65	-1,5734	0,1156	0,8094	ns
Q9_30	Vihr.	En sano	189	379	-4,4721	0,0000	0,0002	***
Q9_30	Kesk.	Muu	128	161	2,1459	0,0319	0,2551	ns
Q9_30	Kesk.	PS	128	276	-1,0311	0,3025	1	ns
Q9_30	Kesk.	Kok.	128	364	-2,8531	0,0043	0,0563	ns
Q9_30	Kesk.	Ei äänestä	128	65	2,6800	0,0074	0,0884	ns
Q9_30	Kesk.	En sano	128	379	2,3103	0,0209	0,2087	ns
Q9_30	Muu	PS	161	276	-3,6744	0,0002	0,0041	**
Q9_30	Muu	Kok.	161	364	-5,7824	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Muu	Ei äänestä	161	65	1,0483	0,2945	1	ns
Q9_30	Muu	En sano	161	379	-0,1907	0,8488	1	ns
Q9_30	PS	Kok.	276	364	-2,2918	0,0219	0,2087	ns
Q9_30	PS	Ei äänestä	276	65	3,7604	0,0002	0,0031	**
Q9_30	PS	En sano	276	379	4,3781	0,0000	0,0002	***
Q9_30	Kok.	Ei äänestä	364	65	5,2086	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Kok.	En sano	364	379	7,2132	0,0000	0,0000	****
Q9_30	Ei äänestä	En sano	65	379	-1,2811	0,2001	1	ns

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 18. Toimeentulotuki – Dunnin parivertailu talouden bruttotulojen mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q9_30	<20 t	20-30 t	280	187	-2,4476	0,0144	0,3164	ns
Q9_30	<20 t	30-40 t	280	210	-3,1657	0,0015	0,0402	*
Q9_30	<20 t	40-50 t	280	247	-4,4805	0,0000	0,0003	***
Q9_30	<20 t	50-60 t	280	196	-4,4308	0,0000	0,0003	***
Q9_30	<20 t	60-70 t	280	202	-3,3589	0,0008	0,0211	*
Q9_30	<20 t	70-80 t	280	123	-3,4384	0,0006	0,0170	*
Q9_30	<20 t	>80 t	280	349	-7,9862	0,0000	0,0000	****
Q9_30	<20 t	ei vastausta	280	240	-3,4276	0,0006	0,0170	*
Q9_30	20-30 t	30-40 t	187	210	-0,5752	0,5652	1	ns
Q9_30	20-30 t	40-50 t	187	247	-1,6502	0,0989	1	ns
Q9_30	20-30 t	50-60 t	187	196	-1,7755	0,0758	1	ns
Q9_30	20-30 t	60-70 t	187	202	-0,7777	0,4367	1	ns
Q9_30	20-30 t	70-80 t	187	123	-1,2127	0,2252	1	ns
Q9_30	20-30 t	>80 t	187	349	-4,5195	0,0000	0,0002	***
Q9_30	20-30 t	ei vastausta	187	240	-0,7214	0,4707	1	ns
Q9_30	30-40 t	40-50 t	210	247	-1,0880	0,2766	1	ns
Q9_30	30-40 t	50-60 t	210	196	-1,2451	0,2131	1	ns
Q9_30	30-40 t	60-70 t	210	202	-0,2140	0,8306	1	ns
Q9_30	30-40 t	70-80 t	210	123	-0,7307	0,4650	1	ns
Q9_30	30-40 t	>80 t	210	349	-4,0276	0,0000	0,0017	**
Q9_30	30-40 t	ei vastausta	210	240	-0,1326	0,8945	1	ns
Q9_30	40-50 t	50-60 t	247	196	-0,2252	0,8219	1	ns
Q9_30	40-50 t	60-70 t	247	202	0,8543	0,3930	1	ns
Q9_30	40-50 t	70-80 t	247	123	0,1737	0,8621	1	ns
Q9_30	40-50 t	>80 t	247	349	-3,0021	0,0027	0,0670	ns
Q9_30	40-50 t	ei vastausta	247	240	0,9885	0,3229	1	ns
Q9_30	50-60 t	60-70 t	196	202	1,0231	0,3063	1	ns
Q9_30	50-60 t	70-80 t	196	123	0,3538	0,7235	1	ns
Q9_30	50-60 t	>80 t	196	349	-2,5553	0,0106	0,2488	ns
Q9_30	50-60 t	ei vastausta	196	240	1,1544	0,2484	1	ns
Q9_30	60-70 t	70-80 t	202	123	-0,5410	0,5885	1	ns
Q9_30	60-70 t	>80 t	202	349	-3,7402	0,0002	0,0055	**
Q9_30	60-70 t	ei vastausta	202	240	0,0896	0,9286	1	ns
Q9_30	70-80 t	>80 t	123	349	-2,5633	0,0104	0,2488	ns
Q9_30	70-80 t	ei vastausta	123	240	0,6351	0,5253	1	ns
Q9_30	>80 t	ei vastausta	349	240	4,0452	0,0000	0,0017	**

36 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 19. Toimeentulotuki – Dunnin parivertailu ikäluokkien mukaan

Kysymys	group1	group2	n1	n2	statistic	p	p.adj	p.adj.signif
Q9_30	18–30	31–40	321	364	0,7029	0,4821	1	ns
Q9_30	18–30	41–50	321	422	0,5371	0,5912	1	ns
Q9_30	18–30	51–60	321	329	0,2869	0,7742	1	ns
Q9_30	18–30	61–79	321	598	-3,6895	0,0002	0,0016	**
Q9_30	31–40	41–50	364	422	-0,1963	0,8444	1	ns
Q9_30	31–40	51–60	364	329	-0,4116	0,6806	1	ns
Q9_30	31–40	61–79	364	598	-4,6496	0,0000	0,0000	****
Q9_30	41–50	51–60	422	329	-0,2348	0,8144	1	ns
Q9_30	41–50	61–79	422	598	-4,6411	0,0000	0,0000	****
Q9_30	51–60	61–79	329	598	-4,0469	0,0000	0,0004	***

10 vertailua

**** ja *** $p < 0,001$ on tilastollisesti erittäin merkitsevä.** $p < 0,01$ ($\alpha = 1\%$) on tilastollisesti merkitsevä* $p < 0,05$ ($\alpha = 5\%$) on tilastollisesti melkein merkitsevä

Liite 20. Sukupuolten jakautuminen – ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen mukaan							
	Mies f n=1014	%	Nainen f n=1020	%	Yhteensä N=2034	%	
Ei koulutusta tai kurssi	138	13%	115	11%	253	12%	
Opisto tai ammattikoulu	384	38%	369	36%	753	37%	
Ammattikorkeakoulu	173	17%	228	22%	401	20%	
Yliopisto	319	31%	308	30%	627	31%	
		100%		100%	N=2034	100%	

Liite 21. Sukupuolten jakautuminen – ammattiasema

Ammattiryhmä, johon katsot lähinnä kuuluvasi Sukupuolet erikseen ja yhteensä: frekvenssit ja prosentit							
	Mies f n=1014	%	Nainen f n=1020	%	Yhteensä f N=2034	%	
Johtavassa asemassa	39	4%	27	2,5%	66	3%	
Ylempi toimihenkilö	202	20%	159	16%	361	18%	
Alempi toimihenkilö	140	14%	138	13,5%	278	14%	
Työntekijä	242	24%	283	28%	525	26%	
Yrittäjä	75	7%	54	5%	129	6%	
Kotivanhempi Opiskelija	111	11%	142	14%	253	12%	
Eläkeläinen	205	20%	217	21%	422	21%	
		100%		100%		100%	

Liite 22. Sukupuolten jakautuminen – äänestyskäyttäytyminen

Äänestyskäyttäytyminen Sukupuolet erikseen ja yhteensä: frekvenssit ja prosentit						
	Mies f n=1014	%	Nainen f n=1020	%	Yhteensä f N=2034	%
Vasemmistoliitto	77	7%	101	10%	178	9%
SDP	130	13%	164	16%	294	14%
Vihreät	68	7%	121	12%	189	9%
Keskustapuolue	71	7%	57	6%	128	6%
RKP, KD ja Liike Nyt	89	9%	72	7%	161	8%
Perussuomalaiset	199	19%	77	7,5%	276	14%
Kokoomus	211	21%	153	15%	364	18%
En äänestäisi	29	3%	36	3,5%	65	3%
Ei osaa/halua sanoa	140	14%	239	23%	379	19%
		100%		100%		100%

Liite 23. Sukupuolten jakautuminen – talouden vuositulot

Talouden yhteenlasketut vuositulot Sukupuolet erikseen ja yhteensä: frekvenssit ja prosentit						
Tuloryhmä	Mies f n=1014	%	Nainen f n=1020	%	Yhteensä f N=2034	%
Alle 20000€	125	12%	155	15%	280	14%
20001–30000€	85	8%	102	10%	187	9%
30001–40000€	93	9%	117	11%	210	10%
40001–50000€	133	13%	114	11%	247	12%
50001–60000€	104	10%	92	9%	196	10%
60001–70000€	114	11%	88	9%	202	10%
70001–80000€	64	6%	59	6%	123	6%
Yli 80001€	200	20%	149	15%	349	17%
Ei halua vastata/ en tiedä	96	10%	144	14%	240	12%
		100%		100%		100%

Liite 24. Sukupuolten jakautuminen – ikäluokat

Ikäluokat syntymävuoden mukaan luokiteltuna Sukupuolet erikseen ja yhteensä: frekvenssit ja prosentit						
Ikäryhmä	Mies f n=1014	%	Nainen f n=1020	%	Yhteensä f N=2034	%
Alle 30 vuotta	155	15%	156	15%	311	15%
31–40 vuotta	177	17%	187	18%	364	18%
41–50 vuotta	199	20%	223	22%	422	21%
51–60 vuotta	179	18%	150	15%	329	16%
61–79 vuotta	304	30%	294	29%	598	29%
		100%		100%		100%